

Tisdagen den 1 mars

Kl. 13.00–15.55
18.00–19.25

---

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 24 februari

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 24 februari*

Anf. 1 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Samma dag som vi hade möte i Europeiska rådet vaknade vi alla upp till nyheten att vi har krig i Europa. Ryssland hade invaderat sitt grannland Ukraina. Ryssland valde våld framför dialog. Historiens dom kommer att falla tungt över den ryska statsledningen.

EU:s reaktion var både snabb och kraftfull. På mindre än 20 minuter kunde Europeiska rådet ge grönt ljus till det mest ingripande sanktionspaket som unionen någonsin beslutat om. Åtgärderna riktas bland annat mot finans-, energi- och transportsektorn. Vi stoppar också export av viktig teknologi och inför ytterligare listning av personer som inte längre är välkomna i Europa och som dessutom får sina tillgångar frysta.

På mötet diskuterades även att lista president Putin och utrikesminister Lavrov, vilket EU:s medlemsländer kunde enas om redan nästa dag. Vi beslutade också om att omedelbart påbörja förberedelserna för ytterligare sanktionspaket som även ska omfatta Belarus. Det har vi arbetat vidare med efter mötet.

Fru talman! Det rådde också enighet om att fortsatt gemensamt stötta Ukrainas motståndskraft. I diskussionerna drev jag på för fortsatta åtgärder inom den europeiska fredsfaciliteten. Nu i söndags kunde utrikesministrarna komma överens om ett unikt och omfattande stöd till Ukraina i form av finansiering av leveranser av försvarsmateriel.

Sammantaget gav mötet och det fortsatta arbetet under kommande dagar ett mycket kraftfullt och beslutsamt svar på Rysslands helt oacceptabla och folkrättsvidriga agerande.

Fru talman! Under en del av mötet deltog Ukrainas president Zelenskyj över videolänk från en bunker eller källare i Kiev. Han gav en dyster bild av utvecklingen som den såg ut under torsdagen. Han beskrev också att han själv var högst på ryska listan över måltavlor. I slutet av samtalet hälsade president Zelenskyj farväl med orden: Vi får se om vi ses igen. Känslan i rummet när uppkopplingen med Kiev och president Zelenskyj bröts är jag säker på att alla närvarande kommer att ta med sig under resten av livet.

Fru talman! Säkerheten i hela Europa påverkas, och det kommer att få konsekvenser som vi behöver förhålla oss till lång tid framöver. Det här är inte bara Ukrainas krig och ett krig mitt i Europa. Rysslands invasion av Ukraina påverkar säkerheten i hela Europa. Det hotar den europeiska

säkerhetsordningen och i grunden demokratiska staters rätt att själva besluta om sin framtid.

Därför är det nödvändigt att vi i Sverige, inom EU och tillsammans med våra partner runt om i världen håller fast vid den linjen. De åtgärder och sanktioner som EU snabbt kunnat enats om är viktiga, och det är en styrka. Men vi ska fortsätta att markera i ord men självklart också i handling att Ryssland måste dra tillbaka sina trupper från Ukraina och att de som bär ansvaret, president Putin och det ryska ledarskiktet, kommer att ställas till svars.

Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack, statsministern, för åtterrapporten.

Sverige och EU måste intensifiera trycket mot Putinregimen. Sanktioner är bra, men vi kan och bör göra mer. Ukraina förtjänar vårt stöd. När Europas säkerhet och stabilitet står på spel ligger det onekligen i vårt intresse att stötta Ukraina i deras kamp om att själv få välja väg.

Humanitärt bistånd är viktigt. Men vi måste också ge ukrainarna möjlighet att försvara sig. Det hade varit klädsamt om statsministern redan från början hade drivit den linje som Moderaterna och en majoritet i EU-nämnden framförde om att skicka defensiva vapen till Ukraina. Men jag välkomnar att regeringen nu anslutit sig till vår ståndpunkt. Det är bra. Statsministern säger här att hon drev den punkten. Jag skulle vilja fråga om statsministern även drev detta om defensiva vapen på mötet.

Fru talman! Ukraina attackerar nu för att landet vill komma närmare oss och våra samarbeten. Det är nog svårt för oss att sätta oss in i deras starka vilja och desperata strävan att få närma sig den union som vi i Sverige närmast ser som självklar.

Vi ser att ukrainarna inte ger upp kampen, inte ens när deras land invaderas och människor får sätta livet till. Ukraina har också uttryckligen bett om och ansökt om att få bli kandidatland. Då kan vi inte svara att tajmningen inte är den bästa. I själva verket är tajmningen att EU nu med ett sådant besked tydligt visar Putin att det får en helt motsatt effekt än den han hade tänkt sig. Jag undrar om denna fråga om medlemskap i EU diskuterades på toppmötet och vad statsministern har för uppfattning.

Anf. 3 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag drev naturligtvis det vi var överens om i EU-nämnden och det mandat som jag fick med mig. Vi ville stärka den europeiska fredsfaciliteten och var beredda på alla olika former av stöd via den.

Utan att avslöja för mycket kan jag säga att Sverige var ett av de få länder som drev just den frågan. Jag är väldigt glad att vi sedan så snabbt kunde få ett stöd. Vi var en frontrunner i den frågan, och jag är glad att vi sedan kunde få ett så brett stöd för den frågan så att vi så snabbt som i söndags kunde fatta beslut om mycket omfattande stöd via den europeiska fredsfaciliteten.

När det gäller Ukraina som medlem i EU har Sverige under lång tid arbetat tillsammans med Ukraina för att de ska kunna stötta och bygga ut sina institutioner på ett sådant sätt att Ukraina också ska kunna leva upp till de kriterier som finns för ett EU-medlemskap. Där är Sverige EU:s näst största bidragsgivare. En viktig del av vårt bidrag går just till institutionsbyggande som ska kunna leda framåt och leda närmare ett EU-medlem-

skap. Med det sagt har vi ett visst antal kriterier för att man ska kunna bli medlem i EU. De finns naturligtvis där även i det här läget.

Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M):

Fru talman! Tack för svaret, statsministern!

Jag känner till kriterierna; jag frågade bara om frågan diskuterades redan då och ifall statsministern i dag är beredd att ge ett sådant svar på en sådan ansökan.

Jag skulle vilja lyfta en annan del i detta. EU får ibland kritik för att man tar lång tid på sig att fatta beslut, och statsministern sa i sin återrapport att detta var snabbt. Jag instämmer i det. Vi vet såklart att det har funnits olika uppfattningar om olika delar av sanktionerna, men jag tycker ändå att EU – precis som statsministern säger – här kunde visa att Europa stod upp mot Putinregimen och för Ukraina. Det visar att vi behöver EU och att vi är starka när vi arbetar tillsammans.

Mer behöver dock som sagt göras, och jag undrar om statsministern kommer att vara pådrivande även i nästa del samt på vilket sätt statsministern avser att använda den europeiska fredsfaciliteten för att rikta ytterligare stöd till Ukraina.

Anf. 5 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ursäkta, jag missade frågan om huruvida EU-medlemskap kom upp. Jag kan inte påminna mig om att den frågan var uppe. Det var ingen stor fråga som diskuterades, och jag tror inte att något land lyfte den. Det var alltså ingen stor fråga under den diskussionen.

Från svensk sida driver vi på för fler sanktioner, och där har ju Hans Dahlgren också kunnat gå ut och berätta att vi bland annat vill se fler oligarker listade och att de ska få sina tillgångar i Europa frysta. Vi ser också gärna att man gör ytterligare saker vad gäller till exempel idrottsutbyte, och vi tittar naturligtvis över ytterligare produkter.

Nu har vi just fattat beslut om den europeiska fredsfaciliteten. Jag uppfattar det som att frågan var om vi ska komma med ytterligare initiativ inom den, och från svensk sida utesluter vi ingenting i det här läget. Bland annat om det blir ett mer utdraget krig kan det finnas all anledning att återkomma där.

Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för den viktiga återrapporten och gläds särskilt åt det tydliga budskapet i den här frågan.

Läget är som bekant fruktansvärt allvarligt just nu, och det bör inte ha undgått någon att detta har varit att vänta sedan länge. Den upptrappning vi har sett har visat på alldeles uppenbara förberedelser för krig från rysk sida. Vi vet, fru talman, att Ryssland är opålitliga. Vi vet, fru talman, att Ryssland fullkomligt saknar respekt för såväl demokrati och mänskliga rättigheter som för internationell rätt. Det enda som spelar roll i Putins Ryssland är den egna så kallade intressesfären, och det är en intressesfär som dessutom stadigt utökas.

Mot bakgrund av detta blir det en aning märkligt att statsministern inte nämnde frågan om vapenexport i sin återrapport. Men det är förvisso inte så märkligt egentligen, med tanke på att Socialdemokraterna har varit emot den här vapenexporten både i Europaparlamentet och i Sveriges riksdag.

Det är trots allt så att det faktiskt är vapen som stoppar Putin, inte sanktioner – även om sanktioner naturligtvis också är bra att använda sig av. Snabba beslut i det här läget kan vara avgörande för att rädda liv. Hur kommer det sig att Sverige, trots de uppenbara tecken vi har sett, alltid är sist med viktiga beslut som det om vapenexport?

Anf. 7 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! I krissituationer tycker jag att det är viktigt att man håller sig till korrekta fakta. Jag tycker alltid att det är viktigt, men det är kanske särskilt viktigt i krissituationer när mycket desinformation sprids. Att Sverige skulle vara det land som sist fattar beslut om till exempel vapenexport vet rimligen Markus Wiechel är ett inkorrekt påstående. Det är allvarligt om man som riksdagsledamot inte har korrekt information, men det är än mer allvarligt om man försöker sprida inkorrekt information.

Markus Wiechel tycker att det är konstigt att jag inte tog upp detta, men jag sa i mitt anförande att jag som så att säga frontrunner drev på för fortsatta åtgärder inom den europeiska fredsfaciliteten. Det inkluderar ju vapen till Ukraina. Sedan berättade jag inte om de svenska besluten, eftersom detta är en återrapport från mötet i Europeiska rådet. De svenska, nationella besluten var ju inte en del av det som vi diskuterade eller fattade beslut om i Europeiska rådet.

Anf. 8 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag tycker naturligtvis att det är positivt att statsministern är noga med fakta och så vidare. Naturligtvis kan man tolka olika begrepp bokstavligen eller inte, men faktum kvarstår att den socialdemokratiska regeringen har agerat senfärdigt flera gånger nu. Det är någonting som har präglat den här regeringen, och det gäller även frågan om vapenexport.

Det är faktiskt så att det är Sverigedemokraterna, tillsammans med högeroppositionen i Sverige, som har drivit regeringen framför sig i frågan om vapenexport. Det är en extremt viktig fråga. Hade regeringen svarat på Ukrainas vädjan från första början hade landet befunnit sig i ett betydligt bättre läge än i dag. I stället började man först efter den storskaliga invasionen att se om man skulle utreda om saker kunde skickas till Ukraina och så vidare – och sedan hävdade man lite förvirrat att exporten kunde strida mot rådande regler. Det stämde inte. Återigen ser vi att den socialdemokratiska regeringen präglas av senfärdighet.

Anf. 9 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är bra att Markus Wiechel tycker att det är viktigt att jag använder mig av korrekta fakta. Min poäng var att det kanske vore bra om Markus Wiechel använde sig av korrekta fakta.

Jag som Sveriges statsminister tycker att det vore sorgligt om vi i en krissituation hade riksdagsledamöter som sprider felaktig information. Sedan är jag väl medveten om att det är helt upp till riksdagsledamöter att säga och tycka vad de vill; vi lever i en demokrati. Man får även sprida lögnen från talarstolen här – det är fritt fram att göra det – men som statsminister kan jag inte säga annat än att jag tycker att det är olämpligt.

I det senaste inlägget fanns återigen inkorrekta fakta. Jag har aldrig sagt att det strider mot svensk lagstiftning med vapenexport, utan jag har sagt att det är ett brott mot praxis.

Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Tack för återrapporten från mötet i torsdags kväll, statsministern! Det är fem dagar sedan vi vaknade till att Ryssland invaderade sitt grannland Ukraina, ett land där folket inte vill något annat än att leva i fred och frihet. Även om det inte har gått lång tid sedan mötet känns det som att det har hänt enormt mycket, och det är fortfarande svårt att ta in och förstå.

Vad det kommer att innebära vet vi inte i dag. Det beror på vad vi väljer att göra, hur vi gör det och hur långt vi är beredda att gå för att försvara Ukrainas suveränitet och territoriella integritet – och i förlängningen även Sveriges och övriga grannländers rätt till suveränitet.

Läget är akut i Ukraina, och omgående humanitärt och militärt stöd krävs. Vi och andra länder skickar nu mat, skyddsutrustning och vapen för att de ska kunna försvara sig. Tillsammans med EU har vi nu även infört kraftfulla sanktioner mot både Ryssland och Belarus – kraftfullare än någonsin tidigare, och det är bra.

Det är många hundra tusen som nu flyr till säkerhet medan andra rustar sig för att försvara sig och sitt land. För en vecka sedan gick människor till jobbet och funderade på vad de skulle göra till helgen. Vi måste nu ta emot och hjälpa alla dem som har packat det de kan bära och flytt.

Allt som har gjorts är bra, men det kommer inte att räcka. Vilka behov Ukraina har måste vi vara lyhörda för och beredda att möta, både för Ukrainas möjlighet att stå upp mot en militär invasion och för vår säkerhet och därmed möjlighet att stötta Ukraina. Vi har varit eniga i de här frågorna, vilket är en enorm styrka och helt avgörande.

Vi ser dock att både våra sanktioner och de motsanktioner som kommer att komma kan drabba oss. Har man gjort någon bedömning av hur sanktionerna kommer att påverka Sverige, och har vi beredskap för att hantera det?

Anf. 11 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Annika Qarlsson för frågan, och jag vill även tacka för ett väldigt konstruktivt förhållningssätt från Centerpartiets sida. Man har varit behjälplig i de beslut vi har kunnat fatta här i Sveriges riksdag och även varit tydlig i sitt stöd för regeringens politik.

När det gäller de sanktioner som det nu fattas beslut om har Sverige inte särskilt mycket handel med Ukraina, så bedömningen är att den direkta påverkan på Sverige och svensk ekonomi från sanktionspaketet bedöms vara begränsad. Men sedan handlar det naturligtvis om vilka svar som kommer från Ryssland – vilka motsanktioner Ryssland kan komma att besluta om och naturligtvis även vilka former av cyber- eller hybridattacker som kan riktas mot Sverige och andra länder.

Det är naturligtvis viktigt att vi är förberedda på detta. Därför har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap nu samverkanskonferenser med myndigheter för att man ska kunna förbereda sig för olika eventualiteter och olika scenarier.

Därutöver är det naturligtvis så att människor flyr undan kriget, som Annika Qarlsson påpekade, och de ska självklart kunna få en fristad i Europa. Det jobbas i Polen och de angränsande länderna, men Migrationsverket förbereder sig för att människor ska kunna komma även till Sverige.

Anf. 12 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret.

Jag tror att det vi har sett de första fem dagarna bara är början på mycket som kommer att behöva svaras på och mötas upp. När det börjar att tyna på hyllorna i livsmedelsbutikerna handlar det såväl om tillgången till mat som om utsatthet och möjligheten att hjälpa till med fältsjukhus och liknande för att vara behjälplig med vård i ett akut läge.

Det kommer att komma frågor i ytterligare steg, till exempel när det gäller sanktioner och att kunna möta motsanktioner från Ryssland. Det kommer säkerligen också att komma önskemål om ytterligare insatser vad gäller möjligheten att försvara sig.

På vilket sätt pågår det redan nu arbete för att ha beredskap i nästa steg?

Anf. 13 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Så fort vi var klara med beslutet i söndags, som togs fram i rekordfart, påbörjades arbetet med ytterligare stöd till Ukraina.

Vi driver också på i EU för ytterligare sanktioner. Detta arbete är i full gång.

Anf. 14 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för åiterrapporten!

Rysslands anfallskrig mot Ukraina är ett oerhört brott som måste fördömas på alla sätt. Kraftiga åtgärder måste vidtas för att få Ryssland att lämna Ukraina.

Jag vill göra det klart för alla att vi i Vänsterpartiet står på Ukrainas sida och att vi har drivit på för stöd till Ukraina och för kraftiga sanktioner mot Ryssland. Bland annat var vi det enda parti som ansåg att Sveriges regering skulle driva på för att all rysk verksamhet skulle stängas av från Swift samt för att all handel med rysk olja och gas och ryskt uran skulle upphöra.

Vi behöver ta till alla medel vi har för att få ett stopp på det här kriget och för ett fritt Ukraina. Men vi måste också vara medvetna om att flera av åtgärderna mot Ryssland även kan drabba civilbefolkningen. Detta innebär inte att vi ska avstå; våra åtgärder måste vara så kraftfulla att Rysslands ledning känner dem in på bara skinnet. Men det måste också innebära att vi så långt som det är möjligt ska välja sanktioner som drabbar Rysslands styrande och inte dess folk.

För Vänsterpartiet är det också självklart att asylrätten ska gälla, och vi håller inte med om statsministerns tidigare uttalande om att ansvaret för att ta emot flyktingar ligger på andra länder. Jag hoppas att statsministern nu ändrat åsikt och att flyktingar från Ukraina som befinner sig i Sverige eller tar sig hit får stanna samt att vi erbjuder asyl i den omfördelning som kommer att ske. Sveriges asylpolitik måste alltid leva upp till asylrätten.

Jag vill också fråga statsministern vilken diskussion som fördes om att all handel med rysk olja och gas ska upphöra samt hur den ryska civilbefolkningen och oppositionen ska kunna stödjas i sitt motstånd mot det pågående kriget.

Anf. 15 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Om man läser de uttalanden jag gjort vad gäller flyktingar ser man att jag har hållit samma linje under hela denna tid. Självklart

kommer ukrainska flyktingar som flyr undan krig, förstörelse och risk för död att kunna få en fristad i Europa, och självklart kommer Sverige att vara ett av de länder som kommer att visa solidaritet. Men det är inte möjligt att Sverige gång på gång tar det absolut största ansvaret av alla EU-länder för människor som är på flykt, utan här behöver vi solidariskt fördela ansvaret mellan de europeiska länderna.

Det var inte någon diskussion om att all handel med rysk gas och olja skulle stoppas. Alla är ju medvetna om hur beroende delar av Europa – inte Sverige, men andra europeiska länder – är av den ryska gasen och oljan. Det här är ytterligare ett argument för det som vi från svensk sida har drivit under en längre tid, nämligen att det är olämpligt att vara så här beroende av den ryska gasen och oljan. Det finns flera skäl till detta. Det finns en säkerhetspolitisk dimension i det som blir väldigt tydlig här och nu, och därutöver handlar det om att detta är dåligt för klimatet.

Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret!

Jag konstaterar att statsministern nämnde olja och gas men inte sa någonting om uran, som ju också är någonting som importeras från Ryssland.

Jag hörde inte heller något svar på hur Europas ledare diskuterar hur man ska kunna stödja den ryska civilbefolkningen och oppositionen i arbetet mot kriget och för att minska lidandet för det ryska folket. Vi ska naturligtvis ha fokus på Ukraina, men det gäller också att oskyldiga i Ryssland inte lider utan att det verkliga är ledningen – de som driver det här kriget – som drabbas av sanktionerna.

Det är bra att Sverige kommer att ta emot flyktingar. Den stora frågan är dock, när det gäller omfördelningen, om vi i Sverige kommer att erbjuda flyktingar asyl i Sverige. Jag talar om en omfördelning från de länder som kanske kommer att få ta emot miljontals flyktingar framöver.

Anf. 17 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det har inte varit någon diskussion om det ryska uranet.

Vad gäller den ryska civilbefolkningen tror jag att vi ska vara öppna och ärliga: Självklart kommer den ryska civilbefolkningen att påverkas. Det är krig, och Ryssland angriper just nu ett annat land. Först och främst är det ju den ukrainska civilbefolkningen som drabbas, men därutöver kommer naturligtvis den ryska civilbefolkningen att påverkas av detta, liksom civilbefolkningen i hela Europa. Ett krig av den här storleken kommer inte att gå obemärkt förbi för någon europé.

Det är ännu inte sagt på vilket sätt det kommer att bli en omfördelning, utan detta är en diskussion som kommer att komma nu i EU.

Anf. 18 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Putin har raserat den världsordning som vi vant oss vid. Det vi tog för givet är förbi. Strukturerna som uppstod efter andra världskriget för att vi skulle få leva i fred och frihet har slagits sönder. Det är ofattbart och smärtsamt, och det kräver mod att våga ta nya steg.

EU har, precis som vi hört statsministern redogöra för, tagit nya steg. EU har klivit fram och visat ledarskap. Länder som tidigare tvekat har gjort helomvändningar – inte minst Tysklands enorma satsning på försvaret och

farväl till Nord Stream 2 visar på detta – och alla EU-länder har gemensamt beslutat om sanktioner som slår hårt.

Beslutet att den europeiska fredsfaciliteten ska användas för att kunna ge dem som nu strider heroiskt vid frontlinjen militär utrustning och vapen är stort och viktigt, även om regeringen har varit otydlig mot EU-nämnden i fråga om hur pådrivande man skulle vara gällande detta.

I takt med att vi upprättar nya sanktioner, utesluter Ryssland från internationella gemenskaper och ökar stödet till Ukrainas armé skrivs också ett nytt kapitel i vår gemensamma historia.

Fru talman! Med andra ord handlar detta om historiska beslut om bland annat riktade sanktioner. Min fråga till statsministern är därför om regeringen och EU är villiga att också rikta sanktioner mot de stater som nu gör allt för att Putins regim inte ska drabbas av de åtgärder och sanktioner som vi inför.

Vad jag hörde i åtterrapporten var Belarus det enda andra land som togs upp på toppmötet, och där var slutsatserna ganska vaga. Vi hörde att statsministern sa att man arbetar vidare med detta. Vad betyder det? De behövs nu. När förväntas de komma? När slängs Belarus till exempel ut från Swift?

Anf. 19 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Sverige har varit mycket pådrivande för den europeiska fredsfaciliteten. Vi har drivit den frågan mycket starkt.

Hur går det då med sanktionerna mot Belarus? Det arbetas här och nu. Sverige driver på även i den frågan, för vi vill snabbt få till stånd ytterligare sanktioner mot Belarus. Detta är något som jag tror att man diskuterar i detta nu och arbetar på i Bryssel bland våra ambassadörer. Jag hoppas att vi ska kunna komma till beslut så snabbt det bara går. Det är vad vi vill från svensk sida.

Vad jag känner till är det i dagsläget inga ytterligare stater som diskuteras. Men anledningen till att Belarus nu diskuteras är ju att ryska trupper angriper inifrån Belarus. Så är det inte med något annat land. Då får man ha någon annan princip i så fall.

Anf. 20 SOFIA DAMM (KD):

Fru talman! Jag tackar statsministern för svaret. Det är inget annat land som stöttar Putin på det sättet. Däremot ökar de handeln på ett sätt som gör att våra sanktioner inte blir lika verkningsfulla, därav min fråga. Till exempel kommer det att vara avgörande hur Kina kommer att agera. Det är en jättemarknad och en viktig handelspartner, inte bara för Ryssland utan även för oss. Är regeringen beredd att få EU att rikta sanktioner även mot Kina, som i dag lättar väldigt kraftigt på reglerna för rysk handel?

I övrigt vill jag tacka för att man är pådrivande när det gäller Belarus, för det är väldigt viktigt att detta blir av *nu*.

Anf. 21 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Sofia Damm lyfter fram viktiga frågor. Vi är inte i ett läge där vi ska sitta och utesluta saker. Händelseutvecklingen är oerhört snabb, och det handlar om att hela tiden kunna anpassa politiken utifrån det läge som råder. Vi är naturligtvis beredda att använda hela den arsenal som finns i verktygslådan.

Något som har varit väldigt glädjande det senaste dygnet är att Schweiz nu säger att de ansluter sig till sanktionerna. Det är klart att det betyder väldigt mycket, eftersom det finns en hel del pengar placerade i Schweiz.

Anf. 22 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar statsministern för återrapporteringen.

EU har kommit samman i en tid då det är absolut nödvändigt att göra så. På en vecka är ingenting sig likt i vår värld. Människor har tvingats göra val de aldrig trott att de skulle behöva ställas inför. Regeringar har också lagt om decennier av försvars- och säkerhetspolitik på några få dagar.

Sverige och EU är ju bra på att utreda, undersöka och prata. Men vår förmåga att utreda är inte det som kommer att vara avgörande, utan vår förmåga att handla.

Ryska statsledningar har genom historien gång på gång visat att människoliv, egna eller andras, är något helt sekundärt. Det visade sig i Afghanistan på 80-talet, i Tjetjenienkriget på 90-talet och när man i Moskva sprängde höghus med civila för att uppnå politiska mål. Det gör den ryska regimen mycket farlig i det här läget. Det betyder mer bomber och mer urskillningslöst våld riktat mot den ukrainska civilbefolkningen. Vi har redan sett tecken på detta.

EU och Europa måste redan nu vara beredda på nästa steg: vårt svar på det våld som vi tyvärr vet kommer att komma. Min fråga till statsministern är: Vilket är regeringens svar på detta?

Anf. 23 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Nilsson påpekar att det är viktigt att i det här läget inte hålla på och utreda saker och sitta fundera – här handlar det om att agera. Jag måste säga att jag tycker att vi inte minst på EU-nivå har varit historiskt snabba och kunnat visa en enad front inom EU men också med våra transatlantiska partner och med Storbritannien. Det har varit en enorm styrka. Det är klart att det sanktionspaket som vi redan har fattat beslut om, det som vi håller på att fatta beslut om och kommande ytterligare sanktionspaket kommer att skaka om den ryska ekonomin och det ryska samhället i grunden. Här har man agerat snabbt.

Även från svensk sida har vi kunnat fatta beslut snabbt, inte minst via ett konstruktivt agerande här i riksdagen om ytterligare stöd till Ukraina humanitärt, militärt och rent ekonomiskt. Nu följer regeringen utvecklingen mycket noggrant, men arbetar också aktivt med ytterligare åtgärder som kan behöva sättas in givet hur utvecklingen kommer att ske de närmaste dagarna.

Anf. 24 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! EU har agerat, som jag tror att vi alla här vet, och det är bra. Min poäng är att vi och EU hela tiden måste ligga ett steg före när det handlar om den ryska regimen. Vi måste vara beredda på de åtgärder och de handlingar som den ryska regimen kommer att genomföra i sitt nästa steg. Till exempel är Kiev nu nästan omringat, Charkiv och Cherson likaså. Det är ont om mat och mediciner. Det kommer att behöva upprättas någon typ av humanitär korridor. Det här är de kommande steg som vi redan nu måste vara beredda på för att agera.

Prot. 2021/22:76

1 mars

-----

*Återrapportering från
Europeiska rådets
möte den 24 februari*

Anf. 25 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Maria Nilsson har helt rätt. Det är exakt den typen av frågor som behöver förberedas. Det finns en risk att man i närtid försöker skära av möjligheterna till leveranser av inte bara mat och mediciner utan också vapen. Vi behöver naturligtvis vara förberedda på detta och planera för hur vi ska agera i ett sådant läge.

Därutöver driver vi på för ytterligare sanktioner gentemot Ryssland. Det finns nu också många privata initiativ gällande sanktioner mot Ryssland.

Anf. 26 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag tackar statsministern så mycket för åtterrapporten från Europeiska rådet. Jag vill också tacka statsministern för det resoluta arbete som gjorts med att trycka på för hårda sanktioner. Jag är väldigt stolt över att Europa kunnat möta upp med så tuffa sanktioner på så här kort tid, och jag är glad att Sverige varit pådrivande. Jag vill dessutom tacka för det stödpaket som vi kunde fatta beslut om här i Sveriges riksdag i går i väldigt bred enighet. Jag är glad att Miljöpartiet kunde ställa sig bakom det stödpaketet fullt ut.

Men vi måste också se till att vi nu tar nästa steg och förbereder oss för det som behöver göras framöver. Det är för vår del en källa till väldigt stor frustration att våra oljeräkningar, gasräkningar och kärnbränsleräkningar har stöttat den ryska statsledningen och möjliggjort en militär upprustning som i sin tur nu möjliggör den här enormt aggressiva kränkningen och det anfallskrig som sker. Är regeringen beredd att verka för ett totalt stopp för export av fossila bränslen och kärnbränsle från Ryssland? Är man då också beredd att idka energisolidaritet inom EU och hjälpa mer beroende EU-länder genom export av till exempel el och bränslen?

Jag vill också passa på att lyfta fram frågan om de flyktingar som nu kommer från Ukraina och som behöver allt stöd och all hjälp som de kan få från oss och från de europeiska länderna. Det är väldigt viktigt att vi gör allt vi kan, både nationellt och inom EU, för att möjliggöra för människor att få det skydd och det stöd som de behöver i den här enormt svåra situationen, där föräldrar slits från sina barn och äldre tvingas lämna det land som de levt i hela sitt liv.

Nu pratas det om att man ska aktivera massflyktsdirektivet. Är det någonting som Sverige kommer att ställa sig bakom? Hur pågår arbetet med att förbereda oss för att vi ska kunna göra vår insats och ta emot människor som flyr från Ukraina?

Anf. 27 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Totalt importstopp för olja och gas var inte uppe för diskussion i torsdags. Kanske kommer den upp i närtid, för saker rör på sig väldigt fort.

Oavsett vad som händer i det är det uppenbart att Europa inte kan vara så här beroende av rysk gas och olja, utan vi måste få fram andra energislag. Till exempel skulle en snabb utbyggnad av havsbaserad vindkraft i södra Sverige vara ett sätt att minska beroendet av rysk gas. Ur säkerhetspolitisk synpunkt skulle det vara mycket välkommet. Det skulle givetvis också vara bra för de svenska elpriserna.

Givetvis förbereder sig Sverige för att flyktingar kan komma att söka sig hit. Migrationsverket arbetar med att inventera vilka platser som finns och hur man kan utöka antalet platser.

Polen och de andra angränsande länderna jobbar just nu för fullt med att stötta människor och ge dem tak över huvudet. Det är inte osannolikt att en del av dem så småningom söker sig vidare till andra europeiska länder – även om man alltid i början av en flykt vill kunna återvända hem så snabbt som möjligt.

Anf. 28 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Låt oss tillsammans glädja oss åt att alla de åtgärder som Miljöpartiet och Socialdemokraterna gjorde i den rödgröna regeringen för att minska Sveriges fossilberoende nu är guld värda. Varje vindkraftverk och varje elbil minskar ju vårt beroende och därmed Vladimir Putins makt, och detta arbete måste intensifieras framåt.

När det gäller Sveriges ansvar att hjälpa människor som flyr för sitt liv är jag glad över den svängning som har skett genom att regeringen säger att Sverige ska ta sin del av ansvaret. Det är också glädjande att många andra europeiska länder har bytt tonläge och säger sig vara beredda att ta ett stort ansvar.

Men då måste kapaciteten öka. För statsministern en dialog med exempelvis SKR för att se vad kommunerna behöver för att kunna göra sin insats? Stärker regeringen myndigheterna så att de kan ha större kapacitet att ta emot de människor som flyr?

Anf. 29 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Migrationsverket inventerar sin kapacitet och hur de kan öka sin kapacitet. Jag har också fått information om att det finns en dialog med kommuner, och där finns ju en erfarenhet sedan tidigare av att ta emot flyktingar.

Det är dock viktigt att alla länder i Europa förbereder sig för att ta emot flyktingar så att vi tillsammans tar ett ansvar för de människor som nu flyr undan krig och död.

Anf. 30 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Jag tackar statsministern för en bra åiterrapport.

Jag vill rikta ett varmt tack till regeringen för att man har agerat så snabbt under dessa hemska omständigheter och för att man har varit pådrivande i EU-samarbetet för att få till stånd snabba sanktioner och ett starkt stöd till det ukrainska folket.

Precis som Per Bolund var inne på tog vi ett enigt och historiskt beslut i Sveriges riksdag i går. Något sådant har inte hänt sedan 1939 då Sovjet anföll Finland och Sveriges riksdag och regering tog ett liknande beslut. Vi kände oss starka och solidariska i riksdagen i går, och stämningen var bra, vilket visar på vår solidaritet med det ukrainska folket.

Jag är extra glad att statsministern tog upp Belarus, som just nu aktivt stöttar det ryska angreppskriget i Ukraina. Statsministern har varit inne på att det inom kort kommer kraftfulla sanktioner mot Belarus. Det är bra, för de kommer att behövas eftersom Belarus säkerligen kommer att skärpa tonen och vara ännu mer aktivt.

Det pågår diskussioner om olika former av sanktioner, och vi har bland annat sett idrottssanktioner. Diskuteras andra sanktioner, till exempel när det gäller forskningsarbeten, Arktiska rådet eller kultursamarbeten, som kan sätta ytterligare press på Ryssland och den ryska statsledningen?

Anf. 31 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det görs en bred inventering av hur man kan agera mot Ryssland i kommande steg. Här är allt uppe på bordet. Förutsättningen är förstås att det måste gagna saken: att isolera Ryssland så att viljan att driva kriget minskar hos framför allt den ryska statsledningen men även hos det ryska folket. Det handlar såklart om att hela tiden avväga vilka sanktioner som är de bästa att sätta in utifrån detta.

Idrotten diskuteras givetvis, och man tittar också på olika internationella organisationer och på kulturellt utbyte.

Anf. 32 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Jag är bland annat president i Baltic Sea Parliamentary Conference, där också kollegan Hans Wallmark är ledamot. Vi har snabbt och relativt nyligen fryst vårt samarbete med Ryssland, som är en aktiv medlem i denna organisation – faktiskt en av få sådana sammanslutningar Ryssland är med i.

Förs det sådana samtal i regeringskretsen när det gäller Arktiska rådet med mera? Förs det diskussioner om hur Sverige ska hantera det ryska medlemskapet i sådana sammanslutningar?

Anf. 33 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Svar ja. Vi tittar igenom alla former av internationella organisationer och samarbeten som vi har med Ryssland för att se vilka det är lämpligt att avveckla och om det finns någon särskild anledning att behålla några.

Anf. 34 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Den 24 februari 2022 skriver in sig i samma nesliga historiebok som den 9 april 1940 då nazisterna invaderade Danmark och Norge och den 30 november 1939 då kommunisternas Sovjetunionen bombade Helsingfors.

Fru talman! Vi hade frågestund med statsministern här torsdagen den 24 februari, bara ett par timmar efter att den ryska invasionen av Ukraina inleddes. Vi denna frågestund vände jag mig direkt till statsministern strax efter klockan 14 med frågor om både svenska vapen och den europeiska fredsfaciliteten.

Med stor tillfredsställelse noterade jag att riksdagen i går ställde sig bakom detta med svenska vapen, och jag noterade också att man väldigt snabbt redan på torsdag kväll den 24 februari öppnade upp för vapen i den europeiska fredsfaciliteten. Det är bra.

Jag vill tacka Jessika Roswall med flera kollegor i EU-nämnden som möjliggjorde detta genom att driva på för att få in att Sverige skulle ha som ståndpunkt att man även ska ha defensiva vapen i den europeiska fredsfaciliteten.

Kommer vi att se mer av detta?

Det är utmärkt att man har drivit på för sanktioner, och vi ska hedra att EU gör detta tillsammans med likatänkande länder och att EU och Nato agerar tillsammans.

Vill man bredda kretsen till att också gälla de män som förvaltar och handhar Putins pengar? Det är ett femtiotal oligarker. Kretsen kring den fängslade oppositionsledaren Aleksej Navalnyj har pekat ut 35 personer, men Bill Browder har adderat ytterligare några.

Är man beredd att öppna upp just sanktionsvapnet mot förvaltarna av Putins förmögenhet?

Anf. 35 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det var precis därför Hans Dahlgren tidigare i dag kunde säga att vi från svensk sida vill vidga kretsen av personer som ska kunna hamna under sanktioner och få sina tillgångar frysta och inte kunna resa i Europa. Vi driver från svensk sida att vi vill kunna vidga den kretsen. När det gäller exakt vad vi kan få med oss andra på och vilka personer som är lämpliga är vi i detta läge öppna för att diskutera allting.

Anf. 36 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Problemet är att man har pratat om oligarkerna tidigare men att det har varit en väldigt dålig träffbild och gällt ganska få av dem som vi med stor säkerhet vet är Putins egen materialförvaltaroligarkklubb. Jag hoppas verkligen att man breddar sanktionerna så att de blir kännbara för Putin och Putins egen personliga ekonomi.

Vidare ligger det, precis som har sagts, fara i dröjsmål. Statsministern hänvisade själv till att det finns en fara för att försörjningsled nu skärs av. Just därför kan man beklaga att vi inte fattat en del av besluten långt tidigare. Återigen: Jag tycker att det är bra att man samlades redan på torsdagen den 24 februari för att öppna upp för EU:s fredsfacilitet, men man kunde ha öppnat upp för svenska vapen långt tidigare. Och statsministern hade kunnat bejaka mina frågor vid frågestunden.

Min andra fråga är: Om man nu öppnar för sanktioner även mot Belarus, ser man då till att de drabbar också Lukasjenko och hans privatförmögenhet?

Anf. 37 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Just Navalnyjs lista är en av de saker som snurrar runt i diskussionerna. Det är flera som har noterat att det i kretsen kring personerna på denna lista kan finnas intressanta personer. Exakt vad vi lyckas enas om kommer vi att återkomma till inom kort. Det viktiga är att dessa diskussioner går fort.

Exakt vad som gäller sanktioner mot Belarus kommer vi att få reda på, men vi vet att just sanktioner mot kretsen runt ledarna är ett effektivt sätt. Jag utgår därför från att det kommer att vara en av de saker som vi kan enas om.

Åtterrapporteringen var härmed avslutad.

§ 2 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Marie Granlund* (S) inträtt som ersättare för *Hillevi Larsson* (S) under tiden för hennes ledighet den 1–31 mars.

§ 3 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Fredrik Schulte* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 23 mars.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:342

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:342 Flyktingstatus och semesterresor till hemlandet

av Markus Wiechel (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 mars 2022.

Stockholm den 28 februari 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:351

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:351 Skottpengar på skarv

av Runar Filper (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen önskas besvaras gemensamt med interpellation 2021/22:358 av Runar Filper (SD) *Ersättning för sälavskjutning*.

Stockholm den 24 februari 2022

Näringsdepartementet

Anna-Caren Säterberg (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:358 Ersättning för sålavskjutning
av Runar Filper (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2022.

Skälet till dröjsmålet är att interpellationen önskas besvaras gemensamt med interpellation 2021/22:351 av Runar Filper (SD) *Skottpengar på skarv*.

Stockholm den 24 februari 2022

Näringsdepartementet

Anna-Caren Säterberg (S)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:365

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:365 Desinformationskampanjer mot svensk socialtjänst

av Marie-Louise Hänel Sandström (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 mars 2022.

Stockholm den 28 februari 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:366

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:366 Regeringens bemötande av kampanjen mot socialtjänsten

av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 mars 2022.

Stockholm den 28 februari 2022

Justitiedepartementet

Anders Ygeman (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:373

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:373 Säkerställande av att barn kommer till tals i frågor om vårdnad, boende och umgänge

av Martina Johansson (C)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 april 2022.

Stockholm den 28 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2021/22:378

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:378 Digital fastighetsbildning

av Lars Beckman (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 22 april 2022.

Stockholm den 28 februari 2022

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM65 En förklaring om digitala rättigheter och principer för det digitala årtiondet *COM(2022) 28*, *COM(2022) 27* till trafikutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2021) 804 och COM(2021) 805 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 22 april*.

COM(2022) 53 till trafikutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
22 april.

COM(2022) 55 till socialutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
22 april.

Prot. 2021/22:76
1 mars
-----

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden
2021/22:KU30 Författningsfrågor
2021/22:KU31 Trossamfund och begravningsfrågor

Finansutskottets utlåtande
2021/22:FiU31 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändrat beslut om systemet för Europeiska unionens egna medel

Försvarsutskottets betänkanden
2021/22:FöU4 Riksrevisionens rapport om att bygga nationell försvarsförmåga – statens arbete med att stärka arméstridskrafterna
2021/22:FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Kulturutskottets betänkanden
2021/22:KrU2 Det civila samhället
2021/22:KrU4 Konstarna och kulturskaparnas villkor

Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande
2021/22:MJU19 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till förordning om utsläppande på unionens marknad och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse

Arbetsmarknadsutskottets utlåtande
2021/22:AU16 Subsidiaritetsprövning av direktivförslaget om bättre arbetsvillkor för plattformarbete

§ 8 Fastighetsrätt

Fastighetsrätt

Civilutskottets betänkande 2021/22:CU9
Fastighetsrätt
föredrogs.

Anf. 38 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! I dag debatterar och diskuterar vi det politiska området fastighetsrätt.

Jag skulle vilja lyfta upp behovet av digitalisering och de många positiva effekter som kommer av att vi utvecklar den. Det innebär att saker och

ting kan gå mycket fortare och att det blir lättare att administrera, få tillgång till information och kunna planera på ett bättre sätt. Detta är viktiga fördelar på det område som vi debatterar i dag – bostadsbyggande, samhällsbyggnadsprocessen men också allmänt företagande och myndighetsutövning gällande dessa frågor.

Vi menar därför att det är viktigt att regeringen kommer till skott med att tillgängliggöra de geodata som behövs för att bygga upp digitaliseringen och utveckla karttjänster och många andra områden i samhället och att regeringen ser över den finansieringsmodell som bygger upp hela systemet och går mot mer avgiftsfrihet när det gäller kostnaden för geodata och den information som Lantmäteriet delar med sig av på detta område. I avvaktan på att regeringen kommer med en ny finansieringslösning anser vi att man bör låta Lantmäteriets kartor tillgängliggöras avgiftsfritt.

På detta område är det också viktigt att vi får en standardisering och en enhetlighet när det gäller geodata för att få det att fungera bättre. Lantmäteriets och andras rapporter, bland annat den som kom 2020, visar att det skulle föranleda en budgetkostnad på 553 miljoner kronor. Samtidigt vet vi utifrån samma uträkningar att det samhällsekonomiska värdet av att tillgängliggöra geodata skulle ge en samhällsekonomisk effekt på mellan 10 och 20 miljarder kronor årligen. Det är alltså väldigt lite pengar som behöver satsas för att få en enorm effekt för hela det svenska samhället, näringslivet och myndigheterna.

Riksdagen beslutade om ett tillkännagivande, alltså ett påpekande till regeringen om att ta tag i frågan, redan i februari 2021. Med det förslag till tillkännagivande som kommer från utskottet i dag vill vi ytterligare peka på påskyndandet av detta.

När man diskuterar digitaliseringen i samhället behöver man gå in på många andra områden som berörs. I dag kom Riksrevisionens rapport om Lantmäteriets arbete med fastighetsbildning. Där ser man att just digitaliseringen skulle kunna ha stor effekt på de i dag mycket långa handläggningstiderna hos Lantmäteriet när det gäller fastighetsbildning.

Det som påverkar i dag, enligt rapporten, är en föråldrad lagstiftning som inte möjliggör att man kan utveckla olika digitaliseringsverktyg så att köerna kan kortas och beslut tas snabbare. Det behövs kanske en bättre automatisering gällande sådana beslut utifrån den information som kommer in och att digitala koordinater används. Det var två exempel från den rapport som lämnades i dag.

Lantmäteriets monopolställning gör att det saknas en kostnadseffektivisering inom Lantmäteriet. Det finns alltså en rad olika saker som kan snabba på fastighetsbildandet i Sverige. Som jag nämnde i början är det också viktigt med digitalisering i samhället. Det är i dag en del som faktiskt skulle kunna göra att vi får en större möjlighet att göra det lättare och mer tillgängligt att planera och bygga, minska administrationen och snabba på processerna.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 39 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! För att bygga bostäder behövs både mark och marknad. Mark att bebygga uppstår genom fastighetsbildning, och det är detta vi ska debattera i dag. Marknadens problem är långt större, och det är ingen hem-

lighet att vi i Centerpartiet vill se stora förändringar som innebär ett större utbud på en fungerande bostadsmarknad.

Lättnader i regler och lagar berör också fastighetsrätten. Förseningar hos Lantmäteriet och långa handläggningstider är fortfarande ett stort problem som fördröjer byggandet. Det har också Riksrevisionen kommit fram till i sin rapport, som de presenterade för cirka tre timmar sedan. Och det är ett problem som består.

Framför allt drabbar detta enskilda personer – enskilda fastighetsägare och personer som vill bygga ett hus, göra en avstyckning eller på andra sätt förändra sin fastighetsbildning. Vi i Centerpartiet, som inte har satt av några extra pengar i vårt budgetalternativ för att korta handläggningstiderna, tycker att det vore önskvärt om Lantmäteriet med det anslag som man har kunde beta av köerna till fastighetsbildningen snabbare. Men så har alltså inte skett ännu.

Fru talman! Som tidigare talare har varit inne på är digitalisering en åtgärd som skulle kunna snabba på detta.

I stället för att tillföra mer pengar vill vi se Lantmäteriet utmanas av andra aktörer som kan hjälpa dem att göra jobbet. Centerpartiet vill också se en ökad decentralisering med fler kommunala lantmäterimyndigheter än de 39 vi har i dag. Men i stället för att klanka på Lantmäteriet vill jag fortsättningsvis lyfta fram det arbete med digitalisering som man bedriver och den digitalisering som pågår inom Boverket.

Tillgången till geodata har vi drivit tidigare, och vid förra årets riksmöte riktades ett tillkännagivande till regeringen att den ska göra mer data tillgängliga och utöver det hitta finansieringslösningar som gör geodata tillgängliga och arbeta med standardiseringslösningar.

Nu återkommer vi med en reservation där Centerpartiet tillsammans med Kristdemokraterna och ytterligare ett parti kommer tillbaka till finansiering och behovet av standardisering.

Brukligt är, fru talman, att vi under fastighetsrätten riktar tillkännagivande till regeringen om att vägsamfälligheter och andra gemensamhetsanläggningar som har flera fastigheter knutna till sig ska kunna ändra sina andelstal själva genom beslut på en stämma.

Glädjande är att en sådan proposition nu äntligen ligger hos civilutskottet för vårt ställningstagande. Det har varit en lång väntan, men nu är det äntligen dags att förenkla för många vägsamfälligheter på landsbygden, i våra mindre tätorter och i villakvarteren där.

På Kristdemokraternas initiativ väcker vi också frågan om ersättningar mellan fastighetsägare i en gemensamhetsanläggning när en andelsägare inträder eller utträder i samband med att andelstalen förändras. Trots att de övriga andelsägarna ofta är överens om att den tillträdande andelsägaren inte ska belastas med någon avgift för att ingå blir det föremål för en för rättning i Lantmäteriet där anläggningens värde ska fastställas. Detta sker alltså trots att det inte är något som samfällighetsföreningen ens har efterfrågat. Detta, och den inkonsekventa tillämpningen av olika paragrafer i anläggningslagen vill vi därför se över. Det är också en åtgärd som vi menar skulle korta handläggningstiderna.

Därför, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1.

Slutligen: Mot bakgrund av den aktuella energipolitiska debatten efterfrågas nya ledningar för kraftöverföring mellan landsändar så att den elproduktion som levererar mest kan förbrukas där förutsättningarna för till-

fället är sämre. Jag tror att alla här är överens om att nya kraftledningar med bättre överföringskapacitet är en väsentlig del av lösningen.

Men man ska vara medveten om att det är en besvärlig och tidsödande process att dra fram dessa ledningar över privat mark. Många centerpartimotioner under det här riksmötet tar upp behovet av att utreda hur markägare kan ersättas för intrånget. Det gäller inte bara initialt när marken tas i bruk för att bygga ledningen, utan det handlar också om hur framtida produktion i till exempel skogen påverkas och ska kunna ersättas av den som drar fram ledningen och använder sig av den.

Givetvis, fru talman, står vi bakom alla dessa förslag som på grund av den förenklade beredningen inte finns med i betänkandet.

För Centerpartiet är äganderätten grundläggande. Man ska inte godtyckligt kunna undanta mark för andra ändamål än vad markägaren har tänkt sig. När det finns legitima skäl, till exempel att dra viktig infrastruktur som stärker hela landet, måste ersättningarna till markägaren vara generösa och skäliga utifrån vad marken skulle ha producerat om den inte togs i bruk för detta ändamål.

Vi värnar äganderätten och står upp för människors möjlighet att få ersättning för den mark som de har upplåtit för gemensamma samhällsviktiga anläggningar, exempelvis kraftledningar.

Anf. 40 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Ibland blir man nedslagen över vår oförmåga att ha gemensamma bilder, och inte bara en gemensam bild av problemet utan även en gemensam bild av lösningarna.

På det område som vi debatterar i dag, fastighetsrätt, tycker jag ändå att vi har en bild av att vi ser problemen. Vi har synpunkter från ganska många partier. Vi ser ett behov av reformering. Ändå är fastighetsrätten ett område där riksdagen avslår alla motioner, vilket för mig blir märkligt eftersom jag ändå ser en del goda förslag. Man ser ju också en gemensam problematik.

Drömmen om att bygga sitt eget hus så som man själv föreställer sig det kan ta slut innan den ens har börjat. Är det inte den långa tiden för handläggning så är det administrationen kring plan- och bygglov, eller så är det många som har synpunkter på var det byggs och hur ditt drömhus ser ut. Du behöver i dag inte bara kapital för att kunna förverkliga din dröm om ett hus utan även målmedvetenhet och nerver av stål.

Ett planarbete i kommunen från idé till verklighet tar alldeles för lång tid och kräver enligt mitt tycke alldeles för många utredningar och tidsödande processer, samtidigt som Lantmäteriet tar lång tid på sig om man vill göra avstyckning. Lägg därtill överklagandetiden och möjligheten för den som så önskar att förhålla en byggnation. Allt detta leder till att det kan ta väldigt lång tid innan den nya fastigheten står på plats.

Givetvis är det olika delar i samhället som samverkar eller inte samverkar. Tiden blir därför lång, och alla delar är det inte vi som kan påverka. Men en del är faktiskt riksdagens ansvar. En del är länsstyrelsernas ansvar, en del är rättsväsendets ansvar, en del är kommunernas ansvar och en del är faktiskt den enskildes ansvar. Varje del och varje process måste fundera på hur man kan hjälpa till att minska sträckan och tiden från idé till färdigt hus.

Men något som vi kan göra och göra något åt är Lantmäteriet och dess verksamhet. Vi kan se till att den används effektivt och till rätt ändamål. För ett stort antal verksamheter och för hela samhällsbyggnadsprocessen är Lantmäteriets insatser av avgörande betydelse, vill jag påstå.

Bostadsbyggandet kräver bildande av nya fastigheter, och byggandet av järnvägar kräver markupplåtelse med stöd av fastighetsbildningslagen, ledningsrättslagen och anläggningslagen. Landsbygdens näringsliv gör affärer där fastighetsregleringen och avstyckningen är avgörande för etablering av nya företag och utveckling av företag på landsbygden.

Enligt vår uppfattning skulle det gynna alla parter att fortsätta att effektivisera plan- och byggprocessen genom en digital planprocess och att i ett första steg införa öppna geodata för den offentliga sektorn i Sverige.

Jag vill hävda att digitaliseringen i många stycken är i sin linda i Sverige. Vi har byggt motorvägarna för digitaliseringen, vi har kapaciteten i form av produkter men vi har inte tagit till oss att använda digitaliseringen fullt ut. Här har Lantmäteriet försökt att ligga i framkant, och det ska de ha en eloge för. De har tagit fram en färdplan för att kunna möjliggöra öppna geodata.

En användning fullt ut av digitaliseringen kan effektivisera och underlätta många administrativa delar av Administrationssverige samtidigt som det skapar möjlighet till enklare och snabbare beslutsförmågor. Detta skapar ett behov av harmonisering av system och av att kunna byta information ohämmat för att på olika sätt använda samma information många gånger. Vi måste alla våga släppa sargen och släppa in andra för att vinna något i andra änden. Det är där jag tror att digitaliseringen kan göra någonting.

Öppna geodata bör vara fria för den som använder dem, och det skulle vara en början på ett framgångsrecept som andra länder redan har påbörjat.

Jag vill avsluta med att säga att det är glädjande att se att regeringen nu har lagt fram en proposition, precis som Ola Johansson från Centerpartiet sa, om att man ska underlätta för att ändra andelstalen i samfällighetsföreningarna. Det är något som vi kristdemokrater har drivit framåt, och jag tror att det är ett steg på vägen. Vi hoppas att det ska vinna gillande också i riksdagen.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 41 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Fru talman! Civilutskottet debatterar i dag ett motionsbetänkande från allmänna motionstiden rörande fastighetsrätt. Men mina tankar är i dag på annat håll. Jag tänker på den fruktansvärda situationen i Ukraina och den katastrof den innebär för det ukrainska folket.

I går fattade riksdagen beslut om ekonomiskt och militärt stöd till Ukrainas kamp för frihet och demokrati. Mina tankar går till Ukraina och det ukrainska folkets frihetskamp. I dag måste dock det demokratiska arbetet i Sveriges riksdag fortgå.

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Vi socialdemokrater är tydliga med att vi måste vända på varenda sten för att bryta segregationen och knäcka gängen – för att Sverige kan bättre. Vi behöver ta tillbaka den demokratiska kontrollen över välfärden – för att

Sverige kan bättre. Vi ska leda klimatomställningen och skapa framtidens jobb – för att Sverige kan bättre.

I arbetet med att bryta segregationen är fastighetsrätt ett oerhört viktigt och kraftfullt verktyg, både för att vi ska kunna hålla uppe bostadsbyggandet och för att vi ska kunna ha en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar samhällsutveckling.

På det här området har det, menar vi socialdemokrater, på ett olyckligt sätt plockats bort verktyg för kommunerna att arbeta med strategiska markfrågor, förebygga segregation och motarbeta kriminella organisationer. Jag talar om förköpslagen, som den moderatledda regeringen avskaffade den 1 maj 2010. Det fanns berättigad kritik mot den dåvarande förköpslagen, men i stället för att genomföra en modernisering valde den moderatledda regeringen att helt avskaffa lagen.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill att en ny och modern förköpslag införs i Sverige. Det är ett verktyg som verkligen behövs om kommunerna ska kunna ha rådighet och kontroll över samhällsutvecklingen, bryta segregationen och knäcka de kriminella gängen.

En utredning om möjligheten att införa en moderniserad lag om kommunal förköpsrätt bereds för närvarande i Regeringskansliet. Det tycker jag är mycket bra.

Fru talman! Ett av de förslag från allmänna motionstiden som behandlas i betänkandet handlar om ersättningsreglerna i anläggningslagen, precis som vi har hört tidigare talare nämna. På det området har, så som också har nämnts, regeringen redan lämnat ett lagförslag för att förenkla för gemensamhetsanläggningar att ändra andelstalen med syftet att göra det flexibla, enklare och billigare för samfällighetsföreningar att ändra delägarnas andelstal. Civilutskottet planerar att påbörja beredning av propositionen i slutet av mars.

Fru talman! Den andra frågan i betänkandet som jag tänkte ta upp rör geodata. Under våren 2021 beslutade riksdagen om ett tillkännagivande om att regeringen bör prioritera att möjliggöra att ytterligare geodata, bland annat från Lantmäteriet, blir tillgängliga i största möjliga mån för både myndigheter och allmänhet. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också så snart som möjligt återkomma med förslag på lämpliga finansieringslösningar och skynda på arbetet med standardisering av geodata.

Fru talman! Tillkännagivandet får väl betraktas som en markering från riksdagen av att frågan är viktig, för på detta område har regeringen sedan länge ett pågående och väl strukturerat arbete.

Regeringen gav redan i februari 2016 Lantmäteriet i uppdrag att utreda förutsättningarna för en samordnad digital samhällsbyggnadsprocess. I april 2018 gav regeringen Lantmäteriet i uppdrag att redovisa lösningar, kostnader och en genomförandeplan för hur infrastrukturen för geodata bör utvecklas för att möjliggöra ett nationellt tillgängliggörande av alla geodata inom samhällsbyggnadsprocessen. Regeringen gav också i januari 2020 Lantmäteriet i uppdrag att etablera en digital infrastruktur för tillgängliggörande av standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen.

Lantmäteriet lämnade sin slutrapport till regeringen den 31 januari 2022, och rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

På samma sätt pågår motsvarande arbete hos Boverket och Skatteverket med att skapa en säker och effektiv tillgång till grunddata och ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn.

Även dessa del- och slutrapporter bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Som du hör, fru talman, saknas fog för ytterligare tillkännagivanden så som föreslås i reservationen från Sverigedemokraterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna om tillgång på geodata.

För övrigt anser jag att vinster i välfärden bör förbjudas.
(Applåder)

Anf. 42 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Det verkar som att vi i alla fall har samma syn när det gäller digitaliseringen i Sverige, det vill säga att det kan vara bra för samhället, både det civila samhället och den administrativa delen, att man kan ha öppna data och använda dessa på olika sätt. Man ska inte behöva göra samma sak eller samma procedur flera gånger.

Det som skiljer Socialdemokraterna och Kristdemokraterna åt är synen på hur detta ska bli tillgängligt. Vi har uppfattningen att detta ska vara öppet och tillgängligt för alla och att det ska betalas på ett sätt som gör att varje enskild inte ska behöva betala när man använder det, oavsett om det är en myndighet, ett företag eller något annat.

Socialdemokraterna är fortfarande svaret skyldiga när det gäller hur man ska finansiera detta. I alla upptänkliga utredningar och föredragningar man försöker göra i dag är detta fortfarande inte tillgängligt och öppet för alla utan bara för dem som betalar, ibland inte för dem heller.

Min raka fråga är: Är Socialdemokraterna beredda att göra detta öppet och fritt för var och en och finansiera det på något annat sätt? Givetvis ska det ju finansieras på ett eller annat sätt.

Anf. 43 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Jag delar Larry Söders bild att vi nog samfällt i den här kammaren ser väldigt positivt på digitaliseringens möjligheter.

Just arbetet med att tillgängliggöra offentliga data är ett arbete som också sker inom ramen för EU-samarbetet. Där har man pekat ut vilken typ av data som man bör prioritera att tillgängliggöra först, men också hur man ska kunna ta betalt i de fall man anser att den som använder data också ska betala för dem. Detta arbete behöver alltså harmoniseras med övriga EU-länder så att vi får en enhetlighet i detta.

Sedan är det ingenting som hindrar att ett enskilt land går före och släpper data fritt för användning och finansierar det med skattemedel. Där har vi, precis som Larry Söder påpekar, inte satt ned foten än. Personligen tror jag att det, precis som vi hörde ledamoten från Sverigedemokraterna föra fram, finns så otroligt stora samhällsekonomiska vinster med att tillgängliggöra data att det är en riktning som vi borde gå i. Sedan får man återkomma till hur finansieringen i så fall ska se ut.

Anf. 44 LARRY SÖDER (KD) replik:

Fru talman! Alla partier har på något sätt framhävt att Lantmäteriet faktiskt jobbar ganska bra med denna del. Det de behöver är det politiska systemets stöd att kunna göra detta tillgängligt för alla.

Jag brukar ibland tänka när det gäller digitalisering att man ska låta tusen blommor blomma. När man låter tusen blommor blomma brukar det bli tio tusen blommor. Det är på något sätt så man måste tänka när det

gäller digitaliseringen. Vi tjänar på att göra det öppet. Fler kan ta vara på det, fler kan vara innovativa med digitaliseringen och fler kan hitta på nya sätt att använda den information som uppstår. På det sättet blir det en vinst för hela samhället.

Den kostnad som vi skulle ta från staten när det gäller detta är ganska försumbar, precis som ledamoten från Sverigedemokraterna sa i talarstolen.

Jag tror att skiljelinjen i kammaren inte går vid om vi ska använda detta eller inte eller vid hur vi ska använda det, utan det handlar om hur vi betalar. Det finns två olika sidor i detta, och just nu finns det bara en sida, det vill säga vi tycker att det ska vara öppet och fritt. Den andra sidan talar inte om hur de vill ha det.

Jag skulle önska att man är tydlig från regeringssidan med hur man vill betala detta och om det ska vara öppet och fritt för alla, för det är nog ganska viktigt.

Andra länder har gått före, ja. Danmark är mycket långt före oss, och vi ser hur det har gjort gott och gjort nytta för det danska samhället att man har öppna geodata. Men jag tror att vi, oavsett hur det ser ut i Danmark, skulle kunna göra vinster här också.

Jag önskar att Socialdemokraterna kunde göra det till sin valslogan att det ska vara öppet och fritt.

Anf. 45 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Huruvida det blir en valslogan eller inte är, som man brukar säga, above my pay grade. Men jag delar ändå uppfattningen som Larry Söder ger uttryck för att det vore välkommet med ett tydligt besked från regeringen i närtid om hur man ser på finansieringen.

Anf. 46 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! I dessa dagar är det svårt att fokusera och tänka på något annat än den ryska invasionen i Ukraina. Det är krig i Europa, och det är mörkt i den demokratiska delen av världen. Ryssland har överträtt alla gränser när man invaderat ett suveränt och demokratiskt land – ett land som nu behöver hela den fria världens stöd.

Därför var det viktigt att denna kammare i går, sen eftermiddag, beslutade om svensk hjälp till Ukraina och det ukrainska folket med defensiva vapen, skyddsutrustning, livsmedel samt ekonomiskt bidrag till den ukrainska centralbanken till stöd för landets väpnade styrkor.

Fru talman! Det är, trots den mörka tid vi befinner oss i, också viktigt att det demokratiska samtalet och beslutsfattandet fortsätter här hemma, att vi visar att de demokratiska institutionerna står starka och att vi inte låter oss rubbas. Med den grundläggande principen i ryggen känns det därför fint att få möjlighet att delta i denna, för mig, första debatt med mina nya kollegor i civilutskottet. Betänkande 9 om fastighetsrätt rymmer en hel del viktiga frågor.

Fru talman! Vi moderater har i detta betänkande inga reservationer att ställa oss bakom, för de förslag som vi lagt fram har beretts förenklat, som det kallas, då de varit föremål för riksdagsbehandling tidigare år, tidigare riksmöten.

Låt mig ändå nämna några av de förslag som vi har på det fastighetsrättsliga området.

Förändrad fastighetsstruktur genom fastighetsreglering, avstyckning, klyvning eller sammanläggning är en vanlig förutsättning för att byggprojekt ska kunna genomföras. Samtidigt är handläggningstiderna hos Lantmäteriet långa. I april förra året var den genomsnittliga handläggningstiden för fastighetsreglering 10 månader, och motsvarande siffra för klyvning var 18 månader. Av en rapport från riksdagens utredningstjänst framgår att handläggningstiderna för till exempel privat bostadsbyggande och privat mark- och fastighetsreglering varit relativt oförändrade sedan 2016. Det innebär att regeringen på fem år inte har lyckats korta handläggningstiderna nämnvärt.

I dag har Riksrevisionen presenterat en rapport som konstaterar att Lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet är ineffektiv med långa handläggningstider och höga oförutsägbara avgifter. Det är svidande kritik som måste tas på allvar.

Fru talman! De långa handläggningstiderna gör att projekt riskerar att bli kraftigt försenade och därtill dyrare i en tid då vi har en utbredd bostadsbrist. Fler kommuner bör därför få inrätta kommunala lantmäterimyndigheter. Lantmäteriet är en statlig myndighet, men det finns i dag möjlighet för kommuner att inrätta kommunala lantmäterimyndigheter med regeringens godkännande.

Det finns i dag 39 kommunala lantmäterimyndigheter. Det har dock endast inrättats *en* ytterligare kommunal lantmäterimyndighet sedan S-regeringen tillträdde 2014, och det var i Haninge kommun. Sedan regeringskiftet 2014 har sju kommuner fått avslag: Höganäs, Ängelholm, Falun, Vetlanda, Malung-Sälen, Ljusdal och Järfälla. Samtliga kommuner som fått avslag har motiverat sin ansökan med att Lantmäteriet inte uppfyller kommunens krav på snabb handläggning och att myndigheten saknar geografisk närvaro.

Regeringens beslut om att avslå å sin sida baseras på avslagsyrkanden från en enda remissinstans: Lantmäteriet. Vi moderater anser dock att kommunernas ansökningar och motiveringar vittnar om ett stort behov av kommunala lantmäterimyndigheter och anser därför att fler kommuner bör få inrätta sådana.

Fru talman! Därtill uppges i dag kompetensbrist vara ett stort problem som också påverkar handläggningstiderna. Många lantmätare lämnar yrket tidigt för jobb i den privata sektorn där löneutvecklingen är mer dynamisk. Redan på kort sikt skulle fler kommunala lantmäterimyndigheter kunna bidra till ökad kapacitet både genom att kommuner kan välja att satsa mer medel på lantmäteriförrättningar och genom att det skulle innebära en ökad konkurrens om arbetskraften, vilket skulle kunna leda till högre löner, bättre villkor och att fler faktiskt stannar kvar i yrket. På så vis skulle kapaciteten öka ytterligare.

Fru talman! En kommunal lantmäterimyndighet kan i dag bara handlägga ärenden inom den egna kommunen. Genom att tillåta kommunala lantmäterimyndigheter att handlägga ärenden i andra kommuner skulle en kommunal lantmäterimyndighet som vid en given tidpunkt har få ärenden kunna avlasta en annan kommun. Det skulle möjliggöra ett bättre resursutnyttjande och därmed kortare handläggningstider.

Kommunala lantmäterimyndigheter är ett redan etablerat system som visat sig fungera väl och som vi anser bör utvecklas. Vi moderater anser

dock att det också bör utredas hur Lantmäteriet kan konkurrensutsättas av privata aktörer för att effektiviteten på sikt ska kunna öka ytterligare.

Fru talman! Att ändra regelverk tar tid. Vi moderater vill också agera här och nu. Genom att öka Lantmäteriets resurser kan handläggningstiderna redan på kort tid minska. Därför är det glädjande att riksdagen i enlighet med M-KD-SD-budgeten för innevarande år sköt till 20 miljoner kronor till Lantmäteriet med syfte att just korta handläggningstiderna.

Fru talman! Vi moderater vill också utreda systemet med tomträtt. Tomträtt innebär i praktiken att marken som en byggnad står på ägs av kommunen men hyrs av den som äger byggnaden och att hyra betalas årligen i form av tomträttsavgäld.

Systemet är över 100 år gammalt och har historiskt använts och används fortfarande för att kunna bygga bostäder till en lägre kostnad genom att marken inte behöver förvärvas. Det kan röra sig om både flerfamiljshus och småhus. Avtalen för tomträtt ser olika ut, men generellt kan sägas att avgälden justeras vart tionde år och då baseras på markens taxeringsvärde. Kommunerna är dock fria att sätta avgälderna som de önskar, och ofta ges olika typer av rabatter.

Tanken med tomträtt är god, men i praktiken föreligger stora problem. Den omfattande prisutvecklingen på mark har gjort att avgälderna generellt sett höjts dramatiskt. Det finns enskilda exempel där arrendet för bostadsrättsföreningar på 30 år har ökat med nästan 500 procent. Många kommuner erbjuder tomträttshavare att köpa loss marken, ofta med rabatt, men prislappen är ändå ofta näst intill oöverkomlig.

Att som kommun hålla nere avgälderna eller sälja marken till ett alltför lågt pris är inte heller ett bra alternativ, då marken är kommuninvånarnas gemensamma egendom och det är rimligt att de får marknadsmässig avkastning snarare än lämnar subventioner utan träffsäkerhet till enstaka kommuninvånare.

Kommunerna försöker i dag avhjälpa problemen genom att räkna upp avgälderna på en längre period och, som tidigare nämnts, genom att låta tomträttshavare köpa loss marken till förmånligare pris, men det är inte tillräckligt. Vi moderater anser att en utredning bör tillsättas för att titta på hur problemen förenade med systemet kan motverkas i möjligaste mån.

Fru talman! Frågorna i betänkandet för denna debatt kan te sig futtiga i jämförelse med vad som försiggår bara 120 mil härifrån, men demokratin och dess processer är själva vaccinet mot våld och förtryck. Därför ska vi fortsätta debattera och fatta beslut i bland annat denna kammare.

Anf. 47 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Jag vill egentligen bara hälsa Viktor välkommen till civilutskottets arbete här i kammaren. Jag ser fram emot fortsatta debatter här under resten av terminen.

Anf. 48 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för detta välkomnande.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

Anf. 49 EMMA HULT (MP):

Fru talman! Det är krig i Europa. Kvinnor och barn flyr sina hem i första hand inom Ukraina men också till framför allt grannländerna. Några har redan anlänt till vårt land, och vi måste nu göra allt vi kan för att ge dem en trygg plats att vara på.

Men vi är här i dag för att debattera civilutskottets betänkande CU12 *Planering och byggande*. Som min utskottskollega nyss nämnde fortgår demokratin. Vi är ett demokratiskt land, och givetvis ska våra processer i riksdagen fortsätta.

Vår tids största utmaning är klimatförändringarna. Byggbranschen står i dag för en femtedel av Sveriges totala utsläpp, och då är bara de inhemska utsläppen inräknade. I dag har vi kunskapen att bygga både passivhus och plushus. Samtidigt är energiåtgången för att värma upp våra befintliga byggnader stor.

Var, av vad och hur vi bygger våra hus kommer att ha stor påverkan på miljön i många generationer framåt. Det vi bygger i dag ska fungera väl också om 100 år. Då gäller det att vi planerar våra samhällen utifrån det perspektivet. Vi behöver en hållbar bostadspolitik där miljö- och klimatpåverkan minskar.

Fru talman! Som både byggnadsingenjör och i denna kammare riksdagsledamot är det för mig extra viktigt att det vi bygger också lever upp till det som har utlovats i handlingarna. I dag beräknas vilken energiåtgång en byggnad ska ha. Men det görs ingen mätning av den energiåtgång som byggnaden faktiskt har när den väl är byggd. Där skulle vi vilja se en förändring. Det finns många orsaker till det, till exempel den konsumenträttsliga biten. Individerna som köper något ska också få det man har köpt. Men vi kan också härleda det till den senaste tidens höga elräkningar, som väl ingen har kunnat missa. Och med den utveckling vi nu ser i Europa befarar många av oss att den prisutvecklingen kommer att vara ganska stabil.

Klimatförändringarna och kriget i Ukraina har samma orsak: fossila bränslen och vårt beroende av dem. Det sa Ukrainas utsände i FN:s klimatpanel i går när de släppte ytterligare en rapport om klimatnödläget. Det känns märkligt att just nu behöva fokusera på något annat än den massiva förödelse och död som Putin har skapat i och med invasionen av Ukraina. Klimatnödläget och Putins invasion har dock en sak gemensamt: fossila bränslen. Den ryska ekonomin står nämligen och faller med Europas beroende av fossila bränslen.

Nej, det här är ingen energidebatt. Den pågår i andra utskott. Men under 2019 uppgick den totala energianvändningen för uppvärmning och varmvatten i bostäder och lokaler till totalt 77 terawattimmar. Jag skulle alltså verkligen önska att vi gemensamt kämpar för en omställning, bort från beroendet av ryska resurser till att i stället värma våra hus och ladda våra elbilar med el och energi som producerats i Sverige av svenska resurser.

Mitt kanske viktigaste budskap i denna debatt är att det enklaste sättet att minska beroendet av ryska resurser men också energianvändningen i vårt bostadsbestånd är energieffektivisering. Kanske är det nu som vi äntligen ska få se att energieffektiviseringen blir av. Vi behöver se till att klimatförbättra alla de hus som redan finns. För att kunna göra det behöver vi faktiskt ställa krav på hur mycket energi de får lov att dra. Och ställer vi krav på energiåtgång också i de befintliga husen behöver vi även ge stöd för att man ska klara den omställningen.

För att minska energibehovet behöver renoveringar göras. Många äldre delar av vårt bostadsbestånd är i stort behov av renovering. Därför är det högst beklagligt att det träffsäkra stödet till energieffektivisering i flerbostadshus slaktades i den blåbruna budgeten. Det är högst beklagligt och direkt ansvarslost från högern att som vanligt rycka på axlarna åt problemet och hoppas att någon annan ska lösa det någon annanstans. Miljöpartiet vill att det stöd till energieffektivisering i flerbostadshus som fanns ska återinföras, men vi vill också säkra stödet till lokala energi- och klimatrådgivare, som jag befarar kan ryka.

Jag vill också framföra att de renoveringar som görs och som behöver göras ska ske varsamt, framför allt för att undvika överrenovering och för att inte belasta hyresgästernas ekonomi i sådan utsträckning att de inte har möjlighet att bo kvar.

En annan del i betänkandet som jag också vill lyfta fram i debatten handlar om byggsektorns klimatpåverkan när det gäller material. Det gäller framför allt i byggskedet och särskilt valet av material som behöver bli mer klimat- och miljösamt. Vi vill se ett ökat träbyggande och mer resurseffektiv användning av byggmaterial.

Jag och Miljöpartiet vill också att regeringen ska få i uppdrag att utreda effekterna av ekonomiska styrmedel och vilka sådana styrmedel som skulle kunna leda till en högre grad av återanvändning av byggmaterial.

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet i detta betänkande, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Anf. 50 LEIF NYSMED (S):

Fru talman! Jag vill inledningsvis meddela att vi står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 6. I övrigt står vi bakom utskottets förslag i betänkandet.

Planering och byggande, som vi ska debattera i dag, är för oss socialdemokrater viktiga frågor. Viktiga ledord i det arbetet är tydlighet, delaktighet, långsiktighet och rättssäkerhet – allt för att skapa förutsägbarhet. Reglerna i plan- och bygglovsprocessen måste vara tydliga så att motstridiga intressen kan mötas och diskutera för att bästa resultat ska nås.

En annan viktig grundförutsättning för att plan- och bygglovsarbetet ska vara effektivt är att det råder långsiktighet i fråga om förutsättningarna. Ständiga förändringar skapar osäkerhet hos alla parter som försöker planera och komma igång med olika projekt. Det krävs ett regelverk som håller över tid.

Som jag har sagt vid tidigare debatter om planering och byggande, och som definitivt är värt att upprepa, bygger vi inte enbart hus; vi bygger samhällen. Om man har den ingången och förståelsen för planerandet och

byggandet förstår man också att det krävs en lång rad processer för att samhället vi bygger också ska fungera som en helhet.

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande i dag att lägga lite tid på två av de tillkännagivanden som utskottet föreslår. Det ena gäller undantag från energihushållningskraven för timmerhus, och det andra gäller undantag från kraven på bygglov och anmälan.

Vad det gäller det första tillkännagivandet om timmerhus har utskottet fått en dragning av både Boverket och Föreningen Svenska Timmerhus samt en utredning från konsultföretaget WSP om utmaningar för timmerhus att klara Boverkets byggregler för U-medelvärde. Allt detta har vi gjort för att klargöra läget för möjligheten att bygga nya timmerhus med de högt ställda kraven på energieffektivitet. Det är regler som inte bara ställs upp för timmerhus, utan de ställs för alla nybyggda hus.

Utskottets majoritet med Moderaterna i spetsen föreslår att regeringen bör utvärdera möjligheterna att uppföra timmerhus med dagens kravnivåer i Boverkets byggregler.

WSP:s utredning är beställd av Boverket just för att titta på dessa frågor. I utredningen konstateras att ”i dagsläget kan inte slutsatsen dras att timmerhus inte klarar dagens krav på Um i BBR” samt att ”det finns byggteknik för timmerhus som kan tillämpas för att klara det skärpta kravet på Um”. Samtidigt har Boverket i uppdrag att följa upp och utvärdera aktuella byggregler med jämna mellanrum i kontrollstationer, varav den första ska ske under 2022. Med detta i beaktande anser vi att det inte finns någon anledning att ge regeringen ett tillkännagivande i frågan. Att begära ytterligare utvärderingar i frågan är att sparka in öppna dörrar.

Vad gäller det andra tillkännagivandet om undantag från bygglov och så vidare undrar jag hur majoriteten ser på demokrati och delaktighet. Bygglovshanteringen har under åren inte varit särskilt tydlig och inte heller rättssäker. Flera konstigheter uppstod när Alliansen införde de så kallade attefallsreglerna 2014. Exempelvis är takkupor bygglovsbefriade men inte takfönster, vilket hade varit logiskt. Även rätten för grannar att överklaga togs bort vid byggandet av attefallshus, vilket senare i domstolsprövning visat sig strida mot Europakonventionen.

Jag tror mig inte ta i för mycket när jag säger att vi har varit eniga i utskottet om att en översyn av hela bygglovsprocessen har behövts. Regeringen tillsatte Bygglovsutredningen som lämnade sitt betänkande 2021. Den har nu varit utsänd på remiss och bearbetas på Regeringskansliet.

Låt mig återgå till min tidigare fråga. Hur ser majoriteten i utskottet med Moderaterna i spetsen på demokrati och delaktighet? I dagens tillkännagivande vill Moderaterna föregå utredningen, remissinstanserna och Lagrådet genom att slå fast vissa delar inom regelverket för bygglov innan vi alla här i riksdagen ens sett vad remissinstanser tycker eller vad Lagrådet anser om rättssäkerheten.

I Moderaternas tillkännagivande finns förslag som gör att svensk lag fortsättningsvis kan komma att strida mot Europakonventionen. I stället för att ta ett samlat grepp vill Moderaterna fortsätta smådutta i bygglovsreglerna, vilket inte kommer att öka tydligheten, rättssäkerheten eller långsiktigheten, och det kommer definitivt inte att skapa förutsägbarhet i systemet.

Fru talman! Vidare kommer inte heller den demokratiska processen att respekteras, då man inte ens bemödar sig att ta till sig remissinstansernas

synpunkter. I det demokratiska arbetet är det viktigt att ta till sig vilka inspel myndigheter, intresseorganisationer och andra remissinstanser har för att man ska kunna väga för- och nackdelar emot varandra. Tyvärr vittnar tillkännagivandet om att Moderaterna har satt på sig sina ideologiska skygglappar och inte ens orkar se sina egna partikamraters oros signaler vad gäller attefallsreglerna. Läs gärna motionen *Motverkande av missbruk av attefallsreglerna*, motion 2021/22:2229!

Låt mig ge ett exempel på sådant som motionen bygger på. I Gladö kvarn i Huddinge kommun har ett fastighetsbolag med hjälp av attefallsreglerna styckat av 9 tomter till 18 tomter. Det är inget konstigt med det. En detaljplan har upprättats för dessa, men i slutändan har det blivit 54 separata bostäder, då reglerna möjliggör att ytterligare bostad inreds i befintligt enbostadshus samt att ett komplementbostadshus byggs på tomten. Av 18 planerade bostäder har det alltså blivit 54 bostäder. Detta är ett exempel på utvecklingen i Huddinge kommun. Jag kan räkna upp otaliga. Kommunen har i sådana exempel mycket svårt att planera för en sådan exploatering men har ingen möjlighet att sätta stopp.

Bostaden är en del av välfärdspolitiken, och som exemplet visar är det dags att även på detta område ta tillbaka den demokratiska kontrollen. Hur ska kommuner annars kunna planera och dimensionera för vatten, avlopp och vägar samt beräkna behovet av förskola och skola med mera?

Vad som skulle behövas är att vi skruvar ned det ideologiska tonläget något och tar ett helhetsgrepp om bygglovsreglerna. Det krävs för att vi ska kunna ta fram tydliga, långsiktiga och rättssäkra bygglovsregler. Bygglovsutredningen, som ligger på regeringens bord, skulle kunna vara ett sådant tillfälle att göra om och göra rätt. Det kunde vara ett tillfälle att lyssna på alla dem som har kloka inspel att göra på området.

Fru talman! Jag vill återigen säga att jag står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 6. I övrigt står jag bakom utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 51 VIKTOR WÄRNICK (M):

Fru talman! Sverige behöver reformer för ett ökat byggande. I det betänkande som nu debatteras, om planering och byggande, finns glädjande nog ett antal förslag till tillkännagivanden som riksdagen kan fatta beslut om att rikta till regeringen redan i morgon eftermiddag.

Fru talman! Sverige ska ha högt ställda ambitioner för energieffektivitet och teknisk utveckling. Det är dock inte ändamålsenligt att forcera fram tvingande regler med begränsad marginalnytta som dessutom straffar ut i och för sig hållbara boendelösningar, sett till hela livscykeln. Att anlägga ett livscykelperspektiv, snarare än ensidigt vikta momentan energiförbrukning, är angeläget. Vi moderater motsätter oss också regler som i praktiken omöjliggör traditionella byggmetoder vid nyproduktion.

Fru talman! Senast ut är frågan om hus byggda i fulltimmer, innebärande en konstruktion enbart i trä utan tilläggsisolering. Dessa byggnadstyper, som är en del av vårt svenska kulturarv och vars konstruktion är så robust att ett hus kan stå i flera hundra år, blir i och med skärpta energiprestandakrav många gånger omöjliga att uppföra som nybyggnadshus. Nuvarande regler försvårar eller omöjliggör en byggnadstradition som sträcker sig mer än 1 000 år tillbaka i tiden, utan någon påvisbar nytta.

Vi moderater föreslår därför att fulltimmerhus undantas från de nu gällande kraven, och det är glädjande att en majoritet i utskottet anslutit sig till denna linje och att civilutskottet därför föreslår ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vårt förslag. Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i punkt 3 om just detta.

Fru talman! Den så kallade attefallsreformen som genomfördes av den tidigare borgerliga regeringen har uppskattats för att den sänkte de byråkratiska trösklarna för att bygga en komplementbyggnad. En riksdagsmajoritet anförd av oss moderater har därefter utvecklat reformen ytterligare, och numera får både komplementbyggnader och komplementbostadshus uppföras till en storlek om 30 kvadratmeter.

Enligt den rättspraxis som bildats på området efter reformens införande har det stått klart att det funnits en rättslig brist i det system med startbesked som i dag används. I bygglovsutredningen *Ett nytt regelverk för bygglov* föreslås att kravet för att ansöka om startbesked avseende komplementbyggnad uppgående till maximalt 30 kvadratmeter slopas, men däremot att komplementbostadshus av samma storlek i stället underkastas lovplikt.

Enligt oss moderater utgör detta en olycklig uppdelning av de så kallade attefallsåtgärderna samtidigt som det skapar en onödigt byråkratisk tröskel för den som önskar uppföra ett komplementbostadshus. Vi anser därför att det vore lämpligare att åtminstone under en försöksperiod även slopa kravet på startbesked för komplementbostadshus och inte heller införa den nu föreslagna lovplikten. Det är mycket välkommet att en majoritet i civilutskottet även i detta fall har ställt sig bakom vårt förslag om ett sådant tillkännagivande.

Fru talman! Under lång tid har utbudet av service minskat på landsbygden, bland annat till följd av minskande kundunderlag. Coronapandemin har dock föranlett något av ett trendskifte. Det har blivit alltmer vanligt och acceptabelt att arbeta på distans, vilket möjliggör för fler att bo på landsbygden. Det är något som de av oss som representerar landsbygdslänen, till exempel mitt eget hemlän Gävleborgs län, verkligen välkomnar.

Fru talman! Intresset för fritidshus har ökat. Inte minst syns det på prisutvecklingen den senaste tiden att så har skett. Efterfrågan på service på landsbygden är därmed större i dag, samtidigt som ny teknik möjliggjort lägre kostnader. Digitaliseringen har nämligen banat väg för nya affärsmodeller, såsom obemannade butiker. Trygghet skapas och stölder motverkas till exempel genom att besökarna identifierar sig med bank-id. Obemannade butiker är en utveckling som är särskilt viktig för just lands- och glesbygd, där det under de senaste decennierna har varit svårt att nå lönsamhet för traditionella butiker.

Vi moderater vill värna denna utveckling där en hög servicegrad åter blir möjlig också i lands- och glesbygd. Ett av de största hindren för entreprenörer som i dag vill öppna obemannade butiker i lands- och glesbygd är att det tar lång tid och att det är komplicerat att få bygglov. Vi föreslår därför att obemannade landsbygdsbutiker ska undantas från såväl bygglovs- som anmälningsplikt givet vissa förutsättningar.

Fru talman! Den sedan tidigare nämnda Bygglovsutredningen har bland annat föreslagit att komplementbyggnader utan va på egen tomt utanför detaljplanelagt område ska kunna vara upp till 50 kvadratmeter stora med 4,5 meter i nock. Dessa byggnader måste dock placeras i anslutning till en annan byggnad och får därtill inte användas för näringsverksamhet.

Vi föreslår därför att ytterligare en byggnadsform införs, nämligen just obemannade landsbygdsbutiker. Denna byggnadsform bör likt kompletbyggnader få mäta upp till 50 kvadratmeter och inte innehålla va. Däremot bör dessa få användas för näringsverksamhet och placeras också utanför tomten, till exempel i närheten av en väg där det är enklare för kunder att nå butiken. Även för detta förslag finns det en majoritet i civilutskottet, vilket är mycket välkommet.

Fru talman! Det finns också en majoritet för ett tillkännagivande om att bifalla vårt moderata förslag om att underlätta flytt av gamla hus. När en byggnad flyttas till en ny plats räknas det i dag generellt sett som en ny byggnad. Det innebär att byggnaden förväntas leva upp till alla de krav som i dag ställs på till exempel tillgänglighet.

Det finns möjlighet för byggnadsnämnden att göra vissa avsteg, men vi anser att dessa möjligheter bör stärkas. På så sätt kan fler byggnader återanvändas men också större kulturvärden bevaras.

Fru talman! Också Centerpartiet har goda förslag med inriktning att förenkla för byggande och minska regelkrånglet, till exempel avseende undantag från kravet på bygglov och anmälan om takfönster och takkupor, som vi moderater tillsammans med en majoritet i utskottet har ställt oss bakom. Därför vill jag yrka bifall till utskottets förslag under punkterna 6 och 7 om undantag från kraven på bygglov och anmälan och undantag från nybyggnadskraven vid flyttning av gamla byggnader.

Fru talman! Det finns dock ett antal förslag som vi moderater inte har fått stöd för i utskottet. Exempelvis skulle ett förslag om informationsplikt i bygglovsärenden avseende lantbruk behöva riksdagens stöd.

Många lantbrukare har under senare år vågat ta steget att börja sälja den egna gårdens produkter och i många fall även förädla sina råvaror till färdiga livsmedel. Det är en utveckling som vi moderater välkomnar och vill bidra till.

Vissa verksamheter, till exempel slakteri, kräver bygglov. Dock är det ofta oklart vilka krav som ställs på verksamheterna för att i ett senare skede få godkänt vid en miljöinspektion. Kommuner bör därför i bygglovsskedet meddela även dessa krav om den sökande efterfrågar dem.

Förädling av lokalt producerade råvaror, ofta från den egna gården, skapar produkter med hög kvalitet och ett viktigt kulturellt värde. Det finns ett stort och växande intresse för mathantverk och lokalproducerade livsmedel, och vi moderater vill bidra till denna utveckling. Därför vill jag för Moderaternas räkning yrka bifall till reservation 8 som handlar om just detta.

Fru talman! Mycket arbete återstår för att reformera lagstiftningen i syfte att öka byggandet och minska regelkrånglet. Men riksdagen kan nu fatta beslut om några förslag till tillkännagivanden som går i den riktningen. Det är dock uppenbart att det till hösten är dags för en ny moderatledd regering som får ordning på Sverige, även vad gäller planering och byggande.

Anf. 52 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Jag fick en teaterviskning om att jag skulle hälsa Viktor Wärnick välkommen till civilutskottet. Det gör jag naturligtvis. Men det har redan gjorts av Joakim Järrebring från Socialdemokraterna.

Jag ställde en fråga till Moderaterna i mitt anförande om varför de inte avser att se till remissinstansernas synpunkter och eventuellt Lagrådets synpunkter beträffande bygglovsutredningen som kommer framöver.

Vi kan tycka att saker och ting är viktiga. Men detta handlar om ganska omfattande frågor. Då är det väl bra att ta in inspel från kloka personer i olika myndigheter och intresseorganisationer och från andra, till exempel moderata ledamöter här i riksdagen, som har en del synpunkter på hur atfallsreglerna fungerar. Vad är det som är så farligt med att faktiskt ta till sig dessa synpunkter?

Anf. 53 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag noterar att Leif Nysmed i sitt anförande här tidigare återkom till att det skulle vara demokratiskt problematiskt att vi fattar beslut i denna kammare. Men låt mig för protokollets räkning göra det tydligt att jag tycker att det är fullt demokratiskt att Sveriges riksdag fattar beslut både om lagstiftning och, i detta fall, om förslag till tillkännagivanden till regeringen för att förenkla och göra det lättare att hantera dessa frågor. Det finns alltså inget demokratiskt farligt i detta. Jag noterar att detta är en återkommande retorik från Socialdemokraterna att hävda att de förslag som det finns majoritet för från några andra än Socialdemokraterna skulle vara demokratiskt farliga. Låt mig bara säga att jag tror att det är farligt för det demokratiska samtalet om vi använder denna retorik mot varandra.

Vad gäller bygglovsutredningen, som nu bereds inom Regeringskansliet, ser jag det bara som rimligt att vi från denna kammare har synpunkter på det som har framkommit. Det finns nu en majoritet i utskottet som bland annat vill fatta beslut om undantag från kraven på bygglov och anmälan och undantag från nybyggnadskraven vid flyttning av till exempel gamla byggnader.

Det är bra för regeringen att genom tillkännagivanden, alltså inte skarp lagstiftning, få veta vad som är riksdagens vilja och syfte inför den fortsatta processen.

Anf. 54 LEIF NYSMED (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Viktor Wärnick för hans svar och hans syn på frågan.

Det är inte så att det är odemokratiskt i och med att vi är demokratiskt valda. Väljarna har bestämt att vi ska företräda våra partier. Men det finns en poäng i beslutsprocessen med att man utreder förslag och att man tar in synpunkter från remissinstanser. Regeringen förbereder en proposition utifrån dessa synpunkter, där man kan väga fördelar och nackdelar i förslaget utan att man på förhand har en bestämd åsikt, för att sedan låta Lagrådet titta på om synpunkterna håller för lagstiftning. Därefter fattar riksdagen ett beslut om propositionen. Jag tycker att det är en ganska sund väg att gå, alltså att man faktiskt tar till sig de expertkunskaper som finns i samhället och som tillför någonting.

Även om jag själv kommer från byggbranschen och har 25 års erfarenhet från olika delar av den vill jag inte påstå att jag kan allting, utan jag tror att det är bra att använda sina öron för att lyssna och ta till sig bra synpunkter.

Vi har i denna kammare också över blockgränserna utvecklat just atfallsreglerna till viss del genom att vi har haft samtal. Vi har haft olika

ingångsvinklar, tittat på frågan och faktiskt kommit överens. Jag tror att det är en bra gång. Men då har vi också lyssnat in frågan i större sammanhang än att rent ideologiskt vara fastlåsta från första början.

Det finns mycket intressant i bygglovsutredningen. Jag delar inte allt som står i den. Men jag är väldigt nyfiken på att höra vad remissinstanser säger och hur de resonerar kring de olika frågorna. Jag är också väldigt intresserad av att se hur vi kan få ordning på rättssäkerheten.

Sedan tror jag att det är bra om vi har ett helhetsgrepp vad gäller bygglovsreglerna, så att människor, företag och myndigheter långsiktigt vet vilka förutsättningar som gäller.

Anf. 55 VIKTOR WÄRNICK (M) replik:

Fru talman! Jag noterar återigen att detta med den demokratiska legitimiteten tas upp. Jag vill återigen inskräpa att jag tycker att det är fullt demokratiskt att den här kammaren fattar beslut om förslag till tillkännagivanden till en liten minoritetsregering som har att behandla bygglovsutredningen. Att denna lilla S-regering vet vad en majoritet i Sveriges riksdag tycker kan väl inte vara något skadligt? Då vet man också vad det finns stöd för och vad det inte finns stöd för när man ska återkomma med propositioner med skarp lagstiftning på området.

Vi beskär inte beredningsfrågan på något sätt, och vi stör inte lagstiftningsarbetet på något sätt. Det här är tillkännagivanden som kammaren kommer att rikta i morgon, som handlar om undantag från energihushållningskraven för timmerhus, undantag från kraven på bygglov och anmälan och undantag från nybyggnadskraven vid flytt av gamla byggnader. Det är alltså fråga om liberaliseringar och förenklingar som vi efterfrågar. Jag vet att det inte är Socialdemokraternas starkaste gren att gå i den riktningen, men det är något som en majoritet i kammaren står bakom och som kommer att prövas skarpt i voteringen i morgon.

En liten minoritetsregering måste lyssna till riksdagen. När signalerna skickas i morgon vet vi vad som gäller framåt.

Anf. 56 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! I dag diskuterar vi planering och byggande. Jag tänkte lyfta upp kulturfrågor som är kopplade till byggande och planering, landsbygdens önskemål och det allmänna komplementhusbyggandet i samhället.

Om du i dag ska flytta en befintlig byggnad innebär det att du går över från gamla byggkrav till nybyggnadskrav. Sådana exempel har vi sett i samband med att en tredjedel av Kiruna stad ska flyttas. Gamla fina byggnader blir, tyvärr, delvis förvanskade.

Vi i Sverigedemokraterna tycker att det i fråga om vårt svenska kulturarv måste finnas stora befogenheter att medge avsteg från nybyggnadskrav när en fastighet flyttas. Av den anledningen behandlas denna viktiga fråga i betänkandet i dag. Vi är också glada för att det finns stöd för frågan i utskottet.

Samma sak gäller för fulltimmerhus, som vi har hört exempel på. Det är en gammal svensk byggnadstradition. Vi anser att det är viktigt att regeringen utvärderar de skärpta krav som infördes 2020 gällande energihushållning och värmeisolering i dessa hus i och med att de inte är vilka hus som helst utan en del av den svenska byggtraditionen. Dessa fulltimmerhus är exempel på hus som skulle kunna ha ett undantag från gällande

regler. Vi här i Sverige i dag ser det som naturligt att värna vårt svenska kulturarv i fråga om byggnationer.

När det gäller landsbygdens önskemål finns en rad viktiga förslag i betänkandet, och vi är glada för att det finns ett stöd även för dem. De handlar bland annat om förslag som gäller obemannade landsbygdsbutiker på upp till 50 kvadratmeter. Bygglovsutredningen har lagt fram förslag om slopad bygglovsplikt och anmälningsplikt för att inreda dessa butiker i redan befintliga utrymmen. Det är positivt.

Vi vill stödja det förslag som finns om att undanta fler krav från bygglovsplikt och anmälningsplikt för nybyggnation, till exempel för obemannade landsbygdsbutiker. Det här är viktiga saker för att landsbygden ska kunna fortsätta att utvecklas på ett för Sverige positivt sätt i dag.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 8 om bygglov i samband med gårdsförsäljning. Det är i dag oklart vilka krav som kommer att ställas på verksamheten vid gårdsförsäljning vid en senare miljöinspektion. Därför menar vi att man bör införa krav på att byggnadsnämnderna vid bygglovsbeskedet kan lämna den information som efterfrågas vid en bygglovsansökan. Det är viktigt för att kunna utveckla gårdsförsäljning på landsbygden i dag.

Det sista området i betänkandet som jag vill lyfta fram är komplementbostadshusen. Bygglovsutredningen kommer med positiva förslag om att ta bort de krav på bygglov och anmälan som finns i dag för komplementbostadshus. Däremot går man i lite negativ riktning när man menar att lovplikt ska införas för komplementbostadshus. Det är att gå ifrån det nyligen antagna beslutet i riksdagen om enbart bygglovsanmälan för den typen av byggnader. Det är ett steg i fel riktning menar vi från Sverigedemokraterna.

Med dessa tre beskrivningar av området planerat byggande yrkar jag bifall till reservation 8.

Anf. 57 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det är valår, och varje rättrogen bostadspolitikers dröm är att problemen på bostadsmarknaden får sitt rättmätiga utrymme i valrörelsen – men det kommer sannolikt inte att ske.

Fru talman! Till följd av Rysslands invasion av Ukraina ser vi redan i dag fler hundra personer som har sökt sig till Sverige för att söka skydd i vårt land. Det går inte att förutse hur stora flyktingströmmarna från det attackerade självständiga landet kommer att bli, och dessa människor kommer åtminstone på kort sikt att behöva någonstans att bo. Och för detta är plan- och bygglagen en möjliggörare, till exempel att bygga om verksamhetslokaler till bostäder snabbt. Det borde vara något som plan- och bygglagen skulle tillåta på ett snabbare sätt än i dag. Det borde vara möjligt att förändra syftet med en lokal inom en redan antagen detaljplan, och det borde vara ett steg för att på ett snabbare och effektivare sätt ta emot de strömmar som vi tyvärr förväntar oss på grund av kriget.

Utmaningarna är så stora och behoven så många att det krävs åtskilliga partiledardebatter för att bena ut begreppen och göra motsättningarna tydliga mellan oss som vill förändra och förbättra och dem som till varje pris vill behålla den ordning som redan finns och som har skapat de problem som finns i dag och sedan decennier tillbaka. Det är alltför många som

saknar en bostad på grund av att för få bostäder byggs och att kostnaderna är höga för att bygga och renovera.

Fru talman! Inte sällan präglas debatten av not in my backyard-mentalitet, det vill säga gärna bostäder åt fler men inte så att det berör mig och den boendesituation jag själv har nu. Det är visserligen en rimlig ståndpunkt att ha som privatperson, men precis som det har blivit med en del av den energipolitiska debatten i vissa kommuner vill den som är motståndare till något gärna skrämman människor genom att vända fördelarna till en nackdel för ett kollektiv av människor som inte har haft någon rimlig möjlighet att sätta sig in i vad som gäller.

Fru talman! Det var just dessa strängar som slogs an i somras när en kampanj som syftade till att göra tröskeln lite lägre för dem som har köat länge för en hyresrätt i stället såg till att skrämman 3 ½ miljon icke ont anande hyresgäster som lyckligtvis redan har en bostad och som dessutom inte skulle påverkas mer än marginellt av de bättre förutsättningar som skulle ges att bygga nytt genom fri hyressättning i nyproduktion.

Fru talman! Det är inte vad debatten ska handla om i dag när temat är planering och byggande, men ytterst är det ändå de ekonomiska villkoren som styr bostadsbyggandet. Plan- och bygglagen kan sägas vara infrastrukturen, medan det är byggföretagen, husbyggarna och fastighetsägarna som kör tåget fram till målet. Det är de ekonomiska förutsättningarna, både hos dem som bygger och hyr ut och hos dem som hyr eller köper en bostad, som ska mötas på en fri marknad.

En sådan kännetecknas inte av att staten intervenerar med miljarder i stöd och bidrag åt börsnoterade företag inom bygg och fastighet. I Sverige ska det bära sig att driva sådana företag och bygga bostäder åt människor. Stöd kan vi ha, men det ska riktas till dem som är i verkligt behov av tak över huvudet och till marknader där det behövs bostäder men helt saknas ekonomiska förutsättningar att få kalkylen att gå ihop, trots att vi har ett identifierat behov av att bygga. Vi talar då om Sveriges små kommuner och landsbygder.

Regelförenklingar i plan- och bygglagen för bygglov, planering och byggande är som att lägga en ny och jämnare räls där tågen kan nå sitt mål snabbare och till lägre biljettpreiser för de medåkande.

För varje gammal regel som tas bort verkar det dock komma flera nya, och i stället för att minska den krets av intressenter som kan överklaga ett ärende verkar dammportarna öppna sig för ännu fler som kan klaga och stoppa ett ärende.

Fru talman! Det är många yrkanden som inte tas upp till beslut här, eftersom de ska behandlas förenklat detta år. Jag får i stället hänvisa till min och Centerpartiets bostadspolitiska motion *Bostäder och grönt samhällsbyggande* med 68 särskilda, enskilda yrkanden och koncentrera mig på de förslag som behandlas här i dag.

Det finns i det här betänkandet tre väldigt tydliga beslut om regelförenklingar som Centerpartiet har ställt sig bakom och även fört fram. Två av dem gäller attefallsreglerna.

Friggebod och attefallshus är välkända och populära reformer som namngetts av borgerliga bostadsministrar i olika tidsepoker och som vi behöver värna och utveckla. Jag kan konstatera att bolundaren inte var något som slog. Centerpartiet har i vår motion föreslagit just att komplementbyggnader ska kunna göras ännu större än dagens 30 kvadratmeter, och

Bygglövsutredningen, som många har talat om här, har föreslagit just 50 kvadratmeter utanför detaljplanelagt område. Det ser vi givetvis som någonting positivt.

För oss är det viktigt att dessa fortsatt är bygglovsbefriade så länge de håller sig inom regelverket vad gäller byggandshöjder och närheten till tomtgräns. Vi motsätter oss därför alla förslag som innebär att bygglov införs. Medvetna om att även en bygganmälan kan överklagas med den rättsosäkerhet som råder vill vi ha ett undantag såväl för bygglov som för anmälan.

Detta ska gälla takkupor såväl som takfönster. Centerpartiet har uppmärksammat på en inkonsekvens, nämligen att en takkupa som förändrar byggnadens form är bygglovsbefriad i enlighet med attefallsreglerna, medan ett takfönster som är i linje med takformen kräver ansökan och beslut om bygglov. Detta rättar vi till med det beslut som fattas här, och det är glädjande. Man kan alltså bygga till en eller två takkupor enligt attefallsreglerna, men är det fråga om ett fönster anses det röra sig om en fasadändring. Att sätta upp solceller på taket är alltså tillåtet men inte att sätta dit ett fönster.

Bygglövsutredningen föreslår också att obemannade landsbygdsbutiker ska vara bygglovsbefriade om de har en maximal area på 50 kvadratmeter. Centerpartiet tycker att det är bra att det här skyndas på och noterar att utredningen har gått oss till mötes när det gäller att kunna omvandla byggnader utanför detaljplanelagda områden och även uppföra nya i form av kaféer eller butiker, som givetvis också ska kunna vara bemannade och, om det behövs, större än 50 kvadratmeter. Bygglövsutredningen gav inte stöd för ridhus, däremot till kaféer, så det kravet återkommer vi med i ett senare skede.

Energikraven för fulltimmerhus ska vara utmanande men inte omöjliga. Utskottet har uppmärksammat de särskilda förutsättningar som gäller om man bygger i denna uråldriga teknik med massivt trä i timmer. Jag är säker på att branschen, som huvudsakligen finns och verkar inom Dalarna, har sina kunders driftskostnader för tillförd energi i åtanke när de tätar och isolerar mellan stockar, i husknutar och mot tak, golv och husgrund.

Utskottets beslut om undantag är villkorat av att Boverkets byggregelkrav för U-medelvärde försvårar eller omöjliggör fortsatt byggnation med den här uråldriga tekniken. Det är givetvis önskvärt att fulltimmerhusfabrikanterna, precis som Boverket tror och tänker, klarar av kraven i Boverkets byggregler, men de här undantagen får givetvis inte leda till slarv och fusk. Centerpartiet ser hellre hus i fulltimmer än i fulltimmer.

Eftersom Centerpartiet nu får igenom det mesta av vår politik med de yrkanden som behandlas här finns det bara ett fåtal reservationer att yrka bifall till. Jag väljer att yrka bifall till reservationen 2, som tar upp problemen med byggavfall vid rivning, byggnation och anläggningsarbeten. När alla diskussioner handlar om hur vi ska bygga både kostnadseffektivt och klimatsmart bekymrar det oss att det fortfarande finns en potential att återvinna mer och ta till vara mer av det spill som uppstår i form av betongelement, sten, schaktmassor och även plåt, trä, plast och glas.

Anf. 58 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Eftersom utskottet har haft en förenklad beredning av betänkandet har Vänsterpartiet inte kunnat lyfta sina motioner. Jag tillåter

mig därför att använda min talartid till att tala om Vänsterpartiets politik, som jag har inte har kunnat lyfta under beredningsprocessen.

Vi debatterar planering och byggande. Bostadsbrist, bostadssegregation och ett enormt behov av klimatomställning präglar dagens svenska bostadspolitik. Vad Sverige i själva verket skulle behöva är en aktiv statlig bostadspolitik som även finansiellt bidrar till att det byggs fler miljövänliga hyresrätter med rimliga hyror. Det skulle behövas en statlig och regional planering som vågar pressa de kommuner som i dag inte tar sin beskärda del av bostadsförsörjningsansvaret för alla invånare, även för dem med lägst inkomst. Det skulle också behövas en statlig politik som tar behovet av att renovera och energieffektivisera det befintliga flerbostadsbeståndet på allvar.

Fru talman! Målet för den statliga bostadspolitiken måste vara en jämlik och hållbar samhällsutveckling – inte bara ekonomiskt och ekologiskt utan även socialt. Ett sådant politiskt ansvarstagande syns det inte mycket av i dag. Tvärtom känns en omfattande statlig bostadspolitik som jobbar utifrån principen om generell välfärd väldigt långt borta.

Klassklyftorna ökar, och bostadssegregationen likaså. Olika grupper lever i dag helt åtskilda från varandra i bostadsområden som skiljer sig åt vad gäller den fysiska miljön men framför allt vad gäller genomsnittliga inkomster, utbildningsnivå hos invånarna, hälsan hos desamma och deras förväntade livslängd.

Fru talman! Det är helt enkelt två helt skilda världar, och de som står i kammaren representerar inte alltför sällan områdena med högst livslängd.

I kammaren pratas det ständigt om att vi måste ha blandade bostadsområden. Men det är aldrig i de fina områdena det ska blandas. I dessa områden är en blandning sällan eller aldrig välkommen. I stället tar olika partier till storsläggan och börjar prata om att riva de fula husen i problemområdena. Det är då man förstår att dessa ledamöter aldrig har bott där själva.

Fysiska miljöer kan visserligen bidra till utanförskapskänslan. Men i grunden handlar frågor om utanförskap och segregation om att få samma möjligheter till utbildning och arbete.

Fru talman! Fokus borde i stället ligga på att alla kommuner tar ett större ansvar för bostadsförsörjningen för alla invånare, oavsett inkomst. Även de rika kommunerna måste ta detta ansvar, vilket de inte gör i dag.

Fru talman! Större press bör sättas på samtliga kommuner att se till att det byggs fler billiga hyresrätter som vanliga människor har råd med – bostäder för vanligt folk. I detta har staten en enormt viktig roll att spela.

Fru talman! Bostadsförsörjningen i landet är inte bara en kommunal fråga. Det är en kommunal, regional och statlig fråga. Om alla kommuner i ett län ska bidra till att bygga bort bostadsbristen på ett sätt som på alla vis bidrar till ett mer hållbart samhälle krävs det en tydligare regional och statlig styrning.

Bostadsbristen är stor, och det finns många kommuner som faktiskt vill att det ska byggas mer. Men kommunernas nuvarande markpolitiska verktyg räcker inte till för att nå ett högre bostadsbyggande. Dagens bostadsbrist driver upp priserna på mark. Detta har lett till att byggherrar som av kommunen har fått tillgång till planlagd mark i syfte att bygga på den låter bli att bygga eftersom de hoppas på fortsatt stigande markpriser och

högre avkastning på sin investering längre fram. Detta, fru talman, är helt oacceptabelt.

Byggrättsutredningens betänkande *Ett snabbare bostadsbyggande* innehåller flera konkreta förslag som syftar till att kommunerna i större utsträckning ska kunna säkerställa att byggrätter tas i anspråk utan onödiga dröjsmål. Regeringens beredning av Byggrättsutredningens förslag pågår, och min förhoppning är att man snarast återkommer med förslag som leder till att problemet åtgärdas.

Fru talman! Frågan om energieffektivitet tas upp i betänkandet. Vi kan inte prata om bostäder, planering och byggande utan att prata om klimatfrågan. Bygg- och fastighetssektorn står för en stor del av miljöpåverkan och energianvändningen i samhället. Om vi ska nå de nationella miljökvalitetsmålen måste den byggda miljös energianvändning minska.

Fru talman! Ingen har missat att elpriserna i Sverige i dag är katastrofalt höga, framför allt i den kommun jag kommer från, Malmö i södra Sverige. Vad framtiden har att ge vad gäller vår energiförsörjning vågar nog ingen sia om.

I en tid då det kanske mer än någonsin finns ett behov av statliga styrmedel för energieffektivisering avvecklades vid årsskiftet hastigt och mycket olustigt just stödet för energieffektivisering i flerbostadshus – en avveckling som var upprörande på många sätt.

Fru talman! Stora delar av det svenska flerbostadshusbeståndet är i stort behov av upprustning och energieffektivisering, i synnerhet fastigheter i miljonprogrammet. Renoveringsbehovet beräknas vara akut i hela 140 000 lägenheter. Om alla dessa bostäder energieffektiviserades skulle en stor skillnad kunna uppnås för hela samhället.

Fru talman! Ett riktat statligt stöd är dock helt avgörande för att behoven ska kunna tillgodoses. När man i detta läge i stället avvecklar stödet helt kommer det naturligtvis också att drabba samhället i stort hårt.

Fru talman! I synnerhet kommer det att drabba hyresgästerna. Utan stödet är det de som får stå för hela notan. Vänsterpartiet vill återinföra och även utöka stödet för energieffektivisering och renovering av flerbostadshus. Det främsta syftet är att uppnå en effektivare energianvändning i den byggda miljön, men syftet är också att bidra till att hyresgäster inte behöver lämna sina hem på grund av chockhöjda hyror i samband med renovering.

Fru talman! Regeringens bostadsministrar brukar i debatterna säga att det byggs många hyresrätter och att fler ska byggas. Men om de hyresrätter som byggs har hyror som i vissa fall är 50 procent högre än nuvarande hyror kommer de inte att hjälpa de människor som har det svårast i dag. Dagens bostadsminister styr med en budget som avvecklar allt stöd för hyresrätter – stödet för energieffektivisering och även investeringsstödet för att bygga hyresrätter med lägre hyror. I båda fallen är det de fattigaste i samhället som drabbas hårdast, som vanligt.

Den borgerliga halvan av kammaren brukar å sin sida lite föraktfullt säga att investeringsstödet bidragit med noll och intet. Det stämmer kanske att investeringsstödet inte är till störst nytta och glädje för just deras väljare. De fortsätter ju att plocka ut skattemiljarder till sina egna bostäder. Så varför jobba för ett investeringsstöd för hyresrätter?

Under förra året byggdes i själva verket cirka 40 procent av de nya hyresrätterna med hjälp av investeringsstödet. Hyrorna i dessa bostäder är i snitt 2 000 kronor lägre för 70 kvadratmeter än i motsvarande bostäder som byggdes utan stödet. Det kanske inte är så mycket pengar för majoriteten i kammaren, men det innebär en avgörande skillnad för väldigt många hushåll i landet.

I betänkandet lyfts frågan om att undanta timmerhus från energihushållningskraven. Förutom att det för närvarande pågår en översyn av byggreglerna hos Boverket har en undersökning som genomförts alldeles nyligen visat att det inte går att dra slutsatsen att timmerhus inte klarar dagens energikrav.

Vi kan konstatera att de nya, hårdare energikraven är mer eller mindre kostnadsdrivande i olika situationer. Detta måste ställas mot de energibesparingar som gjorda investeringar inneburit. En högre investeringskostnad innebär många gånger lägre driftskostnad och därmed kostnadseffektivitet sett i ett längre perspektiv.

Fru talman! Kostnadsfrågan är dessutom en fråga som varje byggherre måste förhålla sig till, oavsett vilken typ av byggnad det gäller. Om det skulle införas ett undantag för vissa utpekade typer av hus är risken uppenbar att andra grupper också kommer att vilja undantas. Detta vore inte ändamålsenligt med tanke på syftet med byggreglerna och energikraven. Därför anser vi inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av förslaget i motionen. Vi har därför skrivit en reservation tillsammans med S och MP, och jag yrkar bifall till reservation 4.

När det gäller frågan om undantag från kraven på bygglov i betänkandet anser vi, till skillnad från Moderaterna, till exempel, att Bygglövsutredningen kommit fram till att det alltid bör krävas bygglov för kompletmbostadshus. Bygglövsutredningen har genomfört en grundlig utredning och lämnat utförliga motiveringar till sina förslag.

Vi anser inte att det är lämpligt att föregripa det mycket omfattande arbete som nu pågår med beredningen av Bygglövsutredningens förslag, inklusive remissinstansernas synpunkter, genom tillkännagivanden om diverse olika delfrågor. I detta skede kan den typen av instruktioner på detaljnivå knappast bidra till en god helhetslösning. Tvärtom finns det en risk för att processen med att få ett ändamålsenligt plan- och byggregelverk på plats kan komma att försenas i onödan. Det finns alltså inte behov av något tillkännagivande till regeringen i denna fråga, enligt oss.

Jag står bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag, som jag sa, bifall endast till reservation 4.

Anf. 59 LARRY SÖDER (KD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis säga att jag är väldigt glad att vi har kunnat komma överens om tre tillkännagivanden, som har till syfte att det ska bli enklare och att gynna den enskilde som vill bygga ett hus eller bygga om ett hus. Jag tror att det är bra.

Om man tittar på helheten ser man att det enligt Boverkets regionala byggbehovsberäkningar, som kom den 21 december 2021 och sträcker sig fram till 2030, behöver byggas 600 000 nya bostäder i Sverige för att klara av det behov som finns. Det är också värt att notera att sju av tio av dessa bostäder behöver byggas i storstadsregionerna. På en karta över Sverige omfattar storstadsregionerna i princip Göteborg, Stockholm och Malmö.

Det är runt omkring dessa städer som det behövs nya bostäder, och vi behöver göra något åt detta.

Utifrån den delen av Boverkets rapport kan man konstatera att vi har stora utmaningar att ta hand om och möta med nya bostäder. Med nya bostäder menar jag rätt typ av bostäder, på rätt ställen, för de människor som är i behov av en bostad eller en annan typ av bostad.

Man kan lägga denna bild tillsammans med de stora prisökningarna när det gäller småhus och de långa köerna till hyresrätter. Då kan man konstatera att vi kanske inte har lyckats med vår uppgift i denna kammare, det vill säga vi har inte lyckats leverera det antal bostäder som våra medborgare behöver.

Det kan tyckas anmärkningsvärt att man som nation inte kommer upp i det bostadsbyggande som behövs för att möta behovet. Men vem är det egentligen som tar ut riktningen? Är det riksdagen som gör det? Nej, det är det inte. Vi fattar inga beslut om antalet bostäder som behöver byggas i Sverige. Är det regeringen som gör det? Nej, regeringen fattar inga beslut om antalet bostäder som behövs i Sverige. Vi lägger detta på kommunerna.

Som kommunpolitiker kan man konstatera att man har nog med att kontrollera vad som händer inom sin egen kommun. Möjligtvis kan man titta på sin region. Men man tar inte ett fullständigt ansvar för hela nationen. Min uppfattning är att riksdagen och regeringen behöver ta ett ansvar när det gäller att besluta om hur många bostäder som behöver byggas. Det handlar också om mål och medel för att man ska kunna hantera det och om att utifrån detta kunna göra en utvärdering.

Det gör man inte. Man vill inte göra det, trots att vi har diskuterat detta i flera år. Det kanske är bekvämlighet. Man kanske tycker att det är ganska enkelt och skönt att kommunerna har detta ansvar, och man behöver inte själv ställas till svars. Jag tycker att vi behöver ta ett sådant ansvar på nationell nivå.

Vad är det för viktiga åtgärder man skulle kunna göra? Ja, en av de viktigaste åtgärderna för att kunna öka bostadsbyggandet handlar om att öka utbudet av byggbar mark. Ofta säger man att problemet är att man inte har tillräckligt med byggbar mark. Då skulle man kunna främja till exempel att kommunerna överplanerar. Om ett byggprojekt inte fungerar eller inte går tidsenligt har man då ett annat projekt som tar över den delen. Vi kristdemokrater har föreslagit att man ska kunna ha en planeringsbonus som hjälp för kommunerna att överplanera.

Vi skulle också kunna göra andra åtgärder som är bra för kommunernas planberedskap. Vi skulle till exempel kunna låta länsstyrelserna peka ut möjliga områden för nybyggnation. Det skulle kunna vara till hjälp för kommunerna. Var är det möjligt? Var tycker länsstyrelserna att det är möjligt? Det är dock kommunerna själva som bestämmer var det ska vara.

En kartläggning av den byggbara marken bör enligt min mening redovisas i ett register som är tillgängligt för allmänheten. Då kan även andra ta initiativ till att bygga på de platserna och göra en planering tillsammans med kommunerna.

Jag tror att länsstyrelsernas hjälp och en planeringsbonus kan göra att den byggbara marken ökar. Det handlar också om att överplanera.

Vi vet av erfarenhet till exempel att man gör det enklaste när man inte har överplanerat. Det handlar om det som går snabbast. De flesta bostäder som byggs är nämligen flerfamiljshus.

Det som alla undersökningar visar är att Sverige faktiskt behöver småhus. Det kommer alltid längst ned i prioriteringen. För att man ska kunna få mer småhus i Sverige är det viktigt att man överplanerar – och en planeringsbonus är oerhört viktig. Det finns behov av småhus, och vi anser att det är människor som ska bestämma vilken typ av bostäder de ska bo i och inte staten.

Trädgårdsstäder var ett koncept som växte fram i städer under 1900-talets början för att bekämpa den svåra bostadsbrist som då rådde. Det känns igen lite grann. Nu finns det också en bostadsbrist. Målgruppen var arbetarklassen, som till en överkomlig kostnad kunde bygga sig en bostad. Det skulle kunna stämma rätt bra också i dag, att vi skulle kunna hitta sådana lägen.

De småhus som uppfördes associerades sedan med social hållbarhet och goda uppväxtvillkor för barn. Detta skulle också kunna hanteras i dag inom ramen för bostadsbyggandet. Jag menar att man med rätt metoder kan bygga trädgårdsstäder till rimliga priser. Då skulle en barnfamilj på 2000-talet faktiskt kunna få samma möjligheter som en barnfamilj hade i början av 1900-talet. Det är väl rimligt att barnfamiljers möjlighet till eget ägande, trygghet och frihet inte har minskat under de senaste hundra åren.

Jag anser att den nationella nivån bör vara en aktiv part i att främja framväxten av nya trädgårdsstäder på platser som rimligen kan knytas till fungerande infrastrukturstråk. Ett första steg är en översyn av PBL för att möjliggöra tidsbegränsade undantag eller andra avvikelser från bestämmelser som står i vägen för bostadsbyggande. Det kan exempelvis handla om undantag från kraven när det gäller allmänna intressen, utformnings- och egenskapskrav för byggnadsverk, detaljplanekrav och regler för bygglov.

Vi tror att det är väldigt viktigt att man ser till behoven och att man bygger utifrån behoven. Tyvärr verkar inte regeringen tycka att det är väldigt viktigt – det är antalet bostäder som byggs som är viktigt.

Fru talman! Vi ser positivt på den nya lagen om klimatdeklaration för byggnader men noterar att lagen i dagsläget inte omfattar byggverksamhet i utemiljön. Det kan handla om torgmiljöer. Det kan handla om hamnområden och stadsparker. Sådana byggprojekt kan ha minst lika stor materialåtgång som uppföranden av bostadsfastigheter. Vi tror helt enkelt att det är ett förbiseende eller en miss från regeringen att detta inte ingår i klimatdeklarationen. Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 1, som innehåller detta.

Anf. 60 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att vi står bakom samtliga våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nummer 1.

När man lyssnar på vår debatt kan detta med planering och byggande upplevas som en aning invecklat och kanske lite stelt. Tyvärr kommer inte jag att tillföra jättemycket mer liv till debatten. Men en av de mest grundläggande sakerna handlar om att vi ska bo och leva i hela vårt land, alltså ha tak över huvudet. Vi ser nu i det krigsdrabbade Ukraina att människor

inte har friheten att bo tryggt i sina hus. Därför blir denna debatt oerhört viktig, om än stel. Detta är någonting som vi behöver kämpa och arbeta för.

Vårt byggande påverkar direkt människors rätt till hälsa och frihet. Därför blir det med allt bostadsbyggande oerhört viktigt att utgå från vårt klimat och vår miljö. Var vi bor hör ihop med vår natur. Det handlar alltså om var vi sätter våra bostäder. Det är ju denna planet vi har att bygga på.

Byggande och bostäder är en strategiskt viktig sektor när det gäller att klara av omställningen till ett klimat- och miljömässigt hållbart samhälle. Bygg- och fastighetssektorn står för totalt cirka 19 procent av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Att successivt minska och så småningom helt eliminera nettoutsläppen från denna sektor är alltså av avgörande betydelse.

Arbetet med att minska klimatpåverkan från bygg- och fastighetssektorn måste hänga ihop med den övergripande klimatpolitiken. De allra viktigaste åtgärderna är generella, och de handlar om effektiva ekonomiska styrmedel utifrån principen om att utsläpparen ska betala. Till detta behöver läggas regelförändringar för att successivt driva på övergången till klimatneutrala lösningar.

Klimatdeklarationer är en viktig väg att gå, men vi ska inte stanna där. När det gäller offentlig upphandling bör till exempel effektiva och generella krav uppställas för hela landet för att ännu mer driva på klimatomställningen.

Fru talman! Nu blev jag så där stel igen, men låt mig återgå till kärnan: vårt boende och miljön där vi lever.

Jag tänker på dem som har haft förmånen att bygga sig ett eget hus, där det tidigare inte har byggts något hus, alltså på en naturtomt. De har kunnat ställa sitt hus bland träden, stenarna, vattendragen och solgläntorna. De personer som har upplevt den resan har lättare att ta till sig att bostadsbyggande är någonting som påverkar vår natur och vår miljö. Vad och hur vi bygger på en plats påverkar vår frihet att leva i den miljön. Vi är samtidigt beroende av planeten och den natur som vi bygger och bor i. Det handlar givetvis också om vilka människor vi har runt omkring oss där vi bygger – grannar och vänner.

Själv har jag förmånen att vara inne på mitt tredje husbygge för egen del. I mitt arbetsliv är de otaliga. Jag tar inte med alla trädkojor på gården. Jag får känna känslan av att sitta på en tomt och blicka ut över en trädunge, ha motorsågen i handen och tänka: ”Ska jag verkligen ta ned alla träd? Ska jag rensa hela tomten?” Jag får sitta där och se regnet falla, se hur det letar sig ned i marken när grävskopan börjar gräva och fundera på avvattningen av tomten. Hur ska jag klara ett skyfall också på den här naturtomten? Jag får också föreställa mig var jag behöver söka skugga för att kunna sitta där och ha möten över en kopp kaffe med grannarna på gatan och var barnen ska hitta naturliga platser att leka på.

Fru talman! Det här perspektivet är oerhört viktigt att lyfta in när vi debatterar planering och byggande, framför allt hur vi bygger våra städer och våra förorter. Det ställer krav på god samhällsplanering i fråga om miljö och den hållbara utveckling vi behöver.

För oss i Liberalerna är miljön och folkhälsan oerhört viktiga i stadsplaneringen. Det har nog inte undgått någon nu. Städer med grön struktur har bättre lokalklimat än städer utan. Vi kan kalla dem trädgårdsstäder eller tala om en egnahemsrörelse, men saken är den att de gröna städerna klarar av klimatförändringar som skyfall bättre och har större biologisk mångfald. I en stad med trädgårdar i bebyggelsen mår invånarna helt enkelt bättre. Men i ivern att bygga nya bostadsområden förtätar man i stället städerna för att effektivisera markanvändandet. Då blir det lätt så att idrottsytor prioriteras ned och att utrymmet för lek och rörelse minskar. När bostadsområden och infrastruktur planeras måste det ske med människan i centrum, särskilt den lilla människan. Här är det viktigt att inkludera skola, idrottsföreningar och civilsamhälle.

Fru talman! Som vi redan varit inne på i debatten behöver det också bli enklare, gå snabbare och vara mindre krångligt att bygga.

Till exempel borde hus kunna typgodkännas. Samma hus kan i dag bedömas olika beroende på i vilken kommun det placeras. Typgodkännande skulle underlätta framför allt för det mer industriella byggandet, till exempel modulhusbyggandet. Det kan även få positiva effekter för handläggningen av bygglovsärenden på de hårt belastade bygglovsavdelningarna i våra kommuner genom att korta handläggningstiderna.

För att skapa större variation av bostäder tycker vi att det behövs en ny egnahemsrörelse. Det gläder mig att några av mina utskottskollegor också är inne på det. Vi säger inte att det var bättre förr, men vi säger att det finns bra saker att lyfta med sig och inte glömma bort, särskilt när det gäller utsatta områden.

Kommunerna behöver planera för mer av radhus, småhus och villor i områden som domineras av *en* bostadsform, till exempel hyresrätter. Där till måste detaljplanerna vara flexibla så att man kan bygga fler småhus som sätter sin egen prägel och skapar variation på bostadsmarknaden.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta det som är helt avgörande för att bygga bostäder: mark.

Vi har i dag långa överklagandeprocesser som bidrar till att mindre mark för byggande tas fram. Vi kan säga till marknaden att den ska ta hand om den saken, men vi behöver skapa rätt förutsättningar. Det finns i dag ett hårt tryck på att kunna köpa och äga sin bostad. Vi behöver underlätta detta i markfrågan.

Vi behöver också tänka på detta med sakägarkretsen, det vill säga de som har rätt att överklaga ett beslut. Den måste begränsas till dem som verkligen är berörda.

En annan åtgärd som skulle kunna påskynda byggprocessen är att införa en låg avgift för att överklaga. Jag tror att det skulle hjälpa. Det behövs en liten tröskel för att kunna överklaga, annars eskalerar dessa överklaganden.

Det finns mycket att göra, fru talman. Mycket gott genomförs redan. Vårt byggande är på god väg. Det är bra. Lagar kring byggande är viktigt, men vi får inte tappa bort skälet till att bygga: varje människas rätt till en bostad och till att bo och leva i vår natur, i vår miljö, i hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 mars.)

Anf. 61 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Alexander Christiansson har frågat mig hur regeringen ämnar agera för att rädda företag och handeln mellan Strömstad och riksgränsen.

Att skapa nya jobb och värna om de jobb som finns är en förutsättning för att bryta segregationen, vilket i sin tur är en av regeringens prioriterade frågor. Regeringen är medveten om att gränshandeln drabbats hårt av pandemin. Därför har den svenska regeringen haft en mycket nära kontakt med Norge angående situationen i gränsregionerna och inreserestriktionerna.

Den 9 februari upphävde regeringen samtliga restriktioner vid inresa till Sverige från Norden och övriga EU- och EES-länder. Från och med den 12 februari har även Norge avlägsnat sina inreserestriktioner mot övriga EES-länder. Pandemin försvagas, och med fortsatt vaccinering är förutsättningarna goda för att återfå en fungerande gränshandel mellan våra länder.

För att stärka företagen som är fortsatt drabbade har regeringen beslutat om ytterligare reformer för 2022 om 74 miljarder kronor. Det handlar om åtgärder för att skapa nya jobb i hela landet genom stora investeringar i grön omställning och höjda generella statsbidrag till kommuner och regioner.

Det finns också riktade insatser för att långsiktigt stärka banden mellan våra länder. Det gränsöverskridande programmet Interreg Sverige-Norge 2021–2027 spelar en viktig roll i att upprätthålla och stärka gränsöverskridande förbindelser mellan länderna.

Anf. 62 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Vi hade ju bokat den här debatten för några veckor sedan. På grund av familjekarantän fick jag dessvärre ställa in, men nu står vi äntligen här i en mycket viktig fråga.

Pandemin ser ut att vara över till stor del, vilket är fantastiskt goda nyheter inte minst för företagen och övriga medborgare i landet.

Jag tänkte fokusera på Strömstadsregionen och lite kort ge dem som lyssnar på den här debatten en bild av vad Strömstad är för ort.

Strömstad är ju välkänt för att vara en pärla på den västsvenska kusten. Det är en liten stad; det är bara drygt 6 000 invånare på denna lilla ort. I hela kommunen är det ungefär 13 000 invånare. Det är en fantastisk plats att vara på med havet, doften, klipporna och bohusgraniten. Statsrådet har säkert själv varit där. Det är en mycket speciell och fin plats att vara på. Jag vill verkligen uppmana alla svenska medborgare att åka och besöka Strömstad om de inte varit där.

Det är en unik kommun. Den är unik på det sättet att en liten landsbygdsort som Strömstad har tillgång till en enorm handel. Det är verkligen så. Orten är kopplad till Norge på ett unikt sätt. Det handlar inte bara om handel, utan det handlar om familjer och vänner, om vård och omsorg och om tjänster som byts mellan länderna på ett sådant sätt att man inte ens upplever att det finns en gräns. Det är en sådan relation vi haft till vårt systerfolk i Norge under många år.

Under pandemin spreds en väldigt härlig bild i många olika tidningar. Jag tänkte visa den för statsrådet här. På bilden ser man två enäggstvilningar, Ola och Pontus, 73 år gamla, som under pandemin inte fick träffas. De kom en gång i veckan, satte sig på Svinesundsbron och satt där och tog en fika tillsammans med ett par meter mellan sig.

Det är en charmig bild, men den beskriver också vad som väldigt snabbt hände på den här orten, där man var van att röra sig och leva ett normalt liv över gränsen. Helt plötsligt var det bom stopp. Det är någonting vi inte har sett på många, många år.

Banden prövades hårt under pandemin. Det var många som beskrev att man på den norska sidan ville att svenskar skulle ha gul väst och annat sådant för att utmärka sig – nästan som om vi hade varit pestsmittade, har jag hört vissa säga. Det var en otroligt beklaglig bild som spreds, och det prövade banden rejält.

Runt Oslo, från Larvik på den västra sidan till Halden på den östra sidan, bor ungefär 2 miljoner människor på den norska sidan. Gränshandeln har en enorm effekt på just Strömstad. Orten, med 13 000 invånare, har en handel som motsvarar ungefär 150 000 invånare. Gränshandeln omsatte 28 miljarder kronor under 2019; det är otroligt mycket. Men väldigt snabbt förlorade man sin omsättning.

Jag tänkte ställa en fråga till ministern, för jag vet att också ni är medvetna om det här. Det nordiska samarbetet är otroligt viktigt, och det är någonting som företagarna på orten ofta lyfter.

Ministern säger i sitt svar att man har haft kontakt mellan regeringarna. Jag tänkte fråga vad man menar att den ska leda till och vad man kan göra för att garantera folket som bor i Strömstad att detta inte sker igen på sikt.

Anf. 63 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tack, Alexander Christiansson, för att du påpekar en väldigt viktig näringsgren för handeln och för Sverige!

Du har alldeles rätt i att det här är någonting som påverkar hela vårt land. Det ger massor av sysselsättning på orter som tidigare hade det ganska svårt med sysselsättning. Det gäller inte minst norra Värmland, där det nu har uppstått många nya jobb och där det till och med är arbetskraftsbrist i dag. Detta är väldigt viktigt.

Sedan jag blev näringsminister har jag haft två möten med min norska kollega. Vid båda tillfällena har vi pratat om hur vi i framtiden ska upprätthålla öppna gränser även om pandemin slår till igen. Precis som Alexander Christiansson är inne på är detta ett gammalt löfte mellan Sverige och Norge sedan 1955, som så enkelt kunde tas undan när pandemin slog till. Våra gamla regler och förhållningssätt ändrades bara över en natt.

Tyvärr är jag inte övertygad om att det skulle hjälpa ens om vi skulle skriva nya deklARATIONER och nya papper på att vi aldrig kan stänga vår handel. Jag tror att det blir väldigt svårt att få till en överenskommelse som är mer bindande än den vi skrev redan 1955.

I vår kontakt med den norska regeringen – det är framför allt statsrådet Hallberg som har haft den löpande kontakten – har vi försökt få till att man skulle öppna upp gränsen vid flera tillfällen under pandemin men inte varit framgångsrika.

Det finns ett annat initiativ vi har tagit från Näringsdepartementet de senaste månaderna som vi får sätta vår förhoppning till. Vaccinforskarna är nu mer optimistiska i och med att man tack vare ny teknik och medicinutveckling i life science-sektorn tror att man nu har en metod för att vid varje ny form av virus kunna ha ett verksamt vaccin inom 100 dagar.

Vår strategi har helt enkelt varit att starta ett samnordiskt samarbete med alla de nordiska länderna där vi ska försöka skapa en möjlighet också för Norden att ha en snabb uppväxling när det gäller att kunna göra vaccin för de nordiska länderna. Alexander Christiansson vet säkert att vi har tagit initiativ i Matfors utanför Sundsvall till att bygga en sådan facilitet tillsammans med det privata näringslivet.

På så sätt kan vi helt enkelt hamna i den situation som vi är i nu, i mars 2022, fast det kunde ha varit i maj 2020 i stället. Det är den strategi vi har på Näringsdepartementet för att försöka vara med och lösa det här.

Naturligtvis ska vi göra allt, fru talman, för att också prata med norr-männen för att se om man kan hitta en mer bindande överenskommelse. Det blir i ett slag svårt att anpassa sin ekonomi och sin handel när förut-sättningarna ändras av lag bara över natten.

Samtidigt, för att måla med lite ljusare färger: Vi har sett att vi med de stora insatser vi gjorde för att rädda näringslivet också har träffat gränshandeln relativt väl. Vi ser att många trots allt har lyckats få sin verksamhet att övervintra. Det har funnits konkurser, men inte alls i så stor utsträckning som vi från början befarade. Vi hoppas att det nya läget med vaccin och där pandemin är på väg bort ska kunna trygga gränshandeln från Strömstad till riksgränsen, som din fråga gällde från början.

Vi är mer optimistiska, och med en ny vaccinnöjlighet i Norden så småningom hoppas vi att vi kan se till att vi aldrig mer får uppleva de hårda år som vi har haft under pandemins gång.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 10 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:323 om den hårt drabbade gränshandeln

Anf. 64 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Dialogen mellan regeringarna är helt klart central. Vi sverigedemokrater har också, inte minst genom Nordiska rådet, arbetat hårt för att den dialogen ska bli ännu tajtare och bättre på sikt.

Jag vill informera ministern om att Göran Lundgren, driftschef vid Grensemat, välkomnar ministern och Nordiska rådet till Strömstad för att ta lärdom av det som skett under gränshandelns stora period av tillbakagång. Många företag där kunde tappa uppemot 98 procent av sin omsättning, så det var enormt stora förluster. Jag vet också att våra ledamöter i Nordiska rådet har tagit med sig frågan om att träffas i Strömstad till den svenska delegationen i Nordiska rådet.

Ministern nämnde i sitt svar just stöden, i ett försök att måla med lite ljusare färger. Jag tror att det inte bara är jag utan även många företag där ute, inte minst småföretagen – besöksnäringen är ett bra exempel – som kanske inte alltid delar bilden att stöden har nått fram till rätt företag i tid. Det finns många företag som har drabbats hårt och som sedan inte har kunnat söka stöd av olika anledningar och inte fått stöden utbetalda.

I Tillväxtanalys granskning visade det sig att de stora vinnarna på stöden var tillverkningsindustrin och de stora förlorarna hotellbranschen. Det säger ganska mycket om regeringens prioriteringar, menar jag, när det kommer till synen på småföretagen och de företag som jag menar bygger mycket av den tillväxt, det jobbskapande och de innovationer som vi behöver för att bli en stark tjänsteekonomi.

Med det menar jag inte att tillverkningsindustrin inte är viktig. Det är den naturligtvis. Men jag kan ibland uppleva att vi lever kvar på 80-talet när vi pratar om de här sakerna. Det känns lite som att systemen är lite föråldrade. Jag menar att vi behöver arbeta tillsammans för att göra vårt samhälle mer dynamiskt, inte minst inom politiken, och mer flexibelt för att möta de behov som finns inom näringslivet.

En annan företagare som arbetar med bland annat handel i Strömstad är Ulf Palm. Han är framför allt förundrad över att det har funnits en sådan tondövhet när det gäller att ta till sig kritik och synpunkter kring delar med uppenbara svagheter och ogenomtänkta upplägg. I stället för att vara öppen för de synpunkter som lämnats har man gjort samma fel gång på gång.

Dessvärre, säger han, tror jag att svaret på varför det har skett är att det inte har funnits någon förståelse för eller insikt i de svagheter som funnits i tagna beslut. Det är en bild som vi i Sverigedemokraterna delar och som även oppositionen många gånger har lyft i denna kammare som kritik mot regeringens arbete under pandemin.

Jag har själv jobbat inom detaljhandelsbranschen. Jag har jobbat med olika företag och även haft kunder uppe i Strömstad, och jag vet hur svårt det är med kompetensförsörjningen där uppe. Det är en otrolig utmaning. Om andra ställen i Sverige har stora utmaningar med kompetensförsörjning är det ingenting mot vad Strömstad har. Det är svårt att locka arbetskraft, speciellt nyckelroller, upp dit. Du ska flytta upp en hel familj, och det är ganska tufft.

Göran och Ulf har en fråga. Viktiga frågor bollas mellan ministrar. Det är inte bra, då det inte finns en överblick. Man upplever att ingen minister egentligen har tagit på sig ansvaret för det som har hänt med gränshandeln under pandemin. Frågan är då varför ministrarna har arbetat i stuprör i en sådan här viktig fråga både för ekonomin och för samhället i stort.

Anf. 65 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):
Fru talman! Tack, Alexander Christiansson, för din uppföljande fråga!

Jag tror nog att det finns anledning att på vissa områden kritisera både regering och riksdag när det gäller hur vi hanterade pandemistöden i början. Det var mycket svårt för företagen att förutsättningslöst se hur stöden skulle förändra deras möjligheter att verka som företag. Men den stora bilden är ändå – den har ju börjat utvärderas nu – att vi trots allt har varit bland de bästa i hela Europa på att klara vårt näringsliv. Sedan är inte det någon tröst för den enskilde, och de frågeställare du nämner kan ju höra till dem som har drabbats när det inte har funkade. Det går inte att dra någon slutsats att det har funkade för alla.

Faktum kvarstår dock: När man börjar utvärdera stödets effekt i Sverige – det har varit stöd på närmare 400 miljarder kronor, så det har varit rejält tilltaget – ser man att de svenska företagen upplever, och det stöds också av statistik, att Sverige som nation har klarat pandemin bland de bästa i Europa. Vi är det första land som har högre bnp efter pandemin än vad vi hade innan pandemin.

Vi ska inte slå oss till ro med det på något sätt. Vi ska utforma stöden så att de alltid funkar, för det gör de inte alltid. Näringarna själva berättar att den första perioden, när vi var väldigt generösa och inte ställde så mycket frågor från myndigheterna, var en bättre period än när riksdagen sedan skärpte reglementena runt att få ut stöden.

Problemet där, som många andra gånger, var kriminalitet. Vi såg ett stort utflöde av resurser till icke seriösa företag, och därför skärpte vi reglerna vid två tillfällen för att det skulle funka bättre och för att vi skulle kunna undvika kriminalitet.

Jag välkomnar också din inbjudan. Det är inte jag som är ansvarig Nordenminister, utan det är statsrådet Hallberg som har ansvar för detta. Men jag ska ta med mig frågan till henne. Jag tror inte att hon har någonting emot att komma till Strömstad med Nordiska rådet. Men det är inte jag som avgör frågan, utan vi får fråga statsrådet Hallberg om hon är intresserad av att föra detta vidare.

Jag tror att vi har mycket att lära av det nära samarbetet i Norden. Jag har redan träffat den norske näringsministern vid två tillfällen, och jag ska åka till Norge och fortsätta dialogen nästnasta vecka. Vi måste prata mycket och hitta nya lösningar på den här typen av problem – och många andra där vi som Norden kan komma ut starkare än som varje enskilt land. Norden är en viktig prioritering för regeringen.

Hur ska man fördela stöd och utveckla stöd i framtiden? Nu får vi ett mer normalt läge, och jag hoppas att vi kan utvärdera de olika delarna av stöden. En del stöd är fortfarande kvar. Till exempel har vi förlängt några av stöden till den 30 juni för att vara på den säkra sidan, så att det inte finns effekter av covid som kommer tillbaka.

Jag kan i alla fall lova Alexander Christiansson att vi har gjort allt vi kan för att mildra effekterna för industrin. Men det är klart: Ta gränshandeln, där man från en dag till en annan tappar hela kundbasen. Det är väldigt svårt att ordna en politik som ska vara generell och samtidigt lösa de här väldigt speciella problemen.

Jag hoppas och tror att branschen delvis fick svar i höstas. När pandemin gick ned efter sommaren ökade gränshandeln ganska kraftigt under höstmånaderna. Den förhoppning regeringen har – och vi har väl en del

positiva indikationer – är att strömmen av norrmän som åker över och handlar på den svenska sidan nu börjar igen, ungefär som vi svenskar gjorde i slutet av 60- och början av 70-talet. Jag var själv med och köpte varor i Norge vid något tillfälle.

Gränshandeln har varit en företeelse under lång tid, och vi ska göra så gott vi kan för att den ska underlättas också i framtiden.

Anf. 66 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD):

Fru talman! Tack för svaret, återigen!

Nu handlar den här debatten egentligen inte om stöden, men jag kan ändå inte hålla mig. Det låter som – den kritiken har jag också framfört flera gånger till den tidigare näringsministern Ibrahim Baylan – att stöden kommer ut och är rätt anpassade till olika branscher, men i verkligheten är de inte det. Det har skapat en stor misstro mot systemet från många företagare, och det ser jag som väldigt allvarligt. Det finns fog för en annan debatt kring det.

Jag vill tacka näringsministern för den här debatten. Den har varit givande. Min bild som sverigedemokrat är att mycket kunde ha skötts mycket bättre. Mycket kunde ha hanterats mycket bättre och snabbare från regeringen. Nu har vi som sagt gått ur pandemin till stor del, vilket är väldigt positivt inte minst för gränshandeln, men jag kommer säkert att ha anledning att jaga ministern framöver i andra frågor som berör dessa ämnen.

Målbilden är tydlig och överenskommen av våra nordiska länder. Den innebär att vi 2030 ska vara den mest hållbara och integrerade regionen. Vi ska kunna resa, studera och arbeta i hela Norden – det är målsättningen som man har i det nordiska samarbetet. Ska vi nå dit menar jag och Sverigedemokraterna att det är mycket som behöver komma till, speciellt i dialogen med våra grannländer. Därför är ministerns besked om att man har påbörjat det arbetet positivt. Det ska bli intressant att se att ministern också följer upp det och arbetar aktivt för att knyta banden starkare, för vi behöver det. Vi behöver det för att vara en stark del av världen som utvecklar och har en stark innovationskraft.

Ulf, Göran och jag har en sista fråga. Vi skulle vilja veta om det finns ett intresse från ministerns sida av att tillsätta en utredning för att se vad det var som gick fel i relationerna mellan länderna när pandemin slog till och varför det kunde gå så illa när det gäller gränsen mellan Sverige och Norge.

Anf. 67 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tack, Alexander Christiansson! Jag kan inte på rak arm lova en utredning. Jag tror inte att statsråd kan stå i talarstolen i riksdagen och säga vad man ska göra.

Jag har stor sympati för frågeställningen, och jag tycker också att det finns anledning för inte bara Sverige och Norge utan hela Norden och kanske till och med ännu bredare, hela Europa, att fundera över hur man ska se på gränsskydd i förhållande till en pandemi. Vi vet ju ingenting om framtiden, och vi hoppas att vi aldrig ska behöva uppleva en sådan här period igen. Men mycket talar ju, som sagt, för att vi kommer att få uppleva andra störningar som gör att den fria rörligheten blir inskränkt på många sätt.

Jag delar din syn, Alexander Christiansson, om att ju mer vi vet, desto bättre kan vi planera för kris. Det är alltså ingen obefogad fråga. Jag tar med den till min norska kollega och ser om han har något intresse av att vi tar detta vidare och ser på hur det ska funka.

Som jag sa redan tidigare, innan vi gick på paus, tror jag att det är svårt att skriva någonting mer bindande än det löfte vi har till varandra från 1955. Vi ska ha en öppen och fri rörlighet mellan de nordiska länderna. Vi har levt på det sättet i 60 år, och när pandemin slog till blev det likväl stängda gränser.

Jag var själv på väg på fiskeresor över Gäddede en natt i somras, precis i gränslandet nära avstängningen, och fick vänta ett par timmar på att de öppnade gränsövergången på morgonen. Det kändes något udda. Jag har gjort den resan till fisket en gång varje år sedan 1991, och att stå och vänta på en gränsvakt mellan Norge och Sverige kändes direkt fel.

Vi återkommer gärna i frågan och ser vad vi kan göra mer för att lösa det här på lång sikt. Jag tror att den bästa metoden vi kan använda är att se till att vi alltid har tillgång till ett vaccin så att vi snabbare kan komma ur en pandemi. Det är den bästa försäkring vi kan ha mot störningar mellan våra länder, och jag tror att det är den bästa vägen framåt.

Tack för en bra diskussion!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:325 om besöksnäringens kris

Anf. 68 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Ann-Britt Åsebol har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att den så viktiga besöksnäringen ska överleva pandemin.

För stora delar av samhället har covid-19 inneburit omfattande svårigheter, och pandemins oförutsägbarhet har varit en stor utmaning. För att öka möjligheten till framförhållning presenterade regeringen våren 2021 en plan för avveckling av restriktioner och senare under hösten även en plan för återinförande av restriktioner. Men den 2 februari i år kunde regeringen och Folkhälsomyndigheten lämna besked om lyfta restriktioner.

Besöksnäringen är en betydande jobb- och integrationsmotor som bidrar till företagande och attraktionskraft i hela landet. Näringen har drabbats hårt av pandemin. För att stötta i grunden livskraftiga företag har regeringen beslutat om omfattande ekonomiska krisstöd. Regeringen har fattat beslut om omställningsstöd för fasta kostnader samt omsättningsstöd till enskilda näringsidkare respektive handelsbolag för december till och med februari. Dessutom har möjligheterna till tillfälliga skatteanstånd utökats.

Riksdagen har också fattat beslut om regeringens förslag på extra ändringsbudget, proposition 2021/22:113. Beslutet innebär bland annat att det införs en möjlighet att förlänga tiden för tillfälliga skatteanstånd med ytterligare 36 månader under förutsättning att företagen samtidigt följer en individuell avbetalningsplan. Beslutet om propositionen innehåller också förlängt evenemangsstöd till och med juni och tillfälligt slopad karenstid för stöd vid korttidsarbete.

I budgetpropositionen för 2022 görs en satsning på 100 miljoner kronor i syfte att stärka besöksnäringens långsiktiga konkurrenskraft. Åtgärder

som ingår är bland annat kompetens- och affärsutveckling, marknadsföring av Sverige, stärkt förändrings- och omställningsförmåga i företagen samt kunskapsstöd.

Pandemin kommer naturligtvis att påverka besöksnäringen under en ganska lång tid framöver. Återhämtningen kommer att ta tid. Den gröna omställningen, digitalisering, innovation, tillgänglighet och kompetensförsörjning var viktiga frågor redan innan pandemin och kommer att vara det även framöver.

Allt detta lyfter regeringen fram i den nationella strategin för hållbar turism och växande besöksnäring som är ett nationellt ramverk för den kommande tioårsperioden. Med strategin pekar regeringen ut den långsiktiga riktningen och önskat läge för svensk turism och besöksnäring om tio år. Detta kan bidra till att etablera en samsyn som kan underlätta hållbar utveckling inom hela besöksnäringen.

Anf. 69 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Pandemin har verkligen varit en svår tid för oss alla, oavsett var vi har varit någonstans. Vi har olika erfarenheter av de här senaste två åren och av hur samhället har fungerat.

Jag delar definitivt ministerns uppfattning att pandemin har varit oförsäglig och en stor utmaning och vill med den här debatten fokusera på den för oss, som bor i Dalarna, så viktiga besöksnäringen.

Den 12 mars 2020 införde regeringen de första begränsningarna till följd av coronapandemin när antalet deltagare vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar fick ett tak. Där och då kunde ingen förstå vilka enorma effekter coronaviruset skulle få på det svenska samhället och besöksnäringen.

I Dalarna har intäkterna för boende, det vill säga hotell, vandrarhem, camping etcetera, minskat med 392 miljoner kronor eller 18 procent. De svenska gästnätterna minskade med en tredjedel och de utländska gästnätterna minskade med tre fjärdedelar. Restaurangbranschens omsättning störtade med 30 procent och fortsatte att sjunka i och med alkoholrestrktioner och tidig stängning för att fortsätta inför julen 2021 med serveringsstopp. I praktiken hade branschen, upplevde man, näringsförbud. Under perioden november 2020–april 2021 tappade vi nästan 70 procent. Det här har naturligtvis inneburit att många människor inom branschen har sett sina livsverk gå om intet.

Sett i ett tillbakaperspektiv på besöksnäringen växte den kraftigt över hela landet från millennieskiftet och fram till pandemiutbrottet. Sysselsättningsstillväxten var under den här perioden tre gånger så stor i näringen jämfört med den övriga arbetsmarknaden. Skapandet av nya jobb fick ett tvärt slut i och med pandemin, och antalet löntagare inom branschen minskade med 52 000 personer.

Fru talman! I mitt hemlän Dalarna betydde det att över 1 600 människor förlorade sina jobb. Det innebär att var sjätte löntagare inom besöksnäringen förlorade sitt arbete. Under de här två åren av pandemi och begränsningar har läget för Dalarnas besöksnäring varit mycket ansträngt.

Jag har under perioden haft många kontakter med företrädare inom branschen, och det är sorgliga historier man får höra. Omsättningen har rasat, företag har tvingats i konkurs, tusentals personer har förlorat sina

jobb och näringen har dränerats på kompetens. Jag har vid mina besök bland företagare i branschen fått erfara att de stöd man som företagare sökte 2020 erhöles först i oktober 2021, det vill säga det gick ganska lång tid från det att man sökte till dess att man fick bidragen. Flera företag hann gå i konkurs då processerna varit byråkratiska och utbetalningarna sena.

Visst ser besöksnäringen en ljusning i och med att restriktionerna har hävts, men det kommer att ta många år att bygga upp det man har tappat. Och i Dalarna har vi kända destinationer dit många turister kommer, speciellt vintertid.

Utifrån det svar jag fick av näringsministern skulle jag dock vilja få ytterligare förtydligande. Det var nämligen inte alldeles tydligt. Att förlänga möjligheterna till skatteanstånd är bra. Men det kommer kanske bara att göra att konkurserna kommer två år senare. Jag skulle vilja få veta mer konkret vad näringsministern ämnar göra för att företagen ska överleva här och nu.

Anf. 70 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Tack, Ann-Britt Åsebol, för en viktig interpellation om besöksnäringen och dess förutsättningar! Tack också till statsrådet för första inlägget!

Jag är oerhört glad över att riksdagen har fått regeringen att utöka skatteanståndet från de föreslagna 15 månaderna till 36 månader. Det är viktigt för företagen.

Det är också viktigt att den individuella arbetsplanen de ska följa fungerar för dem och att man förstår deras förutsättningar. Man har nämligen tänkt betala ut stöd som företagen inte har kunnat söka. Det handlar inte bara om att de inte har uppfyllt vissa kriterier, utan det har varit omöjligt att söka dem eftersom det inte har funnits kännedom om hur handelsbolag och kommanditbolag fungerar. Det har därför blivit en omöjlighet. Det var alltså pengar som inte fanns över huvud taget.

Det tar tid att komma tillbaka. Den tiden förtjänar företagarna att politiken beaktar. Vi vet alla att om det går väl för företagen går det väl för vårt samhälle.

Som har påtalats många gånger har den här branschen blött ekonomiskt under pandemin, på grund av restriktioner som har gjort att de i stort sett haft näringsförbud. Stopptider på krogen gjorde att de förlorade andra sittningen på kvällarna. Det har grävt stora hål i ekonomin.

Nu är vi i ett läge där många vill boka in sig på spa och weekendresor och planera sina semestrar, om de inte väljer att åka utomlands, vilket det såklart finns en oro för här hemma. Restauranger, hotell och besöksmål står redo. Det ska vi glädjas åt. Det är fantastiskt. Men det finns också smolk i bägaren, och inte så lite. Det finns nämligen ett skriande behov av personal i branschen. Hotellrum ska fixas, middagar ska serveras och gästanätter ska fyllas. Och mat ska lagas, men kockar var en bristvara redan före pandemin. Man hade problem med en växande näring.

Om detta ska fungera framöver är det viktigt att det finns personal för att kunna upprätthålla kvaliteten, så att kunderna inte blir missnöjda. Vi vet samtidigt att det på Arbetsförmedlingen finns ett stort antal personer inskrivna som tyvärr har fått lämna sina jobb under pandemin och som har en bakgrund i restaurangbranschen. Det har Visita tagit upp vid ett antal tillfällen. Jag vet inte om de också har påkallat regeringens uppmärksam-

het när det gäller att dessa personer finns. Det borde gå att matcha dem. Och det behöver vara effektivt, så att det inte drar ut på tiden. Personerna står till arbetsmarknadens förfogande men arbetar inte.

Jag skulle vilja veta om regeringen är aktiva i den frågan och om man för en diskussion med branschorganisationen, även om frågan tangerar även ett annat departement.

När det gäller företagens fasta kostnader finns de ju. Som egen företagare kan man inte påverka dem. Vi vet också att det är ett särskilt problematiskt läge i södra Sverige och Skåne. Där äts intäkterna upp av höga elräkningar för uppvärmning av faciliteter, kök, badrum och så vidare. Situationen är jättetuff. Många lever på knappa resurser. Det finns familjeföretagare som gör vad de kan. De lever på att inte själva ta ut lön. Det fungerar tillfälligt, men inte i mer än kanske en månad eller två.

Ett företag har en elräkning på 28 000 kronor för ett par månader. Vi vet att det i morgon kommer att bli höga elräkningar igen, beroende på det som händer i omvärlden. Detta drabbar Skåne, Blekinge, Kronoberg, Halland, Jönköping, delar av Kalmar län och Västra Götaland.

Jag vill veta om statsrådet och regeringen avser att vidta åtgärder för att aktivt och på kort sikt hjälpa företagen så att de inte dukar under.

Anf. 71 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag vill tacka både Ann-Britt Åsebol och Ann-Charlotte Hammar Johnsson för frågorna. Det är många frågor på området, och det förtjänar att pratas mycket om hur vi ska stärka branschen de kommande åren.

Jag håller med om att det största problemet har varit att det har varit ryckigt, fram och tillbaka. Många i branschen har pratat om just det. Planer man har haft för nästa och nästnästa månad har spolierats när Folkhälsomyndigheten har bett regeringen att skärpa reglerna igen. Det har också gått fram och tillbaka många gånger, vilket har gjort det extremt svårt för branschen att förutse.

Regeringen har haft en pågående diskussion med parterna. Inte minst Visita har regeringen träffat många gånger sedan pandemin började. Jag har själv redan träffat branschen vid tre eller fyra tillfällen i min roll som näringsminister sedan den 30 november. Vi har försökt anpassa lagstiftning och regler så att de ska möta branschens behov.

Jag var med i en annan roll när stöden infördes i februari och mars under våren 2020. Då var jag med som part, som LO-ordförande, och förhandlade om stöden. Vi som fackförening gick med på regler som vi aldrig skulle ha gått med på i ett normalläge, till exempel att man skulle få korttidsstöd under uppsägning. Det går fullständigt emot all facklig logik att arbetsgivaren ska få stöd av staten för att säga upp människor från ett företag. Men läget var så akut att alla var tvungna att hjälpa till med allt vi kunde och alla möjligheter som stod till buds.

Jag säger igen att det är för tidigt att avskryva hela covidpandemin. Vi måste fortsätta följa branschen. När vi har träffat branschen har vi också sagt till dem att de måste fortsätta ligga på oss om det finns kvarvarande effekter av pandemin som vi kan hantera politiskt. Skatteansåndet är ett bra exempel. Det är skulder som har uppkommit under pandemin. Om vi börjar kräva in de skulderna vid ett och samma tillfälle är det klart att vi

riskerar jättestora konkurser i branschen, fru talman. Det skulle ingen tjäna på.

Jag tycker också att avvägningen, att det ska göras en återbetalningsplan från Skatteverket, är rimlig. Då blir det inte allting på en gång, utan företag för företag kan berätta om och bestämma hur man ska göra en återbetalningsplan över tid. Det tror jag blir tryggast för branschen och leder till bäst utveckling.

Jag håller också med om det ni säger när det gäller personal. Det är en bransch som sa upp många i början av pandemin. Det pratas om att upp till 50 000 personer som var heltidsanställda eller jobbade på korttidsavtal inom branschen sas upp. Många syns inte ens i statistiken, eftersom de inte gick över till arbetslöshetsunderstöd utan bara försvann ut genom dörren som timanställda.

Det som branschen själv tar upp som ett stort problem i dag är att många av dem tog ett annat jobb under pandemin. Det var bra. Vi vill ju alltid att man ska ta ett annat jobb som finns på arbetsmarknaden. Men nu när pandemin avtar och vi ser stora bokningar i besöksnäringen, på hotell och restauranger, är det jättesvårt för branschen att få tillbaka de 50 000 personerna som försvann. Redan i höstas såg vi stora inflöden av andra europeer på den svenska arbetsmarknaden för att hjälpa branschen. Vi måste eventuellt göra ännu mer för att hjälpa till med den personalförsörjning som kommer att behövas.

Avslutningsvis var det en fråga om elen och elkostnaden. Vi fick i går ett besked av finansministern om att man följer detta dag för dag och är beredda att göra insatser för att hjälpa södra Sverige.

Anf. 72 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för förståelsen för branschen. Jag vet ministrernas bakgrund, och jag förstår att ministern har förståelse för frågorna.

Jag har som sagt varit ute mycket i besöksnäringen i Dalarna och har fått en hel del information och har fått höra berättelser om hur företagarna har upplevt den här perioden. En företagare säger: Vi är dränerade som människor.

Företagarna är ju ansvarsfulla. De har byggt upp sina verksamheter för att ge trygghet åt dem som arbetar för dem. Det är stora som små företagare. De olika stöden som gick att söka har av många upplevts som en byråkratisk process, och det har som sagt tagit tid att erhålla stöden.

Just i besöksnäringen finns många små företag som inte har kompetensen att ge sig in i byråkratins djungel. Många har varit tvungna att permittera större delen av sin personal, och i återstarten är det nu svårt att få ny personal. Dräneringen i branschen är mycket stor. Någon säger så här: Det är hysteriskt svårt att hitta personal, och branschen är tilltufsad.

Man känner inte heller att man har haft ett riktigt stöd från regeringen. Någonstans vill man ha ett hopp, men det har tryckts på av- och på-knappar lite för många gånger, vilket även ministern nämnde. Man har visserligen fått låna pengar av banken, men det är pengar som ska betalas tillbaka. Hjälpen har kommit, men den har kommit lite sent. Branschen är som sagt tilltufsad.

Prot. 2021/22:76

1 mars

Svar på

interpellationer

Företagarna i besöksbranschen är kreativa. Det här är människor som är vana att tänka utanför boxen, och de försöker få till många olika lösningar. Därför måste man ta dessa kommentarer på allvar, vilket ministern också antyder. De behöver hjälp, och de behöver den nu. De vill inget annat än att starta sin verksamhet igen, men de upplever att förutsättningarna inte riktigt finns där uppe. Bland dessa är kompetensförsörjningen en.

De upplever även de olika skatterna som en börda. Jag vill därför komma tillbaka till energiskatten. Låt mig göra ett par jämförelser.

Ett företag i besöksnäringen betalar i dag 34,7 öre per kilowattimme i elskatt, medan ett företag i tillverkningsindustrin bara betalar 0,5 öre per kilowattimme. Under 2018 sysselsatte basindustrin, det vill säga tillverkningsindustrin, cirka 177 000 människor, vilket motsvarar ungefär 3,5 procent av det totala antalet sysselsatta i hela ekonomin, för att se det i ett större sammanhang.

Tyvär räknas inte besöksnäringen som en basindustri i skattehänseende. Men jag har läst på någon hemsida att ministrarnas företrädare faktiskt sagt att besöksnäringen är en ny basnäring för Sverige. På SKR:s hemsida står det att turismen i dag är en av Sveriges basnäringar. Man anger att det inom basnäringarna finns 208 000 anställda, vilket alltså är betydligt fler än i tillverkningsindustrin.

Borde inte besöksnäringen ha samma elskatt som tillverkningsindustrin? Är ministern villig att arbeta för en lägre elskatt för den så viktiga besöksnäringen?

Anf. 73 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren! Bemanning, uppskov och el är tre viktiga frågor.

Det kommer snart en strategi med titeln *Ett land att besöka*. Syftet med den är att ta fram en strategi för besöksnäringen för att underlätta och stärka den. Den togs fram redan före pandemin, så därför har vi en helt annan situation nu. Det handlar dock om en export- och jobbmotor för hela landet. Här ingår också, som jag ser det, vingårdar och möjligheten att åka till Sverige, köpa ett vinpaket och ta sig runt. Det är en fantastisk möjlighet för landsbygden, och det finns mycket att lära om detta av andra länder ute i Europa. Jag hoppas att strategin kommer på plats och kommer landsbygden och besöksnäringen till del.

Det skulle även locka människor internationellt. Det är meningen att det ska göra det. Några som sticker ut är ishotellet uppe i Jukkasjärvi och Esrange, som också kan bli ett fantastiskt besökscenter. Vidare har vi cykling, natur, kultur och så vidare.

De här personerna ska ju ta sig hit till landet. Jag hoppas därför att alla olika transportslag kommer att räknas in i det här och att vi ser teknik som en möjlighet. Jag ser framför mig att vi har elflyg inom landet så att man verkligen får dessa noder att hänga ihop. Detta hade jag en debatt om med infrastrukturministern häromveckan.

Jag hoppas verkligen att det blir så här. Men jag är lite bekymrad om Miljöpartiet kommer att få något att säga till om framöver. Jag hoppas att de inte får det.

Jag vill gärna höra statsrådet säga någonting mer om vingårdar och att vi ska få en infrastruktur som fungerar även för besöksnäringen.

Prot. 2021/22:76

1 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 74 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tack för de uppföljande frågorna! Jag brukar beskriva Näringsdepartementet som en vägkorsning i Regeringskansliet, för vi får komma in i nästan alla frågor. Nu togs många andra ministrar upp här, och jag måste nog vara lite försiktig så att jag inte uttalar mig för hela Regeringskansliet och alla departement. Ni får ställa frågorna till dem som har rätt svar på dem.

Men låt mig ge ett generellt svar. Vad gäller att se besöksnäringen som en basnäring delar jag min företrädares bild. Vi får inte glömma att innan pandemin slog till var tillväxttakten i besöksnäringen och turismen världen över den allra snabbaste bland alla branscher. Det här ger arbetstillfällen på orter som annars hade haft svårt med sysselsättningen.

Jag har själv varit på besök i det fantastiska näringspolitiska samarbete man har inom besöksnäringen vid Höga kusten. Företag, hotell och restauranger har gått samman för att ge ett mer attraktivt erbjudande till dem som reser. Bara genom att bjuda på varandras hotellkapacitet och öppna upp olika sevärdheter för turister – alltifrån Box Destilleri och Hernö Gin – lyckades man skapa över 1 200 varaktiga jobb genom Höga kusten-projektet. Det är en fantastisk utveckling. Varje sommar kom till och med två färjor från Stockholm och stannade i Härnösand för att besöka Höga kusten-projektet. Det här är näringspolitik när den är som allra bäst.

Jag tror också att vi behöver se på detta som en basnäring med tanke på den andra fråga som ni tog upp. Om vi ska locka människor att utbilda sig och vilja arbeta i sektorn i framtiden måste vi höja statusen på arbetet i sektorn så att de inte väljer alla andra utbildningsmöjligheter på gymnasiet, i högskolan eller på universitet. Det måste finnas en karriärmöjlighet för dem som går in i den här sektorn. Man måste kunna känna att man utvecklas i sitt arbete.

Vi måste ha många nya entreprenörer som vågar skapa dessa bolag. Det utgör en stor risk att öppna en verksamhet inom besöksnäringen. Man vet inte om det bär. Många av dem som försöker och inte lyckas kan bli skuldsatta under resten av livet på grund av en misslyckad start. Därför är det viktigt att samhället, staten och myndigheterna hjälper företag att få en bra start. Här har vi mycket att lära och utveckla under de kommande åren.

Jag delar Ann-Charlotte Hammar Johnssons syn på att det finns en väldigt potential på de sevärdheter som fortfarande är okända för de allra flesta. Jag delar också bilden av att vi måste ha lättillgängliga kommunikationer över hela Sverige om detta ska ha en möjlighet.

Under pandemin såg vi en fantastisk utveckling av begreppen hemester och svemester, som branschen vill kalla det. Helt nya grupper i Sverige sökte sig till den svenska besöksnäringen. Under de sommarmånader det var öppet växte det explosionsartat. Att väldigt många svenskar använde besöksnäringen var i mycket det som räddade branschen. Min förhoppning som näringsminister är att vi ska kunna fortsätta svemestra och hemestra. Det är bra för klimatet, och det är bra för att få en större besöksnäring i Sverige i framtiden.

Skattefrågorna har jag redan svarat på. Jag understryker än en gång att finansminister Mikael Damberg sa på en presskonferens i går att han ska följa utvecklingen vad gäller energipris och annat som har med Ryssland och kriget i Ukraina att göra. Vi följer utvecklingen varje dag och återkommer om det blir aktuellt.

Anf. 75 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för debatten! Jag uppskattar den verkligen. Det här är en bransch, precis som ministern sa, där många av oss har börjat. Någonstans har vi blivit upplärda. Kanske har vi jobbat i köket på Domus och lärt oss branschen därifrån. Sedan har vi utvecklats.

Oftast är det precis så. Arbeten i den här branschen har man kanske en kortare period, och sedan fortsätter man någon annanstans. Men det behöver inte alltid vara på det sättet. Förra veckan var jag på Högfjällshotellet i Sälen. Där berättade en person jag pratade med att han började som smörgåsnisse, och i dag var han hotelldirektör.

Det är så branschen gör, för branschen är duktig på detta med kompetensförsörjning. Om människor kommer in i verksamheten har de möjligheter att genom utbildning bli också hotelldirektör.

Jag hörde också en kommentar om att det är fler sökande till *Sveriges mästarkock* i tv än det finns kockar att få till restaurangbranschen.

Så kockarna finns tydligen där ute någonstans. Och vi får hjälpas åt på olika sätt. Jag har min bakgrund inom skolvärlden. Men vi får redan tidigt tala om att detta är en bransch där man kan ha en längre karriär och inte bara ett tillfälligt jobb innan man pluggar vidare.

Det är också en viktig bransch, precis som ministern har sagt, för integrationen och för att få in människor till ett första jobb. Man kan faktiskt ha ett första jobb i den här branschen.

Jag tackar för den här debatten och hoppas och tror att ministern verkligen menar det han säger om att han följer branschen och utvecklingen för att se till att få en bra återstart. Sedan får vi hjälpas åt för att ha ett interaktivt samarbete med kommunerna när det gäller till exempel avgifter inom branschen.

Anf. 76 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Ann-Britt Åsebol och Ann-Charlotte Hammar Johnsson för en väldigt bra diskussion.

Jag får erkänna att jag också har en kort sommarbakgrund på Kosta vårdshus i början av 1980-talet. Det var ett väldigt bra sätt att lära sig arbetstider, att lära sig att ha struktur på dagen och att få tjäna lite egna pengar. Det var ett bra steg in i arbetslivet. Jag ska som näringsminister också försöka understryka det.

Det var ingen slump att det första besöket som jag gjorde som näringsminister var att inviga en Maxrestaurang i Norrtälje. Inte minst snabbmatskedjorna är en fantastisk integrationsmotor. Det är väldigt mycket kompetent personal bland unga människor där som annars inte hade fått jobb på den svenska arbetsmarknaden. De får struktur på livet och en inkomst att leva på, som lockar mer än att ägna sig åt dåliga saker i livet. Jag delar därför helt bilden att detta är en fantastisk integrationsmotor.

Jag kan också glädja er med att säga att jag blev kontaktad av hela besöksnäringen i Sälen för några veckor sedan, och vi har ett inbokat möte där de vill berätta om sina otroligt offensiva framtidsplaner för hela Sälenområdet. Det välkomnar vi. Det är ett fantastiskt nära besöksmål. Sälen lockar folk inte bara från Sverige utan från hela Europa. Det vill de prata med mig om, och jag vet ungefär vad de vill att vi ska leverera från staten. Och vi ska göra så gott vi kan.

Vi har en bra samverkan och ett bra samverkansråd med branschen, och vi träffas regelbundet för att se hur vi kan fortsätta att vidareutveckla en viktig basnäring för Sverige i framtiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:334 om Sverige som gruvnation

Anf. 77 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat mig när jag ska se över de långvariga tillståndsprocesserna för provbrytning och miljötillstånd så att Sverige blir en stark gruvnation igen.

Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet samt utanför Sveriges gränser. Det handlar om arbetstillfällen, välfärd och utvinning av mineral och metall som är viktiga för den gröna omställningen. Bland annat producerade Sverige cirka 93 procent av all järnmalm, 34 procent av all zink, 33 procent av allt bly, 19 procent av allt guld och 11 procent av all koppar inom EU 2020. Sverige har också en stark prospekteringspotential för innovationskritiska mineral och metaller såsom grafit, sällsynta jordartsmetaller, litium, kobolt, vanadin, volfram och tellur.

Det är viktigt för regeringen att Sverige har moderna och effektiva tillståndsprocesser. Tillståndsprocesserna på gruv- och mineralområdet regleras i både miljöbalken och minerallagen (1991:45). Regeringen har tillsatt Miljöprövningsutredningen (M 2020:06) med uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att uppnå en mer modern och effektiv prövning enligt miljöbalken. Utredningen ska lämna sitt betänkande i maj 2022. Regeringen har dessutom tillsatt en utredning om prövningsprocesser och regelverk för en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral (N 2021:01). Utredningen ska analysera och föreslå förändringar av prövningsprocesser och regelverk så att bättre hänsyn kan tas både till ett projekts lokala miljöpåverkan och till dess samhällsnytta, till exempel minskad global klimatpåverkan, samt att en större andel av det värde som gruv- och mineralnäringen genererar kan komma hela landet till del. Utredningen ska lämna sitt betänkande i slutet av oktober 2022.

I december 2021 gav regeringen Naturvårdsverket och länsstyrelserna i uppdrag att i samråd med Domstolsverket göra en förstudie som syftar till att se över förutsättningarna för att utveckla en myndighetsgemensam vägledning för miljötillståndsprovningen och miljöbedömningsprocessen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2022. Regeringen har också i september 2021 gett länsstyrelserna i uppdrag att med stöd av Verket för innovationssystem, Vinnova, utveckla metoder och samverkansformer som främjar en effektiv samrådsprocess. Kvaliteten i samrådsprocessen är

en förutsättning för en effektiv och väl fungerande tillståndsprocess och en del i syftet med miljöbedömningen. Senast den 31 december 2023 ska uppdraget slutredovisas.

Att öka återvinning och stärka den cirkulära ekonomin är viktiga insatser som bland annat görs inom ramen för regeringens strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi. Regeringen kommer att fortsätta att stödja utvecklingen av hållbara värdekedjor från råvara till insatsvara eller slutprodukt. I ett sådant arbete är Sveriges gruv- och mineralindustri samt gruvklustret som helhet centrala aktörer.

Sverige ligger långt framme i klimatomställningen, tack vare stora gröna investeringar och en tydlig politisk riktning. Vi tänker driva på för en allt snabbare klimatomställning och att vårt land ska ta sin del av ansvaret för att få ned utsläppen. Detta möjliggörs av en god tillgång till nödvändiga och innovationskritiska metaller och mineral. För Sverige innebär det en möjlighet att bidra med metaller och mineral som framställs på ett mer hållbart, miljöanpassat och socialt ansvarsfullt sätt än i omvärlden. Sverige ska fortsätta att utveckla gruvindustrin och samtidigt vara ett föregångsland inom mineralnäringen när det gäller hållbar utveckling.

Anf. 78 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag tackar näringsministern för ett väldigt uttömmande svar. Jag vet att näringsministern vid ett flertal tillfällen har uttryckt att han älskar gruvor. Därför kan jag inte motstå att diskutera och debattera gruvnäringen. Det är en stor och viktig basnäring, framför allt i det område som jag kommer från, Västerbotten, där vi har gruvor och i vårt angränsande län Norrbotten.

Vi vet att vi lever i en osäker värld, och ingen vet hur och när det ska sluta. Därför är det av stor vikt att vi gör allt vi kan för att bli självförsörjande inom de områden där vi har möjlighet.

Gruvnäringen är en av de näringar som har byggt vårt land stort. Vi har brutit malm och framställt metaller i mer än tusen år. Som mest hade vi 3 000 aktiva gruvor i Sverige. I dag finns det 12 gruvor i produktion i Sverige. Samtliga är metallgruvor.

Aldrig tidigare under 2000-talet har intresset för att leta metaller och mineral i Sverige varit så litet. Det kom in 109 ansökningar om gruvprospektering, och det är en tydlig nedåtgående trend.

En del av förklaringen är givetvis den pågående coronapandemin. Pandemin har gjort det svårare för utländska prospektörer att komma hit, och det har även gjort det svårt för dem att få hit utrustning. En annan förklaring är den starka gruvdebatten som har pågått i vårt samhälle under minst tio år.

Maria Sunér Fleming är vd för branschorganisationen för gruvrelaterade företag, Svemin. Hon ser också coronapandemin som en orsak till den stora nedgången av antalet ansökningar för prospektering. Men det finns förklaringar som är betydligt mer allvarliga.

De långa handläggningstiderna för tillståndsprövning och de krångliga regelverk som omgärdar gruvnäringen i Sverige gör att länder tittar åt det håll där det är betydligt enklare att få tillstånd och påbörja provbrytning. Mycket av det investeringskapital som ska flöda in i undersökningstillstånd och undersökningsarbete är utländskt. Bilden av Sverige som en stor gruvnation är otroligt betydelsefull.

Sverige liksom övriga världen är beroende av innovationskritiska metaller och mineral om Sverige ska nå målet om att bli fossilfritt till 2030.

För att förenkla för utländska och även svenska företag kanske man skulle ge Bergsstaten ett tydligare helhetsansvar, en så kallad one-way in för att förenkla regelverket och biståndsbedömningarna av provbrytningarna.

En av utmaningarna är de många intressen som står mot varandra. Hur ska vi göra, näringsministern, för att snabba på regelförenklingarna?

Anf. 79 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Björnsdotter Rahm för att jag får prata om gruvor. Det är fantastiskt! Många har väl höjt på ögonbrynen för ett så tydligt uttalande för en av näringarna i Sverige, men jag tycker att själva idén att vi kan bryta mineral i våra berg, förädla dem och exportera en färdig vara till ett land, som skapar jobb här hemma, som skapar miljönytta för hela världen och kan vara huvudförutsättningen för att vi ska klara klimatomställningen till 2045, är som ett Kinderägg; vi kan få näringen att fungera så väl.

Allra första dagen som vi fick börja resa efter senaste covidnedsläckningen åkte jag till Garpenberg och tittade på Bolidens gruva. Den bedöms i dag vara en av de mest produktiva djupgruvorna i hela världen. Jag håller med om att vi lätt blir lite blinda i frågan om tillstånden – jag kommer tillbaka till den frågan senare – men det är på intet sätt så att Sverige har blivit mindre betydande som gruvnation de senaste decennierna. De företag som finns, stora jättar, levererar mer än någonsin och har gått bra ekonomiskt och skapat många nya jobb. Det gäller inte minst Boliden och LKAB, som går mycket bra.

Företagen prospekterar mycket, och de har funnit nya fyndigheter i Norrbotten och Västerbotten. Jag kan säga att vi snart går från 12 till 13 gruvor eftersom det nu öppnar en liten ny guldgruva i Västerbotten under året. Det går åt rätt håll.

Så till sakfrågan, fru talman. Vi tittar på hur vi ska snabba på processerna, och vi väntar in utredningen i slutet av maj månad. Det gäller att se till samhällsnyttan i miljöprovningen, och det handlar också om kritiska mineral.

Vi för nu en diskussion med Europeiska unionen. I förra veckan träffade jag mina kollegor från andra länder på ett möte i Bryssel. De väntar på att vi ska göra detta i Sverige. Vi har de mineral de behöver för att klara sin omställning. Det finns stora fyndigheter av inte minst koppar och nickel i Sverige. Där finns också några ansökningar om att öppna en ny gruva som just nu ligger i domstol och förhoppningsvis faller åt rätt håll så att vi kan skynda på utbyggnaden av fler gruvor.

Det är många som är på väg fram, trots allt, till provning. Den 1 april öppnar till exempel ett nytt bolag i Luleå som ska göra grafit till bilbatterier. Det är en verksamhet som än så länge sker på försök i Norrbotten. Det pågår mycket, och vi ska göra allt vi kan med lag- och förordningsändringar så att det ska gå enklare och snabbare.

Samtidigt ska vi fortsätta att vara stränga när det gäller miljöprovning. Mycket av debatten har handlat om detta. De gruvor som Elisabeth Björnsdotter Rahm nämnde var ofta förknippade med stora miljöproblem. Det finns fortfarande många gruv sajter i Sverige som har kvarvarande miljö-

problem. Jag vill ha en miljöprovning som bygger på en sträng miljölagstiftning men som ändå är effektiv så att resultatet av en ansökan blir mer förutsägbart. Man ska inte först investera 80–100 miljoner i prospektering och sedan vänta åtta till tio år innan man får ett nej. Det kommer verkligen inte att locka nya investerare att komma till vårt land. Det ska vara förutsägbart, och man ska snabbare veta om det blir ett ja eller ett nej. Precis som Elisabeth Björnsdotter Rahm var inne på måste vi också göra en avvägning mot lagstiftningen om riksintresse.

Anf. 80 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! En av utmaningarna, ministern, är att det är många intressen som står mot varandra. Om inte den ena organisationen överklagar är det den andra organisationen som överklagar. Det gör att tillståndsprocesserna och miljöprovningarna drar ut på tiden, och inga pengar kommer in till de investerande bolagen utan det är bara fråga om utgifter.

Företaget Fäbodliden finns i min hemort Lycksele och bryter guld. De har hållit på i sju år med alla ansökningar. Varje gång har de fått tillbaka ansökan med uppmaningen att göra lite mer. De får inte veta vad de ska göra, men de ska göra lite mer. Jag är glad att näringsministern tar frågan på stort allvar och att näringsministern ser alla de möjligheter som finns för att öka gruvnäringen i Sverige. Jag är vidare glad för att utredningar tillsätts, och förhoppningsvis ska de förbättra hela gruvnäringen.

Men när det finns fler intressenter än gruvor i gruvnäringen kommer vi att landa i moment 22. Det finns miljöaktivister och urfolk som inte alls tycker att gruvbrytning hör hemma i vår natur. Enligt konstens alla regler överklagar man alla provningarna, och det gör gruvbrytning omöjligt.

Precis som näringsministern säger bryts i Sverige en stor andel av den malm som exporteras. I dag är det positivt. En rad innovationskritiska metaller, till exempel litium och kobolt, som behövs för att tillverka batterier, en del i vår strävan efter en fossilfri värld, finns i vår berggrund – men de bryts inte. I stället köper vi dem från Kina och Kongo-Kinshasa där arbetsmiljön är betydligt sämre än vad vi kan erbjuda i Sverige. Vi tappar arbetstillfällen och inkomster. Om vi ska nå våra mål måste vi börja bryta även de metallerna och dessutom ha en betydligt större återvinning av metallerna för att klara omställningen till fossilfritt 2030.

Ministern räknar upp ett antal uppdrag som har tillsatts, men det skulle vi ha gjort för 10–15 år sedan. Det kan jag inte anklaga ministern för – tyvärr – men jag måste få lyfta upp frågan. Sverige har redan dalat på Frasers rankningslista över attraktiva gruvnationer. Innan alla dessa uppdrag är färdiga har Sverige blivit omsprunget av ännu fler länder. Vi måste göra något nu, näringsministern.

Anf. 81 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Björnsdotter Rahm för den uppföljande frågan.

Ja, det är en hel värld som väntar på att vi ska göra detta. De här mineralen finns ju inte överallt, så världen väntar på att vi ska ta upp den mineralreserv som vi faktiskt vet finns här i Sverige. Jag räknade ju i början av mitt svar upp de mineral som vi vet att det finns stora fyndigheter av i Sverige.

Jag kan ändå inte låta bli att berätta om det fantastiska som sker i LKAB:s nya satsning Reemap, som ska öppna i Luleå om några år. Man ska helt enkelt frakta de flöden som redan går genom LKAB:s järnmalm-gruvor ned till Luleå och ta ut de andra mineral utöver järnmalm som finns i flödena.

I förra veckan kunde jag berätta för mina europeiska kollegor – och det var nog en nyhet också för dem – att i dessa flöden finns det prognostiserat 30 procent av hela Europas behov av sällsynta jordartsmetaller, inklusive 100 procent av Europas behov av något som kallas konstanta magneter. Det är viktigt för inte minst bilindustrin.

Vi har också hela Sveriges behov av gips och hela Sveriges behov av grafit i slagghögen eller rättare sagt det flöde som ska hamna i slagghögen. Det blir en ny typ av cirkulär gruva där vi kan använda de flöden som redan är och utvinna nya mineral.

Vi ska naturligtvis också se till att andra mineral som behövs för den gröna omställningen börjar brytas i Sverige. Som jag sa tidigare är det ganska många gruvor på väg fram, och det är glädjande.

Det kommer några nya gruvor i närtid. I början av året fick Kaunis Iron tillstånd att fortsätta för sin gruva i Pajala. Där kan man se hur mycket en gruva kan betyda för bygden. Det är upp till 20 procent av dem som bor i Pajala som nu direkt eller indirekt har ett arbete på grund av att Kaunis Iron har öppnat utanför Pajala. Och fler beslut om gruvor kommer alltså i närtid.

Det finns en sådan debatt som Elisabeth Björnsdotter Rahm tar upp. Det finns andra intressen, och miljöengagemang runt gruvor är ett av de områden som varit konfliktfyllda. Därför är det viktigt för balansen som jag pratade om tidigare att ha världens hårdaste miljöprövning samtidigt som vi har en effektiv prövning av ärendet fram tills ett brytningstillstånd ges.

Precis som Elisabeth Björnsdotter Rahm tar upp här är det en väldigt stor kostnad från provborring fram till ett färdigt tillstånd. Det kanske handlar om 80, 90, 100 miljoner i investeringar, så de bolag som gör dem måste ha enormt mycket resurser. Det är väl också en av anledningarna till att det är färre bolag som söker i dag. Det gjordes en ändring i minerallagen i Sverige på 90-talet. Innan dess var det SGU, alltså staten, som gjorde en undersökning om mineralen fanns, och sedan fick bolag bjuda på det. I dag gör vi tvärtom. Det är bolagen som prospekterar, och sedan söker de tillstånd. Det har kanske gjort att vi över tid har fått färre men något starkare bolag som söker tillstånd.

Vi har samsyn om att vi ska öppna nya gruvor och ta upp dessa mineral, för bara i dag är exportvärdet som sagt över 150 miljarder kronor. Det här skapar massor av jobb där det annars hade varit svårt att hitta sysselsättning, så jag tar ingen debatt om att det är viktigt med gruvor. Det tycker jag nog lika mycket som Elisabeth Björnsdotter Rahm.

Anf. 82 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag tackar ministern så mycket. Jag ber om ursäkt för att jag ler, men jag måste säga att jag är så glad att vi är eniga i frågan. Jag känner att vi har samma åsikter när det gäller hur vi ska driva den här frågan framåt. Vi måste bara skynda på. Vi kan inte vänta. Då kommer vi att

bli omsprungna av alla andra länder, dit man kommer att vända blicken för att starta nya gruvor.

Vi sitter på så många egna mineral, men vi bryter dem som sagt inte. Det är, som ministern säger, för att vi har för krångliga regler och långdragna beslutsprocesser och för att miljöprövningen är så pass stark och rigid.

Jag håller med om att miljöprövningen ska vara stark, för vi ska vara rädda om vår miljö. Men jag går tillbaka till frågan vad ministern avser att göra för att snabba på processerna så att vi åter kan bli den starka gruvnation som vi varit tidigare och toppa Frasers lista igen. Det är en av mina stora käpphästar – att vi ska bli den ledande gruvnationen igen.

Anf. 83 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Björnsdotter Rahm för möjligheten att prata om ett favoritämne i riksdagen.

Det är, precis som Elisabeth Björnsdotter Rahm påpekar, dags att gå från ord till handling. Min företrädare tog de här fyra initiativen av just det skälet. Vi måste ändra så att det blir lättare att söka tillstånd och öppna gruvor i Sverige.

Sverige har en lång tradition som gruvnation. Garpenbergs gruva, till exempel, har funnits i 2 400 år. Det är en av de äldsta och i dag en av de mest produktiva gruvorna i hela världen. Vi har fantastisk kunskap om att bryta mineral i Sverige – och precis som Elisabeth Björnsdotter Rahm också påpekar kan vi i Sverige göra det med bra arbetsvillkor och bra arbetsmiljö, till skillnad från i många av de länder som vi i Europa köper dessa mineral från i dag.

Som jag sa tidigare är EU väldigt medvetet om detta. När det gäller sällsynta jordartsmetaller är EU i dag till 97–99 procent beroende av import från kinesiskkontrollerade gruvor i världen. Vi vet att det finns omfattande problem med barnarbete, särskilt i Kongo, men också tvångsarbete i gruvindustrin i Kina.

Det brådskar alltså att göra den här utvecklingen. Hela Europa väntar på att Sverige ska ta de här stegen, så jag känner pressen inte bara från Elisabeth Björnsdotter Rahm utan också från EU att lösa de här problemen så fort det bara går.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:327 om en folkräkning

Anf. 84 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! David Lång har frågat finansministern om regeringen avser att ta initiativ till en folkräkning så att vi åter får korrekt statistik över hur många och vilka personer som befinner sig i Sverige. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Ramen för Statistiska centralbyråns befolkningsstatistik och folk- och bostadsräkning är sedan länge registerbaserad i Sverige och bygger på uppgifter från huvudsakligen Skatteverkets folkbokföringsdatabas. Förändringen som gjordes i slutet av 1990-talet innebar att ett blankettbaserat

system övergavs till förmån för ett mer effektivt och mindre kostsamt registerbaserat system som även blev enklare för befolkningen och som gav möjlighet till bättre och mer uppdaterad statistik.

Uppgifterna i folkbokföringen och befolkningsstatistiken ska vara korrekta och överensstämna med verkligheten. Jag delar interpellantens inställning till betydelsen av ordning och reda i våra system.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att förbättra folkbokföringen. Man har bland annat ökat Skatteverkets anslag och gett myndigheten fler verktyg för att upptäcka, utreda och åtgärda fel. Inom Regeringskansliet bereds nu förslag från den av interpellanten nämnda statliga utredning som haft i uppdrag att föreslå åtgärder för att ytterligare minska förekomsten av oriktiga uppgifter i folkbokföringen.

Därutöver har Skatteverket fått i uppdrag att i samverkan med ett antal frivilliga kommuner inrätta ett pilotprojekt för att utreda omfattningen av problemet med felaktig folkbokföring och utveckla metoder och arbetssätt för att åtgärda felaktigheter.

Vidare har folkbokföringsbrottet återinförts.

Som svar på David Långs fråga kan jag meddela att Sverige liksom övriga medlemsländer i EU har en skyldighet att vart tionde år genomföra en så kallad Census, vilket motsvarar en folk- och bostadsräkning. Statistiska centralbyrån är den myndighet som ansvarar för att genomföra denna folk- och bostadsräkning i Sverige. Nästa Census kommer att genomföras med referensåret 2021, och för Sveriges del är denna folk- och bostadsräkning baserad på register, i likhet med föregående Census 2011. Folk- och bostadsräkningen och befolkningsstatistiken vilar alltså på den registerinformation som regeringen och berörda myndigheter systematiskt arbetar med att förbättra.

Anf. 85 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Tack, civilministern, för svaret! Under en ganska lång tidsperiod, från 1860 till 1990, gjordes folkräkningar i Sverige vart tionde år samt vid ytterligare ett antal tillfällen däremellan. Sedan 1990 gör man inga traditionella folkräkningar, utan man har infört ett lägenhetsregister där det ska framgå exakt vem som bor i exakt vilken bostad. Man har då resonerat så att folkräkningar i traditionell mening inte behövs längre eftersom det bara är att kolla registren för att få veta vem som bor var.

Det är detta som lite är pudelns kärna i denna interpellation: Registren stämmer inte. Det kommer uppgifter från den ena myndigheten efter den andra om att dessa register är felaktiga. Då kan man fråga sig till vilken nytta de är när man gör folkräkningar.

Sveriges välfärdssystem bygger på att myndigheterna vet vem som bor i Sverige och var någonstans man bor. Men dessvärre bygger de svenska systemen helt och hållet på tillit; myndigheterna litar mer eller mindre blint på att alla uppger korrekta uppgifter. Detta fungerar halvbra i ett svenskt Sverige, men i ett Sverige med massinvandring fungerar det över huvud taget inte, har det visat sig. I samband med de senaste decenniernas asylmigration har folkbokföringsfelet ökat lavinartat, och myndigheterna har inte längre kontroll över vilka som uppehåller sig i Sverige, var de bor eller vad de gör här.

Prot. 2021/22:76

1 mars

Svar på
interpellationer

Enligt en utredning som Skatteverket har gjort har 30–50 procent av de asylsökande olika identiteter registrerade hos Migrationsverket och Skatteverket. Detta får konsekvenser för välfärdssystemen. Utländska bidragstagare kan kvittera ut bidrag i flera olika namn och oavsett om de bor i Sverige eller inte.

Ett av de mer absurda exemplen var när den irakiske försvarsministern Najah al-Shammari misstänktes för grovt bidragsbrott mot Försäkringskassan eftersom han och hans fru hade fått barnbidrag och bostadsbidrag trots att de sedan flera år var bosatta utomlands, det vill säga inte i Sverige. I Sverige hade han dessutom registrerat sig under ett annat namn, Najah al-Adeli. Till råga på allt lades åtalet mot honom ned.

Ett annat exempel på en utlänning som hade flera identiteter registrerade är Rakhmat Akilov, som utförde terrorattentatet på Drottninggatan i Stockholm. Även han hade möjlighet att kvittera ut bidrag i flera olika namn.

Enligt Delegationen för korrekta utbetalningar betalas 18 miljarder kronor per år ut felaktigt, och det finns skäl att misstänka ännu större felaktigheter än så. Skatteverket uppskattar dessutom att folkbokföringsfelet är cirka 200 000 personer men medger att mörkertalet kan vara mycket stort – vilket det ju borde vara eftersom 30–50 procent av de asylsökande uppger fel identitet eller flera olika identiteter.

När det gäller svaret från civilministern att det ska genomföras en Census, en folkräkning, med hjälp av dessa register trots att de helt uppenbart är felaktiga undrar jag: Menar civilministern på allvar att detta ska motsvara en riktig folkräkning, som det går att lita på och som vi kan ha någon egentlig nytta av?

Anf. 86 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Jag menar att den traditionella blankettbaserade folkräkning som vi har haft i Sverige har varit både ineffektiv och icke träffsäker.

Skatteverket har uppskattat att folkbokföringsfelet är ungefär 200 000 individer. Det vanligaste felet är att man har folkbokfört sig på fel adress. Regeringen har därför sedan 2018 ställt krav på Skatteverket att dels redovisa hur stora felaktigheterna i folkbokföringen är, dels ta fram metoder för att mäta felet.

Som jag sa handlar det största folkbokföringsfelet om att personer är skrivna på en annan adress än den där de faktiskt bor – ungefär 117 000 individer. Den minst vanliga feltypen gäller, enligt samma uppskattning, personer som inte är folkbokförda i Sverige fast de borde vara det; det är ungefär 12 000 personer.

Kunskapen om folkbokföringsfelet behöver förbättras och fördjupas, och vi följer givetvis denna utveckling. Det är också därför Sverige och regeringen har gett i uppdrag till Skatteverket att göra ett antal saker på området. Bland annat bedrivs ett pilotprojekt med ett antal frivilliga kommuner som tillsammans med Skatteverket gör fördjupade analyser av folkbokföringen för att rätta till de problem som finns.

Detta är en betydligt mer träffsäker metod – att identifiera de områden där detta problem finns – än att med hjälp av ett blankettbaserat system knacka dörr i hela Sverige, bland hela Sveriges befolkning, för att försöka komma till rätta med folkbokföringsfelet, som omfattar 200 000 individer.

Betydligt mer träffsäkert är det att just jobba strategiskt mot dessa pilotkommuner.

Prot. 2021/22:76

1 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 87 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Utifrån det svar jag fick och som i någon mån återupprepades av civilministern känns det lite grann som att man inte har för avsikt att komma till rätta med problemen. Civilministern säger att Skatteverket har fått ökade anslag för att upptäcka, utreda och åtgärda fel. Man utreder förslag från en statlig offentlig utredning, och man har inlett ett pilotprojekt. Resultatet av pilotprojektet ska i och för sig bli mycket intressant att ta del av. Men det känns lite grann som att man har för avsikt att hantera problemen löpande snarare än att lösa dem.

Vi kan gå in på de problem som föreligger. Det förekommer att de som uppbär bidrag felaktigt anger en adress i Sverige trots att de bor utomlands utan myndigheternas vetskap. Omfattningen av detta problem är förvisso inte känd – kontrollen har hittills varit alltför dålig. Det har också kommit till allmän kännedom att över hundra personer kan ha samma adress, vilket ju indikerar att man av någon anledning vilseleder myndigheterna.

Det finns alltså all anledning att utgå från att det under ytan döljer sig ett omfattande missbruk av transfereringssystemen och olika former av bidrag. Den bristande kontrollen underlättar också för ljusskygga verksamheter i allmänhet, inklusive försäljning av felaktiga folkbokföringsadresser, vilket indirekt kan bana väg för grövre brottslighet, och gällande systemet med samordningsnummer, som också konstaterats ha uppenbara brister. Detta debatterades en hel del redan innan pandemin bröt ut.

Det finns alltså helt uppenbart stora luckor i systemet, som utnyttjas av kriminella nätverk, vilket inte bara utmynnar i missbruk av transfereringssystemen utan även innebär att vi har personer i landet som inte har rätt att befinna sig här eller som har tagit sig in i landet illegalt eller begår brott eller används som svart arbetskraft. Det är inte överensstämmande med det allmänna rättsmedvetandet att denna typ av bedrägerier kan fortgå.

Som ytterligare exempel kan nämnas de tusentals afghanska män som saknar asylskäl men ändå får stanna i Sverige under förutsättning att de fullföljer gymnasieutbildning och därefter skaffar jobb. Men för att de skulle kunna fullfölja sin skolgång var de tvungna att vara skrivna någonstans, lämpligtvis i närheten av den skola de skulle gå i. Många av dessa var tvungna att köpa eller på annat sätt skaffa sig illegala folkbokföringsadresser eftersom det inte fanns bostäder på rätt plats. Det kan då definieras som att de faktiskt är här illegalt och aldrig borde ha fått stanna från början, inte ens med de regler som regeringen satte upp, i samarbete med bland annat Centerpartiet, vill jag minnas.

Alla dessa exempel visar att det behövs en ny folkräkning där huvudfokus läggs på omfattande inre utlänningskontroll, registrering av biometrisk data för icke-medborgare i Sverige och att myndigheter samverkar för att göra fysiska kontroller i områden där felaktigheter kan antas eller misstänkas föreligga. Och ska vi vara ärliga är det där utlänningarna finns som de allvarligaste felen finns. En av fördelarna med att göra en mer grundlig folkräkning i stället för bara en registerkörning skulle också vara att vi kunde komma åt dem som olovligen vistas i Sverige.

Men det verkar inte som att regeringen har tänkt vidta de åtgärder som krävs för att komma till rätta med de här problemen. Man vill liksom fortsätta att lappa och laga allteftersom. Varför vill man inte lösa problemen en gång för alla? Varför bara fortsätta att hantera dem löpande i all oändlighet, så att säga?

Anf. 88 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Vi har för avsikt att komma till rätta med folkbokföringsfelet och att få ordning och reda i folkbokföringssystemet. Låt mig då berätta om några saker som regeringen faktiskt har gjort sedan 2018. Det är alltså nyligen vidtagna åtgärder.

Vi har återinfört folkbokföringsbrottet. Vi har gett Skatteverket i uppdrag att göra utökade kontrollbesök. Vi har gett i uppdrag att man ska avregistrera falska identiteter. Det pågår ett intensivt arbete med det. Vi har gett Skatteverket och myndigheter uppdrag som handlar om att myndigheter ska underrätta Skatteverket om de misstänker folkbokföringsfel. Vi har också gett ökade resurser till Skatteverket för att man just ska jobba med att få ordning och reda i folkbokföringen.

Det har gjorts en utredning, som interpellanten nämner i sin interpellation. Den utredningen har varit ute på remiss, och regeringen bereder nu de förslag som finns i utredningen. I utredningen har man bland annat diskuterat biometriska uppgifter. Vi har också det pilotprojekt som pågår hos Skatteverket.

Detta är ett antal åtgärder som är betydligt mer träffsäkra och effektiva än att knacka dörr i hela Sverige för att göra en stor nationell folkräkning. Med hjälp av dessa olika uppdrag arbetar regeringen intensivt för att få ordning och reda i folkbokföringen. Det är vår prioritet, och det är vårt långsiktiga arbete.

Anf. 89 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det svar som kom nu lät onekligen lovande. Jag uppfattade dock inte exakt hur det var med de biometriska uppgifterna, om detta skulle vara obligatoriskt för nyanlända, inte minst, och därmed eliminera möjligheten att leva med mer än en identitet och med fel identitet i Sverige.

Jag vill betona att jag och mitt parti aldrig har föreslagit att man ska knacka dörr i hela Sverige. Självklart finns det vissa områden och vissa grupper, framför allt de som har kommit till Sverige under de senaste åren eller kanske till och med decennierna, där de största felet finns att hitta. Där är det förmodligen också fråga om flest som får bidrag som inte borde få det – antingen för att de inte befinner sig i Sverige eller av någon annan anledning.

Men, som sagt, Sverigedemokraterna har åtminstone sedan ett par år tillbaka lagt fram väldigt konkreta krav. Det som gäller de biometriska uppgifterna är ett av de absolut viktigaste, skulle jag säga. Till dess att vi alla kan se något konkret resultat av det som civilministern nu står och säger vidhåller jag att det skulle behövas en grundlig och uppsökande folkräkning, inklusive registrering av biometriska uppgifter. Det är just när det gäller den nyligen invandrade delen av befolkningen som det behöver sätas in störst insatser.

Anf. 90 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Som jag har nämnt i mina anföranden pågår det ett antal uppdrag som Skatteverket utför för att få ordning och reda i folkbokföringssystemet. Det är viktigt. Det är en viktig prioritering.

Frågan är: Hur gör man det mest effektivt? Hur får vi till ordning och reda i folkbokföringen på det bästa sättet – på det mest effektiva sättet och på det mest träffsäkra sättet? Jag är övertygad om att dessa uppdrag och dessa punktinsatser kommer att leda till resultat.

Förslaget om att genomföra en annan typ av folkräkning för att fastställa enskilda identiteter skulle först behöva analyseras närmare. Vi måste fundera på: Vem ska göra jobbet? Hur? Vad kostar det? Vilka resultat kan förväntas?

Det centrala i våra system måste vara att komma till rätta med de problem som interpellanten pekar på, och enligt mig sker det genom att man stärker kvaliteten i folkbokföringen. Som jag sa: Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder i detta syfte, och det är ett arbete som kommer att fortsätta och som pågår.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2021/22:111 Mer tid till lärande – extra studietid och utökad lovskola

2021/22:125 Val och beslut i kommuner och regioner

2021/22:128 Nya regler för organdonation

2021/22:129 Borttagande av bosättningsprincipen vid sprututbyte

2021/22:131 Nytt regelverk för kvalificerade säkerhetsärenden

2021/22:133 En samlad straffrättslig terrorismlagstiftning

2021/22:136 Genomförande av direktivet om inrättande av en europeisk kodex för elektronisk kommunikation

2021/22:138 Ett särskilt brott för hedersförtryck

2021/22:139 Stärkt integritet i idrottens antidopningsarbete

Redogörelse

2021/22:RJ1 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning 2021

EU-dokument

COM(2021) 812 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om unionens riktlinjer för utbyggnad av det transeuropeiska transportnätet, om ändring av förordning (EU) 2021/1153 och förordning (EU) nr 913/2010 och om upphävande av förordning (EU) nr 1315/2013

COM(2022) 18 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska unionens narkotikabyrå

COM(2022) 46 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om en ram med åtgärder för att stärka Europas halvledarekosystem (förordning om halvledare)

Prot. 2021/22:76

1 mars

Svar på

interpellationer

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 28 februari

2021/22:385 Ökat kvinnligt företagande

av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:386 Kusinäktenskap

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:387 Huawei process i ICSID

av *Jens Holm* (V)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 februari

2021/22:1162 Sekretessbeläggning av fotografier

av *Kristina Axén Olin* (M)

till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:1163 Biståndet till Ryssland

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1164 Sveriges bistånd till Ryssland

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1165 Energipolitiken i en orolig tid

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1166 Brist på massa och papper

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1167 Tullverkets tillhörighet

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1168 Fängelseplatser utomlands

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1169 Kriminellas tillgångar

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1170 Kusinäktenskap

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1171 Mänskliga rättigheter vid Frontex insatser
av *Alexandra Anstrell* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

Prot. 2021/22:76
1 mars

2021/22:1172 Sveriges exportstrategi gentemot Ryssland
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:1173 Rekryteringen av en ny generaldirektör för Folke Bernadotteakademien
av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1174 Tullverkets befogenheter att ingripa mot läkemedelsinförsel
av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1175 Beväpning av tulltjänstemän
av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Mikael Damberg (S)

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.25.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 56 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den	
24 februari	1
Anf. 1 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	1
Anf. 2 JESSIKA ROSWALL (M)	2
Anf. 3 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	2
Anf. 4 JESSIKA ROSWALL (M)	3
Anf. 5 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	3
Anf. 6 MARKUS WIECHEL (SD)	3
Anf. 7 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	4
Anf. 8 MARKUS WIECHEL (SD)	4
Anf. 9 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	4
Anf. 10 ANNIKA QARLSSON (C)	5
Anf. 11 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	5
Anf. 12 ANNIKA QARLSSON (C)	6
Anf. 13 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	6
Anf. 14 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	6
Anf. 15 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	6
Anf. 16 ILONA SZATMARI WALDAU (V)	7
Anf. 17 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	7
Anf. 18 SOFIA DAMM (KD)	7
Anf. 19 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	8
Anf. 20 SOFIA DAMM (KD)	8
Anf. 21 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	8
Anf. 22 MARIA NILSSON (L)	9
Anf. 23 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	9
Anf. 24 MARIA NILSSON (L)	9
Anf. 25 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	10
Anf. 26 PER BOLUND (MP)	10
Anf. 27 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	10
Anf. 28 PER BOLUND (MP)	11
Anf. 29 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	11
Anf. 30 PYRY NIEMI (S)	11
Anf. 31 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	12
Anf. 32 PYRY NIEMI (S)	12
Anf. 33 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	12
Anf. 34 HANS WALLMARK (M)	12
Anf. 35 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	13
Anf. 36 HANS WALLMARK (M)	13
Anf. 37 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	13
§ 2 Anmälan om ersättare	14
§ 3 Avsägelse	14
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	14
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	16
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	16
§ 7 Ärenden för bordläggning	17
§ 8 Fastighetsrätt	17
Civilutskottets betänkande 2021/22:CU9	17

Anf. 38 ROGER HEDLUND (SD)	17
Anf. 39 OLA JOHANSSON (C)	18
Anf. 40 LARRY SÖDER (KD)	20
Anf. 41 JOAKIM JÄRREBRING (S)	21
Anf. 42 LARRY SÖDER (KD) replik.....	23
Anf. 43 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	23
Anf. 44 LARRY SÖDER (KD) replik.....	23
Anf. 45 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	24
Anf. 46 VIKTOR WÄRNICK (M).....	24
Anf. 47 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	26
Anf. 48 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	26
(Beslut skulle fattas den 2 mars.).....	26
§ 9 Planering och byggande	27
Civilutskottets betänkande 2021/22:CU12	27
Anf. 49 EMMA HULT (MP)	27
Anf. 50 LEIF NYSMED (S).....	28
Anf. 51 VIKTOR WÄRNICK (M).....	30
Anf. 52 LEIF NYSMED (S) replik.....	32
Anf. 53 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	33
Anf. 54 LEIF NYSMED (S) replik.....	33
Anf. 55 VIKTOR WÄRNICK (M) replik	34
Anf. 56 ROGER HEDLUND (SD)	34
Anf. 57 OLA JOHANSSON (C)	35
Anf. 58 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V).....	37
Anf. 59 LARRY SÖDER (KD).....	40
Anf. 60 JAKOB OLOFSGÅRD (L)	42
(Beslut skulle fattas den 2 mars.).....	44
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:323 om den hårt	
drabbade gränshandeln.....	45
Anf. 61 Näringsminister KARL-PETTER	
THORWALDSSON (S)	45
Anf. 62 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	45
Anf. 63 Näringsminister KARL-PETTER	
THORWALDSSON (S)	46
(forts.).....	47
Ajournering.....	47
Återupptaget sammanträde.....	47
§ 10 (forts.) Svar på interpellation 2021/22:323 om den hårt	
drabbade gränshandeln.....	47
Anf. 64 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	47
Anf. 65 Näringsminister KARL-PETTER	
THORWALDSSON (S)	49
Anf. 66 ALEXANDER CHRISTIANSSON (SD)	50
Anf. 67 Näringsminister KARL-PETTER	
THORWALDSSON (S)	50
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:325 om besöksnäringens	
kris.....	51
Anf. 68 Näringsminister KARL-PETTER	
THORWALDSSON (S).....	51
Anf. 69 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....	52

Anf. 70 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	53
Anf. 71 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	54
Anf. 72 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	55
Anf. 73 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	56
Anf. 74 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	57
Anf. 75 ANN-BRITT ÅSEBOL (M)	58
Anf. 76 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	58
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:334 om Sverige som gruvnation	59
Anf. 77 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	59
Anf. 78 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	60
Anf. 79 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	61
Anf. 80 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	62
Anf. 81 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	62
Anf. 82 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	63
Anf. 83 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S).....	64
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:327 om en folkräkning	64
Anf. 84 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S).....	64
Anf. 85 DAVID LÅNG (SD).....	65
Anf. 86 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S).....	66
Anf. 87 DAVID LÅNG (SD).....	67
Anf. 88 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S).....	68
Anf. 89 DAVID LÅNG (SD).....	68
Anf. 90 Statsrådet IDA KARKIAINEN (S).....	69
§ 14 Bordläggning.....	69
§ 15 Anmälan om interpellationer	70
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	70
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 19.25.	71